

การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของคณะชุมชน
การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

นางสาวสุธาสินี สุดแสน

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HOUSING PREPARATION OF ELDERLY LIVING IN RESIDENTIAL CONDOMINIUMS
OF THE NATIONAL HOUSING AUTHORITY'S HOUSING ESTATES,
THE BANGKOK METROPOLITAN AREA

Miss Sutasinee Soodsaen

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491252

สุธาสนี สุดแสน : การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. (HOUSING PREPARATION OF ELDERLY LIVING IN RESIDENTIAL CONDOMINIUMS OF THE NATIONAL HOUSING AUTHORITY'S HOUSING ESTATES, THE BANGKOK METROPOLITAN AREA) อ.ที่ปรึกษา: รศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 155 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม, เศรษฐกิจ, ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และศึกษาการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชน เนื่องจากที่อยู่อาศัยในรูปแบบนี้น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่ารูปแบบอื่นๆ และด้วยผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย จึงมีข้อจำกัดในหลายด้าน โดยเลือกศึกษาเคหะชุมชนที่มีจำนวนหน่วยอาศัยที่มากที่สุดจาก 4 มุมเมืองของกรุงเทพมหานคร คือ เคหะชุมชนร่มเกล้า เคหะชุมชนดินแดง 2 เคหะชุมชนธนบุรี และเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง โดยเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 389 คน

ผลการศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการอยู่อาศัย พบว่า เกือบ 2 ใน 3 จะเป็นเพศหญิง ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 55-59 ปี สถานภาพสมรสและมีบุตร มีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 3-4 คน มี ส่วนผลสำรวจทางด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าการศึกษาค่อนข้างสูงนัก จบระดับประถมศึกษาเท่านั้น รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวจะอยู่ประมาณ 14,501-20,000 บาท สำหรับการครอบครองที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการเช่าซื้อ ส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยมาประมาณ 11-20 ปี และปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหามากที่สุดสำหรับกลุ่มตัวอย่าง ส่วนทางด้านความคิดเห็นในการย้ายที่อยู่อาศัยนั้น พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่ย้าย

ผลการศึกษากการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเตรียมและกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย โดยเกือบ 2 ใน 3 ไม่มีการเตรียมการ เนื่องจากเหตุผลเรื่องรายได้และกรรมสิทธิ์ที่อยู่ที่เป็นของตนเอง และร้อยละ 66.4 ของกลุ่มที่เตรียม วางแผนที่จะปรับปรุงโดยส่วนใหญ่จะปรับปรุงให้ภายในห้องดูใหม่ขึ้น เช่น ทาสี ส่วนกลุ่มเตรียมที่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น ได้แก่ สร้างบ้านใหม่บนที่ดินที่มีอยู่แล้ว กำลังผ่อนอยู่ และกำลังหาซื้อ ตามลำดับ โดยมีงบประมาณอยู่ในช่วง 500,000-2,000,000 บาท ทำเลที่ตั้งต้องการคือกรุงเทพมหานคร และปัจจัยที่ใช้ในการเลือกที่อยู่อาศัย คือ ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก, ราคาเหมาะสม, ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน, สภาพแวดล้อมที่ดีและอยู่ใกล้ลูกหลาน/ญาติ ตามลำดับ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มที่เตรียมการน้อย ดังนั้นจึงเสนอว่ารัฐควรให้ความสำคัญกับบ้านหลังแรกที่สามารถอยู่อาศัยจนถึงวัยสูงอายุ ส่วนการเคหะแห่งชาติควรให้โอกาสผู้ที่มีปัญหาการขึ้นลงบันไดย้ายห้องพักลงมาอยู่ชั้นล่าง หรืออนุญาตให้ปรับสิ่งแวดล้อมภายนอกให้เหมาะสมได้ ส่วนโครงการจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรที่จะสร้างที่อยู่แบบบ้านเดี่ยวชั้นเดียว และควรมีสถาบันบริการด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแล เช่น ศูนย์ดูแลสุขภาพ

ภาควิชา.....เคหการ.....ลายมือชื่อนิสิต..... *สุธาสนี สุดแสน*
 สาขาวิชา.....เคหการ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *ไตรรัตน์*
 ปีการศึกษา.....2549.....

4874187825: MAJOR HOUSING

KEY WORD: HOUSING PREPARATION / ELDERLY

SUTASINEE SOODSAEN: HOUSING PREPARATION OF ELDERLY LIVING IN RESIDENTIAL CONDOMINIUMS OF THE NATIONAL HOUSING AUTHORITY'S HOUSING ESTATES, THE BANGKOK METROPOLITAN AREA. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. TRIRAT JARUTHAT, 155 pp.

The purpose of the present study was to investigate data regarding the socio-economic status and living arrangements of the elderly. It also aimed at studying preparations for future living arrangements of the elderly living in the National Housing Authority's housing estates as this type of residence may pose more obstacles in the daily living of the elderly than other types of residences. The reason for this is that the elderly living there were more likely to earn lower incomes, and therefore they were faced with various obstacles and restrictions. The housing estates with the largest number of units from the four corners of Bangkok were selected in this study. They were Rongtao housing estate, Din Daeng 2 housing estate, Thonburi housing estate, and Toongsonghong housing estate. The data collection instrument was a questionnaire, and the number of respondents was 389.

According to the findings of the study, almost two-thirds of the subjects were female. The largest group of subjects was between 55 and 59 years old, and married with children. There were three or four members in most families. Regarding educational background, they were not highly educated as most of them had completed only elementary education. The average monthly family income ranged from 14,501 to 20,000 baht. In terms of ownership of the residence, most hire purchase and had been living there for 11 to 20 years. The most frequently found problems among the respondents were environmental problems. Finally, most of them had never thought of relocating.

When considering the future plan for the residence, the findings revealed that the respondents could be divided into two groups — those who had a plan and those who did not. Almost two-thirds of the respondents did not have any plan for their housing in which they were living due to their limited income and ownership of the residence. Of those who planned for housing, 66.4% had a renovation plan such as repainting. Another group of respondents planned to relocate as they were building a house on a plot of land they owned, they were paying installations for a new house, and they were looking for a house to buy, respectively. Their budget ranged from 500,000 to 2,000,000 baht, and the most coveted area was in the vicinity of Bangkok. Furthermore, the findings showed that there were five factors taken into consideration when selecting a residence. These were as follows: proximity to facilities, pricing, security and safety in life and property, good environment, and proximity to family members or relatives, consecutively.

As most of the respondents do not have a housing preparation, the government should realize the significance of providing the first house that can be live permanently. The National Housing Authority should allow the elderly who have a health problem that may suffer from going upstairs to move to the first floor or the elderly are permitted to develop the exterior of their housing. The residence project for elderly. Based on the findings of this study, it is recommended that one-story houses be built, and that there should be healthcare facilities for the elderly who need care such as healthcare centers.

Department:.....Housing.....Student's Signature:.....*Sutasinee Soodsaen*.....

Field of Study:.....Housing.....Advisor's Signature:.....*TRIRAT*.....

Academic Year:.....2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และ ดร.สุวิณี วิวัฒน์วานิช ซึ่งเป็นผู้แนะนำและสนับสนุนช่วยเหลืออันเป็นผลดีต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะกรรมการสอบทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างดียิ่ง ขอบพระคุณคุณรวงทอง เตมีรักษ์ ผู้อำนวยการฝ่ายโครงการพิเศษ กองพัฒนาเมืองใหม่ ที่กรุณาให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเคหะแห่งชาติ รวมถึงประธานชมรมผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ขอบพระคุณคุณศศิธร กะลีสว่าง ที่แนะนำและให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บข้อมูล และขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวและเพื่อนๆทุกคนที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนผัง.....	ฒ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 คำนียามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.7 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 การเคหะแห่งชาติและเคหะชุมชน.....	8
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และปัญหาในวัยผู้สูงอายุ.....	11
2.3 ระบบการจัดหาที่อยู่อาศัย.....	14
2.4 ระบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร.....	16
2.5 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ.....	18
2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย.....	22
2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย.....	24
2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย.....	29
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
2.10 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	39

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	42
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
3.2 วิธีทำการศึกษา.....	44
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.5 วิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4 รายละเอียดของโครงการที่ศึกษา.....	51
4.1 คณะชุมชนเคหะร่มเกล้า.....	51
4.2 คณะชุมชนทุ่งสองห้อง.....	55
4.3 คณะชุมชนดินแดง 2.....	57
4.4 คณะชุมชนธนบุรี.....	61
บทที่ 5 วิเคราะห์ผลการศึกษา.....	68
5.1 ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	69
5.1.1 สภาพทั่วไปด้านประชากรศาสตร์และด้านสังคม.....	69
5.1.2 สภาพด้านเศรษฐกิจ.....	72
5.1.3 ด้านสุขภาพและกิจกรรมต่างๆ.....	77
5.1.4 สภาพการอยู่อาศัย.....	81
5.1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย.....	85
5.2 การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุ.....	87
5.2.1 การวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	88
5.2.2 ความต้องการให้หน่วยงานรัฐช่วยเหลือ.....	93
5.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา.....	94
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	118
6.1 สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล.....	119
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	132

รายการอ้างอิง.....	134
ภาคผนวก.....	137
ภาคผนวก ก การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในต่างประเทศและไทย.....	138
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	145
ภาคผนวก ค รูปกิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุ.....	152
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	155

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1-1	แสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร..... 1
ตารางที่ 3-1	แสดงจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ศึกษาจากการประมาณการ..... 43
ตารางที่ 3-2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในแต่ละพื้นที่..... 43
ตารางที่ 3-3	แสดงระยะเวลาของแผนงานดำเนินการวิจัย..... 49
ตารางที่ 4-1	แสดงรายละเอียดโครงการในคณะชุมชนทั้งสองห้อง..... 55
ตารางที่ 4-2	แสดงรายละเอียดโครงการของคณะชุมชนดินแดง 2..... 58
ตารางที่ 4-3	แสดงรายละเอียดโครงการคณะอนุวีรี..... 61
ตารางที่ 4-4	สรุปทั้ง 4 โครงการ..... 67
ตารางที่ 5-1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ..... 69
ตารางที่ 5-2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ..... 69
ตารางที่ 5-3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส..... 70
ตารางที่ 5-4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนบุตร..... 70
ตารางที่ 5-5	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว..... 71
ตารางที่ 5-6	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา..... 71
ตารางที่ 5-7	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการประกอบอาชีพ..... 72
ตารางที่ 5-8	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อคนต่อเดือน..... 73
ตารางที่ 5-9	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อครัวเรือนต่อเดือน..... 73
ตารางที่ 5-10	แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่มาของรายได้..... 74
ตารางที่ 5-11	แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายด้านอาหาร..... 74
ตารางที่ 5-12	แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายด้านสุขภาพ..... 75

ตารางที่ 5-13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัย.....	75
ตารางที่ 5-14	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเศรษฐกิจการเงินของครอบครัว.....	76
ตารางที่ 5-15	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ.....	77
ตารางที่ 5-16	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีโรคประจำตัว.....	77
ตารางที่ 5-17	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว.....	77
ตารางที่ 5-18	แสดงจำนวนและร้อยละผู้ที่ป่วยเป็นโรคข้อเข่าเสื่อมกับขั้นที่พัก.....	78
ตารางที่ 5-19	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสุขภาพ.....	78
ตารางที่ 5-20	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผู้ดูแลยามเจ็บป่วย..	78
ตารางที่ 5-21	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมเพื่อสุขภาพ.....	79
ตารางที่ 5-22	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมเพื่อพักผ่อน.....	79
ตารางที่ 5-23	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมเพื่อจิตใจ.....	80
ตารางที่ 5-24	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย.....	81
ตารางที่ 5-25	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาการครอบครอง.....	81
ตารางที่ 5-26	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผู้ที่อยู่อาศัยด้วย.....	82
ตารางที่ 5-27	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขั้นที่พัก.....	82
ตารางที่ 5-28	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องพื้นที่ให้สอย.....	83

ตารางที่ 5-29	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม.....	83
ตารางที่ 5-30	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องความสะดวก.....	83
ตารางที่ 5-31	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องอื่นๆ.....	84
ตารางที่ 5-32	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุและปัญหาการเดินทางขึ้นลงบันได.....	84
ตารางที่ 5-33	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเรื่องการย้ายที่อยู่อาศัย.....	85
ตารางที่ 5-34	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาเหตุที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัย.....	85
ตารางที่ 5-35	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาเหตุที่ไม่คิดย้าย.....	86
ตารางที่ 5-36	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	87
ตารางที่ 5-37	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	87
ตารางที่ 5-38	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	88
ตารางที่ 5-39	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามส่วนที่คิดว่าจะปรับปรุง.....	88
ตารางที่ 5-40	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามงบประมาณที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	89
ตารางที่ 5-41	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะสร้างใหม่.....	89
ตารางที่ 5-42	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามงบประมาณในการสร้างใหม่.....	90
ตารางที่ 5-43	แสดงปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง.....	91

ตารางที่ 5-44	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภท ที่อยู่อาศัยที่จะสร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ.....	92
ตารางที่ 5-45	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่มาของแหล่งเงินที่ใช้ในการ ปรับปรุง/สร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ.....	92
ตารางที่ 5-46	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต.....	93
ตารางที่ 5-47	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการให้ หน่วยงานรัฐช่วยเหลือ.....	93
ตารางที่ 5-48	แสดงจำนวนและร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ.....	94
ตารางที่ 5-49	แสดงจำนวนและร้อยละของการย้ายที่อยู่ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	95
ตารางที่ 5-50	แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามรายได้.....	96
ตารางที่ 5-51	แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่จำแนกตามอาชีพ.....	97
ตารางที่ 5-52	แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามจำนวนสมาชิก.....	98
ตารางที่ 5-53	แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่ จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย.....	99
ตารางที่ 5-54	แสดงจำนวนและร้อยละการคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	100
ตารางที่ 5-55	แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่ จำแนกตามปัญหาด้านที่อยู่อาศัย	101
ตารางที่ 5-56	แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามการคิดย้ายที่อยู่อาศัย.....	102
ตารางที่ 5-57	แสดงจำนวนและร้อยละการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ.....	103
ตารางที่ 5-58	แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามระดับการศึกษา.....	104
ตารางที่ 5-59	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามครอบครอง.....	105

ตารางที่ 5-60	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้.....	106
ตารางที่ 5-61	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามสภาพเศรษฐกิจ.....	107
ตารางที่ 5-62	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามการครอบครอง.....	108
ตารางที่ 5-63	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้.....	109
ตารางที่ 5-64	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	110
ตารางที่ 5-65	แสดงจำนวนการเตรียมการ จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย และการคิดย้ายที่อยู่อาศัย.....	111
ตารางที่ 5-66	แสดงจำนวนการเตรียมการ จำแนกตามรายได้ และการคิดย้ายที่อยู่อาศัย.....	112
ตารางที่ 5-67	แสดงจำนวนการเตรียมการ จำแนกตามประเภทที่อยู่ วางแผนจะสร้างใหม่/ กำลังผ่อน/ กำลังหาซื้อ และการครอบครอง.....	113
ตารางที่ 5-68	แสดงจำนวนการครอบครอง จำแนกตามสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการ.....	114
ตารางที่ 5-69	แสดงจำนวนสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้และ อายุ.....	115
ตารางที่ 6-1	แสดงเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเตรียม และไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	125
ตารางที่ 6-2	แสดงความต้องการให้หน่วยงานรัฐช่วยเหลือ.....	129

สารบัญแนมฝั่ง

		หน้า
แนมฝั่งที่ 1-1	แสดงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	4
แนมฝั่งที่ 2-1	แสดงรูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวหรือสังคม.....	27
แนมฝั่งที่ 3-1	แสดงวิธีดำเนินการวิจัย.....	47
แนมฝั่งที่ 3-2	แสดงตัวแปรและการกำหนดประเด็นต่างๆในงานวิจัย.....	48

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 5-1	แสดงร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ.....	94
แผนภูมิที่ 5-2	แสดงร้อยละของการย้ายที่อยู่จำแนกตามระดับการศึกษา.....	95
แผนภูมิที่ 5-3	แสดงร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้.....	96
แผนภูมิที่ 5-4	แสดงร้อยละการย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามอาชีพ.....	97
แผนภูมิที่ 5-5	แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามจำนวนสมาชิก.....	98
แผนภูมิที่ 5-6	แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่ จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย.....	99
แผนภูมิที่ 5-7	แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	100
แผนภูมิที่ 5-8	แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามปัญหาด้านที่อยู่อาศัย.....	101
แผนภูมิที่ 5-9	แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามการคิดย้ายที่อยู่อาศัย.....	102
แผนภูมิที่ 5-10	แสดงร้อยละการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ.....	103
แผนภูมิที่ 5-11	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	104
แผนภูมิที่ 5-12	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการครอบครองและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย.....	105
แผนภูมิที่ 5-13	แสดงร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้.....	106
แผนภูมิที่ 5-14	แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามสภาพเศรษฐกิจ.....	107
แผนภูมิที่ 5-15	แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามการครอบครอง.....	108

แผนภูมิที่ 5-16	แสดงร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้.....	109
แผนภูมิที่ 5-17	แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	110

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2-1	แสดงการใช้สอยภายในห้องพักอาศัย.....	32
ภาพที่ 4-1	สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนร่มเกล้า.....	54
ภาพที่ 4-2	สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง.....	56
ภาพที่ 4-3	สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนดินแดง 2.....	60
ภาพที่ 4-4	สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนธนบุรี.....	63
ภาพที่ 4-5	แสดงสภาพปัญหาของโครงการที่ศึกษา.....	66
ภาพที่ 6-1	สภาพห้องพักของกลุ่มตัวอย่าง.....	130
ภาพที่ 7-1	กิจกรรมตรวจสอบสภาพของผู้สูงอายุอาคารชุดพักอาศัยเคหะทุ่งสองห้อง.....	153
ภาพที่ 7-2	กิจกรรมการนัดให้ผู้สูงอายุในอาคารชุดพักอาศัยเคหะทุ่งสองห้อง.....	153
ภาพที่ 7-3	ผู้สูงอายุนั่งพบปะพูดคุยกันตอนเย็น.....	154
ภาพที่ 7-4	ผู้สูงอายุเดินแอโรบิคตอนเย็น.....	154

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลจากการพัฒนาทางการแพทย์และความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นรวมถึงการประสบผลสำเร็จทางการวางแผนครอบครัวในระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้อัตราการเกิดและอัตราการตายลดน้อยลง มีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายลดอัตราการเพิ่มประชากรขึ้นในปี พ.ศ. 2513 โดยได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 และได้ดำเนินการสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลปรากฏว่าอัตราการเพิ่มของประชากรลดลงเรื่อยๆ ส่งผลให้โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ ปัจจุบันประเทศต่างๆ ก็ประสบปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ รวมถึงประเทศไทย

ในปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1.21 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2503 ไปเป็น 4.5-5.7 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2543 และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 6.8-7.6 และ 11 ล้านคน ในปี 2553 และ 2563 ตามลำดับทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยอยู่ในระยะที่เรียกว่าภาวะประชากรสูงอายุ (population ageing) ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545-2564 เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามเกณฑ์ของสหประชาชาติที่ได้กำหนดว่าเป็นภาวะประชากรสูงอายุเมื่อประชากรนั้นมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งภาวะนี้จะส่งผลกระทบต่อสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

ในกรุงเทพมหานครมีประชากรผู้สูงอายุมากถึง 821,750 คน ซึ่งสามารถแบ่งตามช่วงอายุได้ดังนี้ ตารางที่ 1-1 แสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

ช่วงอายุ(ปี)	ประชากร(คน)
55-59	263,729
60-64	179,356
65-69	149,320
70-74	104,992
75 ปีขึ้นไป	124,353
รวม	821,750

ที่มา : กรมการปกครอง, 2548

จากการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรและกระแสโลกาภิวัตน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันอย่างมาก โดยเฉพาะประชากรวัยสูงอายุจะประสบปัญหามากขึ้น เพราะแต่เดิมลักษณะครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขยาย บรรดาสมาชิกในครอบครัวมีความกตัญญูและทำหน้าที่เลี้ยงดูปู่ ย่า ตา ยาย แต่สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ถึงแม้บุตรหลานจะมีรายได้สามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุในครอบครัวได้ แต่ก็จะมีปัญหาด้านผู้ดูแล เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุต้องหันไปใช้บริการของรัฐ เช่น สถานสงเคราะห์คนชราของกรมประชาสงเคราะห์มากขึ้น ถึงแม้ว่าองค์กรดังกล่าวจะได้พยายามขยายบริการเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ และผลการวิจัยต่างๆ ได้พบว่าผู้สูงอายุถึงแม้จะอาศัยอยู่กับครอบครัว แต่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และการอพยพย้ายถิ่น เป็นต้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองจะประสบปัญหาทุกด้านมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนและผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์เลี้ยงดู ส่วนผู้สูงอายุที่มีฐานะดีก็อาจประสบปัญหาการอยู่ร่วมกันกับคนวัยต่างวัย ต่างความรู้ ต่างประสบการณ์ได้เสมอ

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความแตกต่างจากกลุ่มประชากรวัยอื่นๆ ชัดเจนโดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่มีความเสื่อมถอยลง ที่มีปัญหามากที่สุดเนื่องจากภาวะกระดูกผิปรกติและข้อเสื่อม รวมทั้งการมองเห็นที่มีประสิทธิภาพลดลง ทำให้ไม่สามารถการเคลื่อนไหวเป็นปกติ มีปัญหาในการเดินขึ้นลงบันได การหยิบของจากที่สูงและมีโอกาสหกล้มได้ง่ายขึ้น ส่วนในด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุทำงานได้น้อยลง ทำให้มีรายได้ลดลงหรือขาดรายได้ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุกลับเพิ่มขึ้น ที่อยู่อาศัยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น หากว่าที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีความเหมาะสมจะสามารถช่วยยืดระยะเวลาในการเกิดภาวะพึ่งพาออกไปได้ ส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ ลดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพได้

จากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม โดยปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อประเทศไทย โดยด้านของโอกาสคือสามารถขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ และการบริการด้านสุขภาพ รวมถึงสถานท่องเที่ยวและการพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุ แต่อีกด้านหนึ่งก็จะเป็นภัยคุกคามในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและทักษะไปยังประเทศที่มีค่าตอบแทนสูงกว่า โดยรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 มีวิสัยทัศน์และพันธกิจในการมุ่งพัฒนาสู่ "สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society)" เน้นให้คนไทยมีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ข้อที่ 10 กล่าวว่าผู้สูงอายุควรได้รับการจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็น ประกอบกับ

นโยบายและมาตรการผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2554) จัดให้มีบริการพื้นฐานและสวัสดิการทางสังคมและการสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและไม่มีผู้อุปการะ ดังนั้นการเคหะแห่งชาติจึงตอบสนองนโยบายทางด้านรัฐบาล ภายใต้วิสัยทัศน์ของการเคหะแห่งชาติ คือส่งเสริมความมั่นคงในการอยู่อาศัย ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน สร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็งมีคุณภาพและน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยมีนโยบายเร่งด่วน ปี 2550 ให้จัดสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุขึ้น และได้มีการจัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้การดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ความรู้ และฝึกอบรม การดูแลผู้สูงอายุแก่บุคคลากรดูแลหรือประชาชนที่สนใจทั่วไป และเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน รวมถึงมีงานวิจัยร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจและทัศนคติของผู้สูงอายุในเมืองเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย

โดยการเคหะแห่งชาติ (ก.ค.ช.) สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้การมอบหมายจากรัฐบาลได้จัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนในโครงการเคหะชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสำนักงานเคหะชุมชนทั้ง 19 แห่งเป็นผู้ดูแล เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2518 ถึงปี พ.ศ. 2544 รวมทั้งสิ้น 80,222 หน่วย ซึ่งแต่ละโครงการนั้นไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับผู้สูงอายุโดยตรงโดยเฉพาะที่อยู่อาศัยแบบอาคารชุดพักอาศัย ทั้งนี้ผู้มีรายได้น้อยย่อมมีข้อจำกัดในการย้ายหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย ประกอบกับผลการศึกษาของจิระภา ศรีคำที่ได้ศึกษา สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร โดยเป็นโครงการที่สร้างมานาน ซึ่งคาดว่าจะมีผู้สูงอายุอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก โดยจำนวนห้องพัก 5,634 หน่วย มี 712 หน่วยที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ซึ่งพบว่าค่อนข้างมีปัญหาสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุในหลายๆด้าน เช่น สภาพปัญหาในพื้นที่ชุมชน ได้แก่ การขาดพื้นที่สำหรับพักผ่อน สภาพปัญหาในพื้นที่ส่วนกลางของอาคาร ได้แก่ ปัญหาการขึ้นลงบันได ขนาดและส่วนประกอบของโถงทางเดินไม่เหมาะสม สภาพปัญหาในห้องพักอาศัย ได้แก่ พื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ ปัญหาการสัญจร ปัญหาการระบายอากาศ แสงสว่างไม่เพียงพอ ขาดทัศนียภาพเนื่องจากตำแหน่งและลักษณะของช่องเปิดขนาดพื้นที่และอุปกรณ์ในห้องน้ำไม่เหมาะสม

จึงมีความน่าสนใจที่จะทำการศึกษาในด้านทางสังคม เศรษฐกิจของกลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าว ตลอดจนทัศนคติลักษณะการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อยู่อาศัยและปัญหาด้านการดูแล เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการจัดทำที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุต่อไป

แผนผังที่ 1-1 แสดงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุในอาคารชุดพักอาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโครงการโดยแบ่งตามเขตควบคุมของสายปฏิบัติงานของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งแบ่งเป็น 4 เขตของทั้ง 4 มุมเมืองของกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. เขตควบคุมสายปฏิบัติการ 1 ทางด้านทิศตะวันออก

เคหะชุมชนร่มเกล้า	15,165 หน่วย
เคหะชุมชนคลองจั่น	7,057 หน่วย
เคหะชุมชนหัวหมาก	3,174 หน่วย
เคหะชุมชนรามคำแหง	3,924 หน่วย
เคหะชุมชนนวมินทร์	1,756 หน่วย
เคหะชุมชนบางชัน	1,264 หน่วย
เคหะชุมชนบางบัว	1,264 หน่วย
เคหะชุมชนรามอินทรา	812 หน่วย
เคหะชุมชนสุวินทวงศ์	492 หน่วย
รวม	34,908 หน่วย

2. เขตควบคุมสายปฏิบัติการ 2 ทางด้านทิศเหนือ

เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง	6,964 หน่วย
เคหะชุมชนออกเงิน	4,746 หน่วย
เคหะชุมชนพรพระร่วงประสิทธิ์	1,731 หน่วย
รวม	13,441 หน่วย

3. เขตควบคุมสายปฏิบัติการ 3 กรุงเทพฯกลาง

เคหะชุมชนดินแดง 2	6,238 หน่วย
เคหะชุมชนห้วยขวาง	4,523 หน่วย
เคหะชุมชนดินแดง 1	3,507 หน่วย
รวม	14,268 หน่วย

4. เขตควบคุมสายปฏิบัติการ 4 ทางด้านทิศใต้

เคหะชุมชนธนบุรี	8,844 หน่วย
เคหะชุมชนคลองเตย	4,448 หน่วย
เคหะชุมชนบางนา	1,719 หน่วย
เคหะชุมชนบ่อนไก่	2,594 หน่วย
รวม	80,222 หน่วย

โดยผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเคหะชุมชนที่มีจำนวนหน่วยมากที่สุดของแต่ละขอบเขต ดังนี้คือ

1. เคหะชุมชนร่มเกล้า
2. เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง

3. เคหะชุมชนดินแดง 2
4. เคหะชุมชนธนบุรี

ขอบเขตประชากร

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป

ขอบเขตพื้นที่

1. เคหะชุมชนร่มเกล้า
2. เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง
3. เคหะชุมชนดินแดง 2
4. เคหะชุมชนธนบุรี

เลือกลักษณะอาคารแบบอาคารชุดพักอาศัย เนื่องจากเป็นรูปแบบที่อยู่อาศัยที่น่าจะเป็นปัญหาต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด เพราะต้องขึ้นลงบันไดหลายๆ ชั้น รวมถึงพื้นที่ใช้สอยที่ค่อนข้างคับแคบ

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดคุณสมบัติผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป
2. เป็นผู้ที่มิสติสัมพันธ์ภาวะสมบูรณ์ สามารถพูดคุยโต้ตอบได้/สุขภาพร่างกายดี สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
3. ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ด้วยความยินดี

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการศึกษาลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการอยู่อาศัย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับภาครัฐและเอกชนเพื่อนำไปปรับใช้กับนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการจัดหาที่อยู่ให้กับผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตและเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

1.6 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามบัญญัติขององค์การสหประชาชาติ ปี พ.ศ. 2533 แต่ในงานวิจัยนี้ จะเก็บข้อมูลผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไปเนื่องจากเป็นผู้ที่ต้องมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณ

เคหะชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโครงการโดยการเคหะแห่งชาติ และกรุงเทพมหานครเข้าไปดำเนินการ ในด้าน ทางระบายน้ำ ชยะ ทางเท้า เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและอื่น ๆ

อาคารชุดพักอาศัย หมายถึง ที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นในแนวสูง แต่ละชั้นแบ่งเป็นห้องเพื่อการอยู่อาศัย มีทั้งเป็นสวัสดิการให้เช่า และซื้อในรูปแบบอาคารชุด จัดทำโดยภาครัฐหรือเอกชน ในที่นี้ คือ อาคารชุดพักอาศัยของการเคหะแห่งชาติ มีทั้งกรรมสิทธิ์แบบเช่า และเช่าซื้อ

ชมรมผู้สูงอายุ (Senior Citizen Club) หมายถึง กลุ่มผู้สูงอายุที่มีจำนวนตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป มารวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์และความคิดร่วมกันในการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านสุขภาพ อนามัย โภชนาการ การศึกษา วัฒนธรรม และการศึกษาลัทธิธรรมะในพุทธศาสนา รวมถึงร่วมพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การเตรียมตัวหรือการวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเพื่อให้ได้ที่อยู่อาศัยมาหรือ เพื่อให้ที่อยู่อาศัยมีสภาพที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย ซึ่งการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในที่นี้ จะหมายถึงการเตรียมด้านการเงิน ด้านการย้ายที่อยู่อาศัย ด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

1.7 ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ จะจำกัดเฉพาะผู้สูงอายุที่สุขภาพร่างกายดี สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้นส่วนใหญ่จึงจะเก็บเฉพาะผู้ที่ลงมาทำกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้ผลที่ได้ไม่ได้เป็นตัวแทนของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชน ซึ่งกลุ่มคนที่มีปัญหาในการดำรงชีวิตจริงๆเช่น เดินลงมาทำกิจกรรมไม่ได้ จะไม่สามารถเก็บข้อมูลได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเคหะชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาภายใต้แนวคิดและทฤษฎีด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ดังนี้

- 2.1 การเคหะแห่งชาติและเคหะชุมชน
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และปัญหาในวัยผู้สูงอายุ
- 2.3 ระบบการจัดหาที่อยู่อาศัย (Housing Arrangement)
- 2.4 ระบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร
- 2.5 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ
- 2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย
- 2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย
- 2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 การเคหะแห่งชาติและเคหะชุมชน

วิสัยทัศน์

การเคหะแห่งชาติเป็นองค์กรหลักในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมความมั่นคงในการอยู่อาศัยและการพัฒนาเมืองของประเทศ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน สร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ และน่าอยู่อย่างยั่งยืน

ภารกิจ

- 1) สร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน
- 2) สนับสนุนและพัฒนาที่อยู่อาศัยตามนโยบายรัฐและหน่วยงานรัฐ
- 3) พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ในลักษณะเมืองใหม่ พื้นฟูชุมชนเมือง
- 4) เสนอแนะนโยบายและแผนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของประเทศ

5) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยตาม พรบ.แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

บทบาท

- 1) เสนอแนะนโยบายและแผนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของประเทศ
- 2) สร้างความมั่นคงและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน
- 3) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาที่อยู่อาศัย
- 4) สนับสนุนและพัฒนาที่อยู่อาศัยตามนโยบายรัฐและหน่วยงานของรัฐ
- 5) สนับสนุนการพัฒนาเมืองและฟื้นฟูชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์การจัดตั้งการเคหะแห่งชาติ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 31

- 1) จัดให้มีเคหะเพื่อประชาชนเช่า หรือเช่าซื้อ
- 2) จัดหาเงินกู้มาสร้างที่อยู่อาศัยให้ประชาชนเช่าซื้อหรือให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลที่จะสร้างที่อยู่อาศัย
- 3) ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารหรือจัดสรรที่ดิน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติ การเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2537

- 1) จัดให้มีเคหะเพื่อให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัย
- 2) ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนผู้ประสงค์จะมีเคหะของตนเอง หรือแก่บุคคลผู้ประสงค์จะร่วมดำเนินการกับ กคช. ในการจัดให้มีเคหะขึ้น เพื่อให้ประชาชนเช่า หรือเช่าซื้อ หรือซื้อ
- 3) ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารหรือจัดหาที่ดิน
- 4) ปรับปรุงหรือย้ายแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อให้มีสภาพการอยู่อาศัยสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น
- 5) ประกอบธุรกิจการอื่นที่สนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น

แผนงาน

1. แผนงานตามนโยบายรัฐ ประกอบด้วย
 - (1) โครงการบ้านเอื้ออาทร
 - (2) โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
2. แผนงานตามภารกิจหลักของการเคหะแห่งชาติ ประกอบด้วย
 - (1) โครงการให้บริการหน่วยงานของรัฐ

มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยให้แก่กลุ่มข้าราชการผู้มีรายได้น้อย พนักงาน หน่วยงานของรัฐผู้มีรายได้น้อยให้มีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีความมั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งที่เป็นของตนเองหรือได้เช่าระยะยาวในระดับราคาที่สามารถรับภาระได้ ประกอบด้วย

ก. โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในที่ดินของหน่วยงาน (รับจ้างดำเนินการ)

ข. โครงการบ้านพักข้าราชการในลักษณะของบ้านพักสวัสดิการ (รับจ้างดำเนินการ)

ค. โครงการบ้านพักข้าราชการ ประเภทเช่า (การเคหะฯ ดำเนินการเอง)

(2) โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองและแผนป้องกันแก้ไขปัญหามุมชนแออัดระดับพื้นที่ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองและแผนป้องกันแก้ไขปัญหามุมชนแออัดระดับพื้นที่ แบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในลักษณะขององค์รวมอย่างเป็นระบบ โดยการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

(3) โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ ประกอบด้วยโครงการย่อย 3 โครงการ ได้แก่

ก. โครงการพัฒนาองค์กรชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ค. โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน(ชุมชนสีขาว)

(4) โครงการพัฒนาเมืองและฟื้นฟูเมือง เพื่อดำเนินการพัฒนาเมืองในรูปแบบของการจัดทำโครงการฟื้นฟูเมืองโดยการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนที่มีสภาพเสื่อมโทรม ทั้งด้านกายภาพที่เป็นอันตรายต่อการอยู่อาศัย รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมโดยจัดสร้างที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

เคหะชุมชน หมายถึงชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโดยการเคหะแห่งชาติมีสภาพเป็นแฟลตและกรุงเทพมหานครเข้าไป ดำเนินการในด้านทางระบายน้ำ ขยะ ทางเท้า เศรษฐกิจ โดยการเคหะแห่งชาติ (ก.ค.ช.) สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้การมอบหมายจากรัฐบาลได้จัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนในโครงการเคหะชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร สำนักงานเคหะชุมชนทั้ง 19 แห่งเป็นผู้ดูแล เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2518 ถึง ปี พ.ศ. 2544 รวมทั้งสิ้น 80,222 หน่วย โดยในกรุงเทพมหานครแบ่งเป็น 4 โซนตามมุมเมืองดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 1 ซึ่งเรียกว่า business unit มี โซนทางด้านทิศตะวันออก ทิศเหนือ กรุงเทพมหานคร และทิศใต้

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และปัญหาในวัยผู้สูงอายุ

2.2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

ได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และได้แบ่งการสูงอายุของคนออกเป็น 4 ประเภท คือ (Hall, 1976: 3-4)

- 1) ความสูงอายุตามเวลาปฏิทิน (chronological age) หมายถึง จำนวนเวลาหลังเกิด
- 2) ความสูงอายุทางชีววิทยา (Biological age) หมายถึง สภาพร่างกายของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอายุขัย (Life span) ของแต่ละบุคคล
- 3) ความสูงอายุทางจิตวิทยา (Psychological age) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
- 4) ความสูงอายุทางสังคมวิทยา (Sociological age) หมายถึง บทบาทและลักษณะนิสัยทางสังคมของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลอื่นๆในสังคมนั้นๆ

คำว่าผู้สูงอายุ (Elderly) ในการชุมนุมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2505 และได้กำหนดลักษณะผู้สูงอายุ ดังนี้ (อุทัยวรรณ กสานต์สกุล, 2536: 8)

- 1) เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
- 2) เป็นผู้ที่มีความเสื่อมสภาพมีกำลังถดถอยเชิงองศา
- 3) เป็นผู้ที่เหมาะสมควรให้ความอุปการะ
- 4) เป็นผู้ที่มีโรคควรได้รับความช่วยเหลือ

กรมประชาสงเคราะห์ ได้ให้ความหมายของ “ความสูงอายุ” ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในระยะสุดท้ายของช่วงอายุมนุษย์

ผู้สูงอายุ เป็นช่วงสุดท้ายของอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป สภาพความเสื่อมทางกายและจิตใจ จะมีมากในระยะนี้ ขาดความว่องไว ความจำเสื่อม ความคิดอ่านช้าลง สภาพร่างกายเสื่อมถอย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2513: 24)

องค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า วัยสูงอายุเป็นระยะสุดท้ายของชีวิตได้กำหนดให้ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ และให้ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก (ยุวดี กฤษวัฒนาภรณ์, 2537: 13)

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าวัยสูงอายุ เป็นช่วงชีวิตที่เข้าสู่ภาวะร่างกายเสื่อมถอยในด้านต่างๆ ทั้งการเคลื่อนไหว สายตา ความคิด การตัดสินใจ สูญเสียทางเศรษฐกิจและมีสังคมที่แคบลง เนื่องจากสภาวะร่างกายที่ไม่เอื้อ โดยทั่วไปเริ่มนับตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และปัญหาของผู้สูงอายุ

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ไม่มีทฤษฎีใดที่สามารถอธิบายหรือให้คำตอบว่าทำไมจึงเป็นผู้สูงอายุ เพราะแต่ละทฤษฎีก็ต่างมุ่งที่จะอธิบายในลักษณะสาขาของตน ดังนั้นการอธิบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ครอบคลุมจึงต้องอาศัยหลายๆ สาขาวิชามาช่วยอธิบาย ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3 แนวทาง คือ (บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2528: 153-157)

1) ทฤษฎีด้านชีววิทยา

เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุของการเป็นผู้สูงอายุทางด้านร่างกาย มี 3 แนวทาง คือ

(1) ทฤษฎี Autoimmunity ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเป็นผู้สูงอายุเกิดจากร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันปกติน้อยลง พร้อมกับมีการสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองมากขึ้น การสร้างภูมิคุ้มกันปกติมีน้อยลงจำทำให้ร่างกายต่อสู้เชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมไม่ได้ดี ทำให้เกิดความเจ็บป่วยได้ง่าย

(2) ทฤษฎี Error ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเมื่อคนหรือสัตว์มีอายุมากขึ้น ยีนส์ของผู้นั้นจะค่อยๆ เกิดความผิดปกติ และความผิดปกตินี้จะค่อยๆ เพิ่มขึ้น จนถึงจุดหนึ่งที่ทำให้เซลล์ต่างๆ ของร่างกายเสื่อมและไม่ทำงานในที่สุด

(3) ทฤษฎี Free Radicals ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภายในร่างกายของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย มีเรดิเคิลอิสระอยู่อย่างมากมายตลอดเวลา เรดิเคิลเหล่านี้จะไปทำให้ยีนส์เกิดความผิดปกติทำให้เสียความความยืดหยุ่นไป

2) ทฤษฎีด้านจิตวิทยา เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไป มีอยู่ 2 แนวคือ

(1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่าผู้สูงอายุจะสุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับภูมิลักษณ์ และการพัฒนาจิตใจของผู้นั้น ถ้าผู้สูงอายุเติบโตมาด้วยความอบอุ่น มั่นคง เห็นความสำคัญของผู้อื่น มักจะเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ แต่ถ้าเติบโตมาในลักษณะที่ร่วมมือกับใครไม่ได้ มีจิตใจคับแคบมักจะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีความสุข

(2) ทฤษฎีความปราดเปรื่อง (Intelligent Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุที่ยังปราดเปรื่อง และคงความเป็นนักปราชญ์อยู่ได้ด้วยการเป็นผู้มีความสนใจเรื่องต่างๆ อยู่ มีการค้นคว้าและพยายามที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา ผู้ที่จะมีลักษณะเช่นนี้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี และมีเงินใช้สอยโดยไม่เดือดร้อน

3) ทฤษฎีด้านสังคมวิทยา เป็นทฤษฎีที่พยายามวิเคราะห์เหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องมีสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากครั้งที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ยังมั่งมีงานทำ รวมทั้งเป็นทฤษฎีที่พยายามจะช่วยให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

(1) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้น ถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานภาพของผู้สูงอายุในสังคมนั้นก็จะถูกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วย

(2) ทฤษฎีจำนวนสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสถานภาพของผู้สูงอายุในสังคมใดจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สูงอายุในสังคมนั้น ถ้าในสังคมมีจำนวนผู้สูงอายุน้อย สถานภาพของผู้สูงอายุมักจะดีกว่าในสังคมที่มีผู้สูงอายุมาก

(3) ทฤษฎีเกียรติภูมิ ทฤษฎีนี้เห็นว่าสถานะของผู้สูงอายุมักจะดี ถ้าผู้สูงอายุในสังคมนั้นๆ เป็นผู้ที่มีคุณประโยชน์

(4) ทฤษฎีการไว้ภาวะผูกพัน (Disengagement Theory) ทฤษฎีนี้แนะนำว่าให้ผู้สูงอายุยอมรับว่า เมื่อถึงวัยสูงอายุแล้วลูกหลานและชุมชนมักจะให้ความสำคัญและความสนใจน้อยลง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ควรลดความรับผิดชอบและลดความห่วงใยในลูกหลานลงบ้าง ส่วนกิจกรรมในสังคมก็ควรลดลงเช่นเดียวกัน

ปัญหาของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุจะมีปัญหาใหญ่ๆ 4 ประการคือ

- 1) ปัญหาด้านสุขภาพ
- 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจการเงิน
- 3) ปัญหาทางด้านสังคม
- 4) ปัญหาทางด้านอารมณ์

1) ปัญหาด้านสุขภาพ

ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุมีมากมาย เนื่องจากความต้านทานต่อโรคภัยลดลง การเกิดโรคจึงง่ายขึ้น เช่น หูตึง การมองเห็นไม่ค่อยชัด ข้อไหล่ มือ เข่า เริ่มเสื่อม ซึ่งอาการเจ็บป่วยเหล่านี้สามารถส่งผลต่อสภาพจิตใจให้เสื่อมถอยลงได้

2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

เมื่อเข้าสู่วัยนี้การทำงานก็ต้องหยุด โดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องเกษียณอายุ ซึ่งเมื่อต้องออกจากงานรายได้ที่เคยได้รับก็ขาดไป หรือได้น้อยลง ประกอบกับค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพก็ต้องมีเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ต้องพึ่งพาบุตรหลาน

3) ปัญหาทางด้านสังคม

การเกษียณอายุจากงานที่เคยทำเป็นประจำ ทำให้สังคมของผู้สูงอายุแคบลง เพราะไม่ได้เจอกับเพื่อนร่วมงาน การพูดคุยกับลูกหลานอาจมีปัญหา เนื่องจากความคิดที่ไม่ตรงกัน ทั้งในสภาวะสังคมปัจจุบันซึ่งครอบครัวไทยต่างแยกเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็กลง ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสถูกทอดทิ้งได้ง่าย

4) ปัญหาทางด้านอารมณ์

ตามธรรมชาติของผู้สูงอายุมักจะรู้สึกว่ามันอยู่คนเดียว เป็นเพราะความคิดความอ่านที่แตกต่างกันของคนรุ่นก่อนและคนรุ่นใหม่ เมื่อบุตรหลานปฏิเสธบ้างบางครั้งทำให้ชุ่นเคืองใจ ไม่มีความสุข และอยากอยู่ตามลำพัง รวมถึงลูกหลานไม่มีเวลาดูแลเพราะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้รู้สึกว่าเหว่มากขึ้น เมื่อหดหู่ใจ ร่างกายก็เริ่มลดความแข็งแรงนำไปสู่ปัญหาทางสุขภาพเช่น ดังนั้นจะเห็นว่าสุขภาพทางจิตและสุขภาพทางใจมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก

2.3 ระบบการจัดหาที่อยู่อาศัย (Housing Arrangement)

ระบบการจัดหาที่อยู่อาศัยนั้น จะต้องประกอบด้วย (อัจจวา จองสิทธิมหากุล, 2538: 23-27)

- 1) พื้นที่บางส่วน (some space)
- 2) บริการชุมชน (some community service)
- 3) สถานที่ตั้งแห่งหนึ่ง (a location)
- 4) คุณภาพของบ้าน รวมถึงเงินที่จะต้องจ่ายเพื่อบ้านนั้น
- 5) ระยะเวลาที่จะได้เป็นเจ้าของ

ส่วนประกอบเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดที่ทำงานและบริการต่างๆทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการของชุมชน

จุดมุ่งหมายพื้นฐานของแต่ละครอบครัวเมื่อเข้ามาในเมือง ก็คือ การให้ได้มาซึ่งระบบที่อยู่อาศัยอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการเช่า หรือโดยการเป็นเจ้าของ สมาชิกทุกคนล้วนแต่มีส่วนร่วมเอื้ออำนวยให้เกิดระบบการจัดการที่อยู่อาศัยแบบใดแบบหนึ่งขึ้นมา

การจัดระบบที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมืองใหญ่ๆ ในทวีปเอเชีย โดยเปรียบเทียบเมืองใหญ่ๆ ในเอเชียด้วยกัน ได้แก่ มนิลา จาร์กาตา ไทเป บอมเบย์ กรุงเทพมหานคร ดัคการ์ โคลัมโบ เป็นต้น พบว่า ภายในเมืองใหญ่เหล่านี้ล้วนมีระบบการจัดการที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย (low income system or housing arrangement system) อยู่มากมาย ซึ่งแยกกล่าวได้ดังนี้ (อภิชาติ พุทธวงศ์, 2527)

ระบบชุมชนผู้บุกรุก (squatter settlements) ซึ่งเป็นระบบที่ใหญ่และสลับซับซ้อนมาก ลักษณะการบุกรุกมีหลายแบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบชั่วคราวหรือถาวร เป็นชุมชนขนาดใหญ่หรือเล็ก บ้างก็เป็นเรือนแพ บ้างก็เป็นที่อยู่อาศัยกับพื้นถนน จนกระทั่งถึงพวกที่อยู่ตามอาคารเก่าที่ถูกทิ้ง เป็นต้น

ระบบชุมชนเช่าที่ดินชั่วคราว (temporary tenure settlement) เป็นกรณีที่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยสร้างบ้านบนที่ดินที่ไม่ได้เป็นของตนเอง แต่อาศัยทำข้อตกลงกับเจ้าของที่ดินเอง พบว่า ระบบนี้สามารถจัดการที่อยู่อาศัยให้แก่คนในกรุงเทพมหานครได้ประมาณ 1 ล้านคน

ระบบของผู้สัญจรของชาวชนบท (rural commuter system) หมายถึง กรณีของประชาชนที่ยังคงอยู่อาศัยในเขตชนบท แต่เดินทางเข้ามาทำงานในตัวเมือง และพักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องอยู่กับที่ทำงาน หรือห้องเช่าเล็กๆ อยู่บ้าง ทั้งนี้เฉพาะในช่วงวันทำงานในแต่ละสัปดาห์เท่านั้น

ระบบที่อยู่อาศัยของลูกจ้าง (employee housing) ภายในระบบอันซับซ้อนเช่นนี้ ลูกจ้างจะได้รับการช่วยเหลือจากนายจ้างซึ่งอาจจะเป็นบริษัทหรือหน่วยงานราชการในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น อาจได้อยู่อาศัยภายในร้านค้าที่ทำงานของตน ในขณะที่พวกคนใช้ คนสวน หรือยามอาจได้อยู่ในเรือนพัก ซึ่งเจ้าของบ้านผู้เป็นเจ้านายจัดให้ เป็นต้น

ระบบที่อยู่อาศัยที่รัฐจัดสร้าง (public construction) ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยอันพบเห็นเสมอในรูปแบบอาคารสำเร็จรูป (complete housing unit) โดยหวังจะให้เป็นการช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้น้อย

ระบบที่รัฐไม่ได้จัดสร้างให้โดยตรง แต่เป็นฝ่ายสนับสนุนในการดำเนินงาน เพื่อที่อยู่อาศัยของตัวชาวบ้านเอง (public assistance for housing) ระบบนี้กำลังขยายตัวเติบโตใหญ่เป็นอันมาก โดยปรากฏออกมาในรูปแบบการดำเนินงานแบบต่างๆ อันได้แก่ โครงการจัดสรรที่ดินพร้อมบริการ (site and service) โครงการปรับปรุงสลัม (slum and squatter upgrading) โครงการให้กู้ยืมในรูปวัสดุก่อสร้าง (material loan) โครงการบ้านบางส่วน (core housing) ตลอดจนการผ่อนปรนยอมรับสถานภาพของชุมชนบุกรุกบางแห่งซึ่งถูกไล่ออกมาก่อน (squatter allowance when people get evicted) เป็นต้น

ระบบที่อยู่อาศัยภาคเอกชน (private housing) แม้โดยปกติธุรกิจที่อยู่อาศัยภาคนี้จะตอบสนองความต้องการของคนยากจนได้น้อยมาก แต่ยังมีกระด้างดำเนินงานอีกเป็นจำนวนไม่น้อย ในลักษณะที่เอกชนสร้างบ้านขึ้นมาเพื่อสร้างบ้านให้คนที่มียรายได้น้อยได้เช่าหรือเช่าซื้อ ในยาวประเทศที่มีอาคารบ้านเรือนเก่าแก่อยู่มากมาย ระบบนี้จะใหญ่มาก ดังจะพบว่าชาวบางที่ยากจนสามารถเป็นเจ้าของหรือเช่าบ้านหลังเก่าๆหรือทวดไทรมจนไม่เป็นที่พึงปรารถนาของคนร่ำรวยหรือคนชั้นกลางทั้งไปแล้ว

ระบบการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่การจัดการที่อยู่อาศัยโดยองค์กรภาครัฐบาล (non-government assistance) โดยกลุ่มต่างๆ เหล่านี้กำลังทดลองดำเนินงานแบบใหม่ๆ ในการจัดหารูปแบบที่อยู่อาศัยให้แก่คนยากจนในหลายประเทศจากข้อได้เปรียบที่ไม่ต้องถูกจำกัดด้วยระเบียบแบบแผนของทางการ เหมือนอย่างองค์กรขนาดใหญ่ของรัฐ จึงทำให้องค์กรเหล่านี้บรรลุผลสร้างสรรค์การจัดระบบที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนในรูปแบบใหม่ๆได้มากขึ้น

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ระบบการจัดการที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยนั้นเป็นระบบใหญ่มาก และแสดงให้เห็นว่าคนยากจนมีโอกาสหาที่อยู่อาศัยได้จากหลายทาง อย่างไรก็ตามทุกระบบที่ว่ามีล้วนแต่มีปัญหาและจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข

2.4 ระบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร

คำว่า "ระบบ" ต้องมีองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจึงจะเป็นระบบขึ้นมาได้ "ระบบที่อยู่อาศัย" หมายถึงว่าจะต้องมีส่วนย่อยๆ ของที่อยู่อาศัยที่หลากหลายที่จะให้บริการแก่สมาชิกในสังคม และระบบเหล่านี้จะต้องเกี่ยวข้องกันมีผลกระทบซึ่งกันและกันได้ ถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบถูกกระทบ หรือเปลี่ยนแปลงไปก็ย่อมจะทำให้ผลส่วนย่อยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ระบบที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครที่ให้บริการหรือเป็นอุปทานในที่อยู่อาศัย (housing supply) ประกอบไปด้วยส่วนย่อยๆ ที่ผู้สร้างได้สร้างขึ้นมา โดยมีรูปแบบที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละรูปแบบก็จะทำหน้าที่สนองความต้องการและความจำเป็นของสมาชิกในสังคมแตกต่างกันออกไปตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ ระบบที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ปานกลาง และรายได้สูง เป็นต้น

เอกสารวิจัยเรื่อง "ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย: ปัญหาและแนวทางแก้ไข" ของสายใจ คัมขนาบ กล่าวว่า ระบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร มีอยู่ 4 ระบบใหญ่ๆ คือ

ระบบที่ 1 ที่อยู่อาศัยสำหรับคนงานหรือที่อยู่นายจ้างเป็นผู้จัดหาให้ (employer provided) ซึ่งแบ่งออกเป็นที่อยู่อาศัยแบบต่างๆ อีก 4 แบบ คือ

(1) บ้านพักหรือหอพักคนงานในโรงงาน (Factory site housing) กล่าวคือ ห้องหนึ่งจะมีคนงานเฝ้าอยู่กันหลายคน จึงมีเนื้อที่ภายในห้องที่เป็นส่วนตัวเพียงเล็กน้อย

(2) ที่อยู่อาศัยสำหรับคนรับใช้หรือคนทำงานบ้าน(domestic workers' housing) โดยจัดห้องไว้เป็นที่พักอาศัยและมีความเป็นส่วนตัวสำหรับผู้อยู่อาศัย

(3) ที่อยู่อาศัยที่จัดหาให้เจ้าพนักงานของสถาบันและหน่วยงานต่างๆของรัฐวิสาหกิจ (institutional works'housing) เป็นสวัสดิการที่หน่วยงานจัดให้กับเจ้าหน้าที่พนักงานผู้น้อยในรูปแบบต่างๆ เช่น บ้านพักทหาร ตำรวจ และบ้านพักพนักงานรถไฟ เป็นต้น

(4) ที่อยู่อาศัยในบริเวณก่อสร้าง (itinerant construction workers' housing) เป็นบ้านพักชั่วคราวของผู้มีอาชีพรับจ้าง ก่อสร้างเมื่อเสร็จงานก็รื้อและเก็บวัสดุไปสร้างที่ใหม่ที่มีโครงการก่อสร้างใหม่อีกเรื่อยๆ

ระบบที่ 2 ที่อยู่อาศัยที่ผู้อยู่อาศัยเป็นผู้จัดหาเอง (occupant initiated) ในระบบนี้แบ่งออกได้ ดังนี้

(1) ที่อยู่อาศัยของผู้บุกรุก (squatter housing) เป็นที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นในที่ดินที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินให้สร้างเป็นที่ดินสาธารณะ ลักษณะทางกายภาพของชุมชนจะมีสภาพที่เสื่อมโทรม เป็นชุมชนแออัดประเภทหนึ่ง

(2) ที่อยู่อาศัยในสลัมที่เป็นเจ้าของ (slum housing owner) หรืออาจเรียกว่าเป็นชุมชนเก่า

(3) ใช้เรือเป็นที่อยู่อาศัย (boat housing) โสภณ พรโชคชัย ได้อธิบายถึงที่อยู่อาศัยประเภทนี้ว่า หมายถึง กลุ่มเรือที่อยู่อาศัยอยู่ตามแม่น้ำลำคลองสาธารณะในลักษณะที่ ยึดหัวหาดอยู่อย่างยาวนาน ซึ่งเป็นการบุกรุกแม่น้ำลำคลองอันเป็นที่สาธารณะซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน หรือกรุงเทพมหานคร

(4) ที่อยู่อาศัยชนบทหรือชานเมือง (Rural/sub-urban housing) เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยบริเวณชานเมืองกรุงเทพ ซึ่งลักษณะของการบริการเป็นประเภทโครงการบ้านจัดสรรและที่ดินราคาถูกที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ซึ่งถือว่าการจัดสรรที่ดินที่ไม่เป็นทางการ คือ ไม่ได้มีการขออนุญาตจัดสรร และขออนุญาตปลูกสร้าง

ระบบที่ 3 ที่อยู่ที่นักลงทุนจัดสร้างขึ้น (developer built) เป็นที่อยู่อาศัยที่จัดสร้างให้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เชิงธุรกิจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ บ้านเช่า หรือ ห้องเช่า ที่ให้บริการในที่อยู่อาศัยที่เป็นชุมชนสลัมบุกรุก (Squatter housing-renter) และบ้านเช่าที่ให้บริการในชุมชนแออัด ประชากรพวกที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยประเภทนี้ อาจจะเช่าทั้งหลัง ซึ่งมีส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าห้องเล็กๆอยู่มากกว่า

ระบบที่ 4 ที่อยู่อาศัยที่รัฐเป็นผู้จัดสร้างขึ้น (government initiated) ได้แก่ ที่อยู่อาศัยที่จัดสร้างขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้จัดหาที่อยู่อาศัยหลายประเภท เช่น ในรูปแบบแฟลต บ้านเดี่ยว บ้านแฝด แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นการจัดหาโดยการเคหะแห่งชาติ

2.5 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

มีผู้ที่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุไว้ซึ่งแตกต่างกันไป แนวความคิดเรื่องชุมชนผู้สูงอายุเป็นแนวความคิดหนึ่ง ซึ่งมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม เช่น คนอายุยาวขึ้น ทำให้จำนวนผู้สูงอายุมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ สังคมเมืองทำให้เกิดครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น สภาพเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวต้องดิ้นรน ซึ่งทำให้เวลาการดูแลผู้สูงอายุในอุปการะรวมทั้งผู้สูงอายุลดน้อยลง ผู้สูงอายุจึงต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น เป็นต้น ดังนั้นในการทำโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าว กล่าวคือ ต้องมีการออกแบบให้มีบรรยากาศคล้ายบ้านพักอาศัยที่อบอุ่น อาจเป็นบ้านเดี่ยว บ้านกลุ่มหรืออาคารสูงไม่เกิน 5 ชั้น ควรมีสถานที่ตั้งแถบชานเมือง มีสภาพแวดล้อมดี มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบครัน เช่น สวนสุขภาพ ห้องสมุด ห้องพระ ห้องออกกำลังกาย ห้องซาวน่า ห้องอบสมุนไพร ห้องดนตรี ห้องหัตถกรรม สระว่ายน้ำ พื้นที่เล่นกีฬาในร่ม เป็นต้น ทั้งนี้ควรเน้นการออกแบบที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดและมีการจัดให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมต่อเนื่อง มีการพักผ่อน ออกกำลังกาย และมีการดูแลทั่วถึง

ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นลักษณะหมู่บ้านจัดสรรที่อยู่ไม่ไกลจากเมือง เรียกว่าหมู่บ้านคนแก่ มีบริการต่าง ๆ ที่เหมาะกับผู้อยู่อาศัย มีหลายรูปแบบ เช่น บังกะโลชั้นเดียว ทาวน์เฮาส์ชั้นเดียวและอาคารชุด 2-3 ชั้น มีบริการต่าง ๆ ครบครัน มีเครื่องอุปโภคบริโภคจำหน่ายสมาชิกของโครงการอาจมีได้ 2 รูปแบบ ทั้งอยู่ประจำและไปกลับ ญาติมาเยี่ยมได้และมีอิสระออกนอกสถานที่ได้

จากการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยผู้สูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพฯ มหานคร (บัญชา บุรณสิงห์, 2539) พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดสร้างชุมชนผู้สูงอายุโดยเฉพาะข้างต้น และคิดจะไปอยู่ถ้ามีชุมชนผู้สูงอายุที่ตนพอใจ โดยคำนึงถึงการดูแลสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ สภาพแวดล้อมที่สงบปลอดภัย มีสังคมเพื่อนบ้าน และราคาค่าบริการที่เหมาะสมเป็นหลัก ลักษณะควรเป็นบ้านกลุ่มชั้นเดียว (Single-Stored Cluster House) ในเขตปริมณฑล สามารถซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ และอยู่อาศัยเดี่ยว ๆ มีบริการด้านแพทย์ พยาบาล อาหาร ทำ

ความสะดวก ชักจืด รถรับส่งไปที่ต่าง ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ โรงพยาบาล-คลินิก สวนสุขภาพ ศูนย์กายภาพบำบัด สวนพักผ่อน และห้องปฏิบัติการ เช่นเดียวกับการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร(สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์, 2538) ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างชุมชนผู้สูงอายุ โดยเห็นว่า เป็นที่พักสำหรับผู้ไม่มีที่พักพิง มีเพื่อนรุ่นเดียวกัน โดยเห็นว่าภาครัฐ เป็นผู้เหมาะสมที่สุดในการจะดำเนินโครงการชุมชนผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยให้ความเห็นว่า วัฒนธรรมไทยไม่สนับสนุนให้ลูกหลานทอดทิ้งพ่อแม่ ซึ่งแสดงความเป็นธรรมในสังคม และรัฐต้องเสียงบประมาณเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรคำนึงถึงหลักการจัดการด้านที่อยู่อาศัยทั่วไปที่สำคัญ คือ

1. ต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคล (Individual Needs) ซึ่งประกอบด้วย

(1) ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย เช่น มีที่พักเพียงพอแยกเป็นสัดส่วน มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี มีการจัดระบบการรักษาความสะดวก มีระบบการปกป้องจากภายนอก เช่น เสียง แสง ที่ดี เป็นต้น

(2) ความเป็นส่วนตัวโดยเฉพาะเวลาพักผ่อนต้องยืดหยุ่นให้ผู้เช่าอยู่อาศัยเข้าใจและคำนึงถึงการเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน

(3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ควรมีพื้นที่ที่จะให้แต่ละบุคคล และครอบครัวได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกันภายในที่อยู่อาศัย และความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน

(4) ความมั่นคงของบุคคลและการพัฒนา ซึ่งความรู้สึกในการได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ จะช่วยพัฒนาความสามารถ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

2. ต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคม (Social Needs) ซึ่งประกอบด้วย

(1) ความสามัคคีของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน

(2) การผสมผสานด้านที่อยู่อาศัยและความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ ที่อยู่อาศัยต้องเป็นที่รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน

(3) การอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยจัดให้มีสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุม ห้องสมุด ศูนย์พักฟื้นออกกำลังกาย โรงภาพยนตร์ โรงละคร สนามกีฬา เป็นต้น จะเห็นได้จากอดีตว่า มีหลายแนวความคิดสำหรับแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งบ่อยครั้งที่สังคมมองผู้สูงอายุเป็นเพียงกลุ่มคนที่ไม่สามารถสร้างผลผลิตได้อีก (Post-productive) จึงถูกจัดให้ไปอยู่อาศัยแยกออกไปในรูปแบบกึ่งสถาบันซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนที่อยู่อาศัยทั่วไป ไกลห่างจากชุมชน และความเจริญต่าง ๆ การมองและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ก็แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละหน่วยงาน เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ด้านสวัสดิการสังคม ด้านนักวางแผน หรือสถาปนิก เป็นต้น ในหลาย ๆ ประเทศก็มีแนวทางในการแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศสังคมนิยมก็จะมองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่จะได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขหลังจากเกษียณ ในประเทศทุนนิยม ก็จะมีระบบบำนาญบำนาญ และมีการช่วยเหลือสังคมที่เข้มแข็ง แต่ภาวะดังกล่าวเริ่มลดน้อยลง สังคมทั้งหลายหันมาเน้นความสามารถเชิงเศรษฐกิจ เน้นผลประโยชน์ระยะสั้น เน้นประสิทธิภาพมากขึ้น จึงทำให้สังคมเสื่อมถอย ความมีศักดิ์ศรี ความปลอดภัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุลดน้อยลง ดังนั้น หลักการพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชากรผู้สูงอายุ คือ ต้องถือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยมีหลักการ คือ

- 1) Integration คือ การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้ยังคงใกล้เคียงชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
- 2) Engagement คือ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่างๆ ของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่

Opportunities Of Contribution คือ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มีก่อประโยชน์ให้กับชุมชนซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยยืดเวลาให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เกิดความรู้สึกเป็นประโยชน์และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนเองก็จะได้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการที่ได้เก็บเกี่ยวประโยชน์จากความสามารถของผู้สูงอายุ

3) Opportunities of contribution คือ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มีก่อประโยชน์ให้กับชุมชนซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยยืดเวลาให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เกิดความรู้สึกเป็นประโยชน์และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนเองก็จะได้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการที่ได้เก็บเกี่ยวประโยชน์จากความสามารถของผู้สูงอายุ

ดังนั้นการวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุตามหลักการข้างต้นจึงประกอบด้วย

- 1) Dispersed throughout the community การจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้กระจายไปตามชุมชนไม่เกิน 20-30 หน่วย โดยไม่แยกออกไปอย่างโดดเดี่ยว
- 2) Within walking distance จัดให้อยู่ใกล้แหล่งบริการต่าง ๆ เช่น วัด โบสถ์ ห้างสรรพสินค้า โรงเรียน สถานศึกษา บริการด้านสุขภาพ
- 3) Attached to opportunities for contribution จัดไว้ร่วมกับโครงการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น จัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุไว้ใกล้กับโรงเรียนสอนเด็กเล็กหรือห้างสรรพสินค้า เป็นต้น
- 4) Easily accessible จัดให้ใกล้แหล่งระบบขนส่งมวลชน และใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพื่อให้ญาติมิตรสามารถมาเยี่ยมเยียนได้สะดวก
- 5) A visual fit with local housing ให้มีสภาพใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยเดิมเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกถูกแยกออกมาโดดเดี่ยว

และเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ได้โดยลำพังมากขึ้น ที่อยู่อาศัยจะต้องตอบสนองความต้องการทั้งทางกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีความช่วยเหลือทางการแพทย์ บริการทางสังคม และระบบขนส่งมวลชนจัดให้เหมาะสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออย่างน้อยสามารถปรับสภาพได้เมื่อต้องการเน้นในเรื่องความปลอดภัย เนื่องจากผู้สูงอายุตื่นเต้นตกใจง่ายจัดให้ใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพราะผู้สูงอายุมักปรับตัวได้ยาก

นอกจากนี้ ที่อยู่อาศัยที่ดีนั้น จะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย ซึ่งประกอบด้วย สามารถเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) เช่น การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของตู้สำหรับผู้สูงอายุ สามารถหยิบของได้สะดวกมีความปลอดภัยทางกายภาพ (Physical Safety) เช่น การทำประตูห้องนอนที่เปิดได้ 2 ด้าน จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอบริเวณบันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำมีความเป็นส่วนตัว (Privacy) ทั้งขณะนอน อาบน้ำ หรือแต่งตัวมีขอบเขตส่วนบุคคล (Territoriality) โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะตัว มีอุปกรณ์แต่งห้องตามต้องการมีความชัดเจน (Legibility) โดยออกแบบภายในบ้านไม่ให้ซับซ้อน ใช้หลักของสี และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านให้เหมาะสมสามารถสร้างแรงกระตุ้น (Stimulation) เพื่อให้เกิดความประทับใจและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ (Hooyman, Nancy and Kiyak, 1996)

จากแนวความคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากจะต้องคำนึงถึงหลักการจัดการที่อยู่อาศัยทั่วไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงลักษณะพิเศษของผู้สูงอายุด้วย ควรเน้นรายละเอียดทั้งภายในที่อยู่อาศัยและภายนอก รวมทั้งสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของ

ผู้สูงอายุ การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมในสถานที่ที่เหมาะสม มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ประสานงานจากหลาย ๆ ฝ่าย นอกจากจะทำให้ตัวผู้สูงอายุนั้นมีชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว สังคมโดยรวมก็จะได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วม และการสร้างประโยชน์ของกลุ่มผู้สูงอายุอีกด้วย

2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย

แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัยนั้น ได้บอกถึงสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยไว้ ซึ่งสาเหตุหนึ่ง คือ ช่วงวัยของชีวิต ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัยนั้น ส่วนมากเห็นความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะของวัยแห่งชีวิต เริ่มตั้งแต่ครอบครัวขยาย ครอบครัวเติบโต จนถึงขั้นอยู่ตัว และแยกครอบครัว ล้วนแต่ทำให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย เช่น ตอนแต่งงานจะมีแนวโน้มการแยกครอบครัวมากที่สุด ช่วงที่ลูกอยู่ในวัยเรียน และหัวหน้าครอบครัวกำลังมีความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในอาชีพ จะไม่มีการย้ายที่อยู่ และเมื่อลูกเติบโตแยกย้ายครอบครัว จะมีการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ตามสามารถสรุปสาเหตุหลักของการย้ายที่อยู่อาศัยหลักได้จากแรงกระตุ้นที่ไม่พึงปรารถนา และแรงกระตุ้นที่พึงปรารถนา (จิตรชัย พงศ์ประยูร, 2531) ดังนี้
แรงกระตุ้นที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่

- (1) ขนาดของที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก โดยเฉพาะในช่วงวัยชรา สมาชิกน้อย ๆ อดน้อย จึงต้องปรับขนาดของบ้านให้พอดีกับความต้องการ
- (2) ราคาบ้านที่ไม่เหมาะสมกับฐานะ
- (3) สภาพตัวบ้านและสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่ไม่ดี
- (4) ความไม่สะดวกในการเข้าถึงสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

แรงกระตุ้นอันพึงปรารถนา ได้แก่

- (1) ความหวังในเรื่องการอยู่ดีกินดีขึ้น มีความสะดวกสบาย ใกล้แหล่งสาธารณูปโภคสาธารณูปการ
- (2) ความหวังเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

นอกจากนี้ ยังพบแรงต้านการย้ายที่อยู่อาศัยอีกด้วย เช่น ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย ซึ่งผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยจะมีแนวโน้มในการย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีการกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย หรือเรื่องระยะเวลาอยู่อาศัยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยที่ใดที่หนึ่งนาน ๆ จะมีโอกาสที่จะย้ายน้อยลงเพราะเกิดความเคยชิน

ดังนั้น การวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมิที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีระยะเวลาการอยู่อาศัยค่อนข้างนาน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) ซึ่งทำให้เกิดความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัยเดิม และการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พบว่า ผู้สูงอายวยังคงต้องการอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมกับลูกหลาน อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ลำพังมากขึ้น ทำให้ต้องมีการวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้การวางแผนจะต้องคำนึงถึงแรงกระตุ้นที่จะทำให้เกิดการย้ายดังที่กล่าวข้างต้น ประกอบด้วย เช่นการปรับขนาดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับความต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ การจัดเตรียมสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จำเป็น เป็นต้น

ปัญหาการย้ายถิ่นของผู้สูงอายวยังคงได้รับความสนใจจากนักวางแผนและนักวิจัยน้อยมาก ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีการเคลื่อนย้ายจำกัดด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น ปัญหาสุขภาพ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีการเดินทางเพื่อประกอบการด้านเศรษฐกิจน้อยมาก ดังนั้นผู้สูงอายุจึงอาศัยอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแคบกว่าประชากรกลุ่มอื่น การดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุจึงเป็นภาระขององค์กรในระดับท้องถิ่นและระดับชุมชนมากกว่าที่จะเป็นภาระขององค์กรในระดับประเทศ โครงสร้างของอายุของกลุ่มประชากรในชุมชนท้องถิ่นจะผันแปรออกไปจากโครงสร้างของอายุของประชากรทั้งประเทศอย่างมาก นอกจากนั้นในเขตต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่นยังมีประชากรอายุ 65 ปี และมากกว่าในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ประเทศต่างๆ ส่วนมากจะใช้แนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายในอดีตและอนาคต ในการสร้างโครงสร้างอายุของประชากร แต่การย้ายถิ่นก็สามารถเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุในชุมชนได้ กล่าวคือ

(1) การไหลเข้าของผู้สูงอายุสามารถเพิ่มสัดส่วนของจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีอายุ 65 ปีและมากกว่า

(2) การไหลของคนหนุ่มสาวก็จะมีผลเช่นเดียวกัน

ในทางกลับกันจำนวนผู้สูงอายุในชุมชนจะลดลงเมื่อมีการไหลออกของผู้สูงอายุและมีการไหลเข้าของคนหนุ่มสาว การย้ายถิ่นของผู้สูงอายุที่มีผลกระทบต่อชุมชน ผู้สูงอายุย้ายถิ่นเมื่อมาอาศัยอยู่กับบุตรหลาน โดยเฉพาะสตรีสูงอายุที่เป็นหม้าย จะย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่กับบุตรเมื่อสามีเสียชีวิตแล้ว สัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะอยู่ในชุมชนเมือง และมีข้อมูลเล็กน้อยที่แสดงให้เห็นว่าสตรีสูงอายุจะมีบทบาทในการดูแลบ้านและเลี้ยงบุตรหลาน ชุมชนเมืองจะดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย การย้ายถิ่นของคู่สมรสสูงอายุ เป็นรูปแบบการย้ายถิ่นจากเมืองสู่ชนบท และมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เป็นการย้ายถิ่นกลับจากเมืองสู่ชนบทที่เป็นการ

ย้ายถิ่นหลังการเกษียณอายุ สาเหตุสำคัญได้แก่ บำนาญ ซึ่งเป็นเงินที่ได้รับภายหลังจากเกษียณอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุใช้จ่ายในเขตชนบทได้มากกว่าในเขตเมือง ผู้สูงอายุที่เคยมีบ้านพักในเมืองต้องสูญเสียบ้านพักและไม่สามารถเช่าหรือซื้อที่อยู่อาศัยในเมืองซึ่งมีราคาแพงได้ ผู้สูงอายุบางรายอาจมีมรดกอยู่ในชนบท และการกลับสู่บ้านเกิดในชนบทจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย การย้ายถิ่นกลับชนบทของผู้สูงอายุจึงทำให้องค์กรในระดับท้องถิ่นและชุมชนต้องรับภาระในการดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย

ความต้องการที่ย้ายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมักค่อนข้างจำกัด อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยส่วนใหญ่ก็ชี้ให้เห็นว่า ความต้องการการย้ายที่อยู่ก็มีปัจจัยหลายอย่างคล้ายกันกับครอบครัวคนหนุ่มสาว ซึ่งความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยปัจจุบันของตนเองถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการต้องการที่จะย้ายที่อยู่อาศัย Nelson and Winter กล่าวว่าผู้ที่ไม่พอใจในลักษณะกายภาพหลายอย่างของที่อยู่อาศัยและบริเวณรอบๆที่อยู่อาศัย จะพิจารณาที่จะย้ายที่อยู่อาศัยมากกว่าผู้ที่พอใจในที่อยู่อาศัย (วรรณรณ นิตบงกช, 2541: 34)

ในแต่ละครัวเรือนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความรับรู้ ความต้องการและความปรารถนา และการตอบสนองช่องว่างระหว่างความปรารถนา/ ความต้องการกับความเป็นจริง หรือประสิทธิภาพของบุคคลในการรับรู้ความรู้สึกทั้งนี้ เป็นผลให้มีความอดทนต่อการขาดไปของบริบทที่อยู่อาศัย (Tolerance for deficiency) แตกต่างกันไปด้วย โดย Galster ได้เสนอทางเลือกของผู้อยู่อาศัยออกเป็น 2 ทางเลือก คือ ทางแรกทำการปรับตัว (adaptation) โดยทำให้เกิดความเคยชินซึ่งอาจลดความต้องการ/ความปรารถนาลงหรือทำการปรับเปลี่ยนการประเมินสถานการณ์ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเสียใหม่ ส่วนทางเลือกที่ 2 คือเป็นการย้ายไปที่ใหม่ซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่า ซึ่งในแต่ละครัวเรือน ก็มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น รายได้ ข้อจำกัดทางกายภาพ หรืออื่นๆ ที่เป็นส่วนทำให้เกิดการตัดสินใจย้ายที่อยู่อาศัย(Galster and George, 1987)

ได้อธิบายการประเมินที่อยู่อาศัยไว้ว่า การที่ครอบครัวหรือปัจเจกบุคคลจะตัดสินใจว่าที่อยู่อาศัยของตนเองหรือคนอื่นเป็นอย่างไรนั้น สิ่งที่เขาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจคือ บรรทัดฐานถ้าครอบครัวใดมีที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นไปตามภูมิหลังของเขา ความไม่เหมาะสม (deficits) ก็จะเกิดขึ้น ดังนั้นความต้องการของมนุษย์ที่จะมีอยู่อาศัยที่ดี เหมาะสม และเกิดความพอใจได้นั้น จึง

ต้องมีที่อยู่อาศัยที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางด้านสังคม สำหรับบรรทัดฐานที่ใช้วิเคราะห์ และประเมินที่อยู่อาศัยนั้นมี 3 แบบคือ (Morris and Winter, 1978)

1) บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมอันเป็นของสังคมโดยรวม (culture norms) ซึ่งเป็นแบบแผนพฤติกรรม กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นในรูปของวิถีจารีตประเพณี หรือกฎหมายของสังคม เป็นมาตรฐานร่วมที่คนในสังคมใช้ประเมินร่วมกันว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี เช่น ในสังคมไทยมีบรรทัดฐานด้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นบ้านเดี่ยว อยู่ในที่มีมีการคมนาคมสะดวก สภาพแวดล้อมดี

2) บรรทัดฐานของชุมชน (community norms) เป็นแบบแผนพฤติกรรมกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่ใช้ร่วมกัน เช่น คนที่มีอยู่ในชุมชนชนบท ย่อมจะมีบรรทัดฐานต่างจากชุมชนเมือง หรือคนในชุมชนแออัด ย่อมมีบรรทัดฐานต่างจากชุมชนที่อยู่อาศัยชานเมือง เป็นต้น

3) บรรทัดฐานครอบครัว (family norms) เป็นแบบแผนพฤติกรรมกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้กำหนดพฤติกรรมเรื่องที่อยู่อาศัย และสภาพที่อยู่อาศัยที่ใช้ร่วมกันในครอบครัว ซึ่งบรรทัดฐานในเรื่องที่อยู่อาศัยในระดับครอบครัวนี้ อาจสอดคล้องกับบรรทัดฐานของชุมชน และวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด เช่น การได้เป็นเจ้าของ เพราะกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งที่ครอบครัวหรือทุกชุมชนมีบรรทัดฐานใกล้เคียงกันที่สุด

ทั้งนี้บรรทัดฐานกับสภาพความเป็นจริงอาจจะแตกต่างกันออกไป เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องนำมาพิจารณา เช่น ข้อจำกัดเรื่องรายได้ ทำให้ต้องเลือกบ้านที่มีราคาถูกและไม่เหมาะสม หรือเลือกเช่าแทนที่การเป็นเจ้าของ โดย Morris และ Winter ได้อธิบายว่า คุณลักษณะของประชากรและสังคมทางเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัย เป็นเหมือนตัวกำหนดหรือข้อจำกัดว่า ผู้อยู่อาศัยควรจะเลือกที่อยู่อาศัยประเภทใดในความเป็นจริง ถ้าหากตรงกับบรรทัดฐานที่ตั้งเอาไว้ก็จะทำให้ผู้อยู่อาศัยพึงพอใจ แต่หากเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานก็จะทำให้เกิดการย้ายที่อยู่หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิสังสรรค์ (interactional Approach) อธิบายว่า การปฏิสังสรรค์ที่เกิดภายในครอบครัวจะทำให้เกิดลักษณะเฉพาะ (specific) ของระบบครอบครัวนั้นๆ ขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐาน ค่านิยม รวมถึงทัศนคติในเรื่องที่อยู่อาศัย และปริมาณในการอดทนของครอบครัวที่มีต่อสภาพที่อยู่อาศัยที่เป็นอยู่ขณะนั้น

Morris และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังที่จะย้ายที่อยู่อาศัย โดยศึกษาความคาดหวังที่จะย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยในเมืองนิวยอร์ก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้าน normative

housing deficits และความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย เป็นตัวแปรสำคัญในการอธิบายความคาดหวังที่จะย้ายที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยเอง (renter deficit) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากในการอธิบายความคาดหวังในการย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งผู้ที่มีการครอบครองที่อยู่อาศัยแบบเช่าจะมีความต้องการย้ายที่อยู่อาศัยมากกว่าแบบอื่นๆ

นอกจากนี้ความคาดหวังการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกอื่นๆอีก (Exogenous variables) อีก 3 ตัวแปร นั่นคือ สถานภาพทางอาชีพ เพศของหัวหน้าครอบครัว และช่วงการแต่งงาน ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่นำมารวมใน model ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ วิถีการดำเนินชีวิต และสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับว่าที่อยู่อาศัยในขณะนั้นได้ตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยได้มากน้อยเพียงใดในด้านต่างๆ ซึ่งความต้องการในการอยู่อาศัยของผู้อยู่อาศัยก็ไม่มีลักษณะสากลสำหรับคนทุกคน ทุกครอบครัว และทุกสังคมขึ้นอยู่กับสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้อยู่ในขณะนั้น ลักษณะดังกล่าวนี้มีส่วนกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและสร้างค่านิยมให้สมาชิกยึดถือรวมทั้งสร้างรูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวหรือสังคมนั้นๆด้วย ซึ่งสามารถเสนอเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังที่ 2-1 แสดงรูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวหรือสังคม

ปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการคิดย้ายที่อยู่อาศัย รวมถึงการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้ที่อยู่อาศัยประเภทแฟลต (ศิริพรรณ กิจรักษา, 2539: 25-31)

จากการศึกษาด้านการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งพอจะสรุปปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าจะน่าจะมีอิทธิพลต่อการคิดย้ายที่อยู่อาศัยและการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย มีดังนี้

1) เพศ สุชา จันทร์ธอม ได้วิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงไว้ว่า ทั้งสองเพศมีความแตกต่างทางด้านพฤติกรรมทางสังคมและจุดมุ่งหมายของชีวิต ซึ่งในความแตกต่างนี้จะเป็นผลให้เกิดความแตกต่างทางด้านความคิดเห็นและการมองปัญหาที่แตกต่างกัน โดยเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าผู้ชายมีความอดทนและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เป็นอยู่ได้มากกว่าผู้หญิง ส่วนผู้หญิงเมื่อเผชิญกับปัญหา มักกังวลและอดทนต่อสภาพปัญหาได้ไม่นาน ดังนั้นเพศจึงน่าจะมีอิทธิพลต่อการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย

2) อายุ Bernard J. Winter and Ralph R. Fransa ได้พูดถึง Life cycle ของคนว่า ช่วงอายุตั้งแต่ 55 จนถึง 64 ปี จะเริ่มมีการวางแผนการเกษียณอายุและการดำเนินการเรื่องอสังหาริมทรัพย์ ส่วนช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไปนั้น ตามทฤษฎี ของ Issac Green และคณะ กล่าวว่าร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุจะไม่ย้ายที่อยู่อาศัยหลังจากพวกเขาอายุ 65 ปี

3) ระยะเวลาและการครอบครองที่อยู่อาศัย การวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมิที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีระยะเวลาการอยู่อาศัยค่อนข้างนาน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) ซึ่งทำให้เกิดความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัยเดิม และการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พบว่า ผู้สูงอายวยังคงต้องการอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมกับลูกหลาน

4) การศึกษา การศึกษาช่วยให้คนเรารู้จักชีวิตและเข้าใจสังคมและสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยมากขึ้น และคนที่ได้รับการศึกษามากจะปรับตัวเข้ากับกฎระเบียบของสังคมได้ดีกว่า ดังนั้นการอยู่อาศัยในแฟลต ซึ่งเป็นการอยู่รวมกันกับคนหลายๆ และต้องมีกฎระเบียบเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและเป็นระเบียบ ดังนั้น การศึกษาจึงน่าจะมีผลต่อการคิดย้ายที่อยู่อาศัย รวมทั้งการวางแผนที่อยู่อาศัย

5) สถานภาพสมรส น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งสำหรับการคิดย้ายและการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากว่าคนโสดน่าจะมีความพึงพอใจในที่อยู่ที่มีพื้นที่ที่จำกัดมากกว่าคนที่อยู่เป็นครอบครัวใหญ่ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของ Onibokun ซึ่งได้ทำการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างระบบสังคม (social system) กับความพึงพอใจในโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐ ในแคนาดา พบว่าผู้ที่หย่าร้างจะมีความพอใจในที่อยู่อาศัยต่ำ โดยเขาให้เหตุผลของการวิเคราะห์ว่าความไม่สมหวังในชีวิตสมรส เป็นผลให้เกิดการเพิ่มความตึงเครียดในการพักอาศัยในที่อยู่อาศัยของรัฐซึ่งมีพื้นที่ขนาดเล็ก จึงเป็นผลทำให้ไม่พอใจ ต้องการจะเปลี่ยนแปลงลักษณะของพื้นที่ภายในที่พัก เช่น พื้นและผนังบ้าน ความต้องการซ่อมภายในตัวบ้าน เป็นต้น จากเหตุผลต่างๆข้างต้น สถานภาพสมรสจึงน่าจะมีผลต่อความต้องการการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยในด้านต่างๆ

6) อาชีพ ลักษณะอาชีพ จะสะท้อนให้เห็นสภาพการทำงานว่าเป็นอย่างไร ว่ารับราชการทำงานเอกชน ธุรกิจส่วนตัวหรือรับจ้าง หรืออาจไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งอาชีพเหล่านี้จะสามารถบอกรับว่ามี ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยของตนหรือไม่ อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของตนเอง โดยรายงานวิจัยของการเคหะแห่งชาติ กล่าวถึงผู้อยู่อาศัยในชุมชนดินแดงว่ามีอาชีพหลากหลายประเภทแตกต่างกันออกไป เช่น พวกที่ประกอบอาชีพค้าขาย เมื่อย้ายมาอยู่แฟลตก็ไม่สามารถทำการค้าขายในห้องพักหรือได้ทุนได้ จึงทำให้ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้อาจนำไปสู่ความต้องการย้ายที่อยู่อาศัยได้

7) รายได้ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจย้ายหรือเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย กล่าวคือ ผู้มีรายได้น้อยน่าจะมีความพึงพอใจและไม่คิดย้ายหรือไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยมากกว่าคนที่มียาได้สูง โดย galster กล่าวว่า ผู้ที่มีระดับรายได้สูงย่อมจะไม่มี ความพึงพอใจในที่พักที่ค่อนข้างคับแคบ ซึ่งจะนำมาสู่การย้ายหรือการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ดียิ่งขึ้น โดยต่างจากผู้ที่มีรายได้ต่ำ ย่อมพอใจในที่อยู่อาศัยที่จำกัดแบบแฟลตมากกว่า

8) ขนาดหรือจำนวนสมาชิกที่พักอยู่ด้วยกัน ขนาดของสมาชิกในครัวเรือนน่าจะมี ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจจะย้ายหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยใหม่ โดยจากการวิจัยความพึงพอใจ ในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลตของ ศิริพรรณ กิจรักษา พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน มีความพอใจในที่อยู่อาศัยมากกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกพักอยู่ด้วยกัน 5 คนต่อห้อง ดังนั้นการตัดสินใจย้ายหรือไม่ จึงน่าจะมี ความสัมพันธ์กับขนาดครัวเรือน

9) ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม ซึ่งในที่นี้คือเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในบริเวณ เดียวกัน โดย square ที่ได้ทำการศึกษาดูแบบในการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชนในเมือง Rhode Island สหรัฐอเมริกา โดยพบว่า ผู้ที่มีความผูกพันทางสังคม (social bond) คือผู้ที่อาศัย อยู่เป็นเวลานาน และมีเพื่อนสนิทหรือญาติพี่น้องอยู่ในบริเวณนั้น จะไม่คิดย้ายที่อยู่อาศัยเลย ในทางกลับกันถ้าผู้อยู่อาศัยเกิดความเครียดไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพหรือสังคมก็จะทำให้เกิดการ ย้ายที่อยู่อาศัยในที่สุด

10) การปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน ในที่นี้หมายถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยสังเกตจาก การเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ โดยศิริพรรณ กิจรักษา ได้สรุปว่า กลุ่มผู้เช่า ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน จะมีความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยปัจจุบันมากกว่าผู้ที่ไม่เข้า ร่วม ซึ่งน่าจะมีผลต่อการตัดสินใจย้ายหรือไม่ย้ายที่อยู่อาศัยใหม่

2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย

สำหรับการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อพิจารณาในการเลือก ดังนี้ (Friedman and Harries, 1991)

1) ด้านความต้องการพื้นที่ใช้สอย ควรพิจารณาว่า มีความต้องการพื้นที่ขนาดเท่าใดและ ที่อยู่ปัจจุบันมีพื้นที่ใดบ้างที่ไม่ได้ใช้ พิจารณาถึงโครงสร้างและประตูอาจต้องมีการปรับให้ใหญ่ ขึ้นเพื่อให้รถเข็นเข้า ออก ได้ พิจารณาถึงห้องรับแขก ซึ่งอาจจะมีไว้สำหรับเด็กและผู้มาเยือน พิจารณาถึงห้องสะสมและห้องสมุดเล็กๆ ซึ่งอาจจะมีรวมอยู่ในห้องรับแขก พิจารณาถึงกิจกรรมที่ ต้องใช้สำหรับความบันเทิง

2) ด้านวิถีการดำเนินชีวิต ควรพิจารณาวิถีการดำเนินชีวิตในบ้านเป็นหลัก เพราะหลังจากเกษียณอายุแล้วจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในบ้าน พิจารณาการใช้เวลาหลังเกษียณ

3) ด้านความต้องการความเป็นส่วนตัว ควรพิจารณาถึงความต้องการความเป็นส่วนตัวมีมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะกำหนดความยากง่ายในการเข้าถึงของเพื่อนบ้านพิจารณาถึงความต้องการในการพึ่งพิงผู้อื่น

4) ด้านทำเลที่ตั้ง ควรพิจารณาในเรื่องความสามารถในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น การบริการขนส่ง พื้นที่จับจ่ายซื้อของ พื้นที่สันทนาการ โรงพยาบาล เป็นต้น

5) ด้านความปลอดภัย ควรพิจารณาจากเพื่อนบ้าน จากการพูดคุย ดูความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของบ้าน ควรหลีกเลี่ยงบ้านที่อยู่ในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรม

6) ด้านการออกแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จะพิจารณาได้โดยอาศัยข้อมูลจากนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ควรพิจารณาถึงบ้านชั้นเดียว เพราะสามารถเข้าถึงง่าย ดูเรื่องความยากง่ายของการทำความสะอาด และพื้นที่ออกกำลังกายภายในบ้าน

การเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุว่าควรพิจารณาถึง(บัญชา บุรณสิงห์, 2539: 43)

1) ด้านการบริการ ควรพิจารณาถึง การบริการด้านสุขภาพ การบริการด้านขนส่ง ห้องสมุดสาธารณะและการบริการด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านความปลอดภัย ควรพิจารณาในบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงของเพื่อนบ้านน้อย การเปลี่ยนแปลงเพื่อนบ้านบ่อยๆ แสดงถึงการมีอาชญากรรมในบริเวณนั้นสูง พิจารณาจากขนาดประชากรเพราะยิ่งมากอาชญากรรมย่อมเกิดขึ้นมาก

3) ด้านการใช้เวลารว่าง การเลือกที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุ จะมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลารว่าง เนื่องจากวัยเกษียณอายุเป็นวัยที่มีเวลารว่างมากนั่นเอง

4) ด้านที่อยู่อาศัย พิจารณารูปแบบ ราคาของที่อยู่อาศัย ภาษีทรัพย์สิน (Property Taxes) อายุอาคาร และการใช้พลังงานในบ้าน ทั้งนี้ โดยปัจจัยที่กำหนด คือ ค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัย ภาษีทรัพย์สิน และระบบการจ่ายเงินกู้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคนะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร (จิระภา ศรีคำ, 2545)

โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สภาพทั่วไปพบว่ามียุวัยละ 75 ไม่ได้ประกอบอาชีพ รายได้ส่วนใหญ่ประมาณเดือนละ 5,990 บาท โดยได้มาจากลูกหลาน รายจ่ายส่วนใหญ่ก็จะเป็นค่าอาหาร ส่วนค่าเช่า ค่าน้ำค่าไฟ ลูกหลานเป็นผู้จ่าย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ขนาดครอบครัวประมาณ 2-4 คน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยประมาณ 20-39 ปี ด้านลักษณะการเช่าเป็นการเช่าตรงกับทางการเคหะ และประมาณ 1 ใน 5 เป็นการเช่าช่วงต่อจากผู้เช่าคนอื่น

การศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต ในด้านกิจกรรม การใช้พื้นที่ สภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ปัญหาการอยู่อาศัยและความคิดเห็นทั่วไปต่อสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า มีกิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การนอนและการขับถ่าย กิจกรรมการทำงานช่วยเหลือครอบครัว ได้แก่ การทำงานบ้าน ดูแลหลานและทำงานค้าขาย และกิจกรรมพักผ่อนใช้เวลาว่าง ได้แก่ การดูโทรทัศน์ พูดคุยกับเพื่อนบ้าน นั่งพักผ่อน นอนกลางวัน ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ ทำงานอดิเรก และฟังวิทยุ โดยใช้เนื้อที่สำหรับทำกิจกรรมเรียงตามลำดับพื้นที่ที่มีการใช้จากมากไปหาน้อย คือ ภายในห้องพักอาศัย โถงทางเดินของอาคาร ด้านข้างหรือระหว่างอาคาร ตลาดใต้ถุนอาคารและสนามกีฬา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องมาจากสภาพของพื้นที่ เช่น สะดุดที่ระบายน้ำ และเหยียบสัตว์ เช่น สุนัขและแมวแล้ว ตกใจหล้มหรือถูกกัดได้

ปัญหาการขึ้น-ลงบันได

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 ตัวอย่าง พบว่า มีผู้สูงอายุประสบปัญหาในการขึ้น-ลง บันได คือ ไม่สามารถขึ้น-ลงได้ด้วยตนเองและขึ้น-ลง ได้แต่ปวดเมื่อยหรือเหนื่อย ร้อยละ 47.1 (33 คน) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ประสบปัญหาการขึ้น-ลง บันได มีสภาพปัญหาขึ้น-ลงบันไดได้ แต่ปวดเมื่อยหรือเหนื่อย ร้อยละ 38.6 (27 คน) การขึ้น-ลงบันไดของผู้สูงอายุทั้งที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาด้านการขึ้น-ลงบันได สัมพันธ์กับกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ดูแลอาคารหรือชุมชน มากกว่าชั้นที่อยู่หรืออายุ เพราะผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการขึ้น-ลง บันได มีกิจกรรมการขึ้น-ลง บันไดอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ร้อยละ 77.1 (54 คน) เพื่อทำกิจกรรมภายในพื้นที่ชุมชน ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาด้านการขึ้น-ลงบันได ร้อยละ 50.0 (27คน)

การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศ ระดับประทวน (นัณฐลักษณะณ์ บุญยไพธิกุล, 2548)

ทหารอากาศที่ได้รับสวัสดิการที่พักอาศัยตอนขณะยังทำงานอยู่แต่เมื่อเกษียณอายุราชการ ต้องออกจากที่พักภายใน 90วัน ซึ่งทหารอากาศเหล่านี้เป็นระดับประทวนซึ่งมีรายได้น้อย ถ้าจะเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคงเป็นไปได้ยากเพราะบ้านญาติที่ได้ก็เพียงพอแค่ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเท่านั้น การกู้เงินจากสถาบันการเงินก็เป็นไปได้ยากเช่นกัน และปัญหาในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับคนหลังเกษียณก็มีมากมาย การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ สังคม เศรษฐกิจ และการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป โดยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิจากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเตรียม พบว่าโดยรวมของกลุ่มเตรียม ส่วนใหญ่เป็นชายถึงร้อยละ 95 อายุอยู่ระหว่าง 53-55 ปี ร้อยละ48.7 สถานภาพแต่งงาน ร้อยละ95 มีบุตร2คน ร้อยละ54.6 การศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 95.8 อยู่อาศัยภรรยา/สามีและบุตร ร้อยละ 88.2 รายได้ประจำรวมทั้งครอบครัวต่อเดือน 15,000-25,000บาท ร้อยละ 63.9 รายได้พิเศษต่ำกว่า 5,000บาท ร้อยละ 22.7 เงินออมต่ำกว่า 1,000บาท ร้อยละ 23.5 รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

อยู่ที่ 1,000-2,000บาท ร้อยละ 41.2 ระยะเวลาการพักอาศัยในบ้านพักสวัสดิการ 11-20ปี ร้อยละ 42 อายุงาน 11-20ปี ร้อยละ 42 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่พักสวัสดิการ ร้อยละ79.8 เกี่ยวกับข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ระหว่างกำลังผ่อน ร้อยละ 41.2 อัตราผ่อนต่อเดือน มากกว่า 5,000บาท ร้อยละ 42.9 อันดับสองเพื่อสร้างใหม่เพราะมีที่ดินแล้ว ร้อยละ 29.4 กรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ร้อยละ60 งบประมาณในการก่อสร้างต่ำกว่า 500,000บาท ร้อยละ62.9 อันดับสาม เพื่อปรับปรุง ร้อยละ15.1 ส่วนใหญ่ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น ร้อยละ61.1 รองลงมา ปรับปรุงภายใน ร้อยละ 50 ส่วนกรรมสิทธิ์เป็นของพ่อแม่-ญาติพี่น้อง ร้อยละ61.1 งบประมาณในการปรับปรุง 50,000-100,000บาท ร้อยละ 50 อันดับสุดท้ายอยู่ระหว่างกำลังหาซื้อ ร้อยละ 14.3 ราคาที่ต้องการ 500,000-1,000,000บาท ร้อยละ 70.6 ปัจจัยที่สำคัญ1-5 เรียงลำดับในการตัดสินใจซื้อ คือ 1. ราคา 2. เงื่อนไขการชำระเงิน 3. รูปแบบสวยงาม 4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 5. สิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งเงินที่นำมาใช้ในการเตรียม ส่วนใหญ่มาจากเงินกู้ อันดับสองเงินบำเหน็จ/บำนาญ และเงินออมอันดับสาม ประเภทที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นทาวน์เฮาส์ ร้อยละ52.1 ทำเลที่ตั้ง ปริมาณ ร้อยละ67.2 ที่มาของรายได้เมื่อเกษียณส่วนใหญ่มาจากบำเหน็จ/บำนาญ การวางแผนใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายประจำยามเกษียณ ส่วนใหญ่หลังเกษียณไม่ต้องการทำงาน บุคคลที่ต้องการอยู่ด้วยหลังเกษียณ คือ คู่สมรส ในด้านความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงาน ที่เกี่ยวกับด้านที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัย อันดับสองร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนราคาถูกลง

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มไม่เตรียม พบว่าส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 95.1 อายุอยู่ระหว่าง 53-55ปี ร้อยละ39.8 แต่งงาน ร้อยละ96.1 มีบุตร 2คน ร้อยละ51.5 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ91.3 อยู่อาศัยกับภรรยา/สามีและบุตร ร้อยละ82.5 รายได้ประจำทั้งครอบครัวต่อเดือน 15,000-25,000บาท ร้อยละ 75.7 รายได้พิเศษ ต่ำกว่า 5,000บาท ร้อยละ21.4 เงินออมอยู่ที่ 1,000-2,000บาท ร้อยละ 24.3 รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 1,000-2,000บาท ร้อยละ46.6 ระยะเวลาการอาศัยในบ้านพักสวัสดิการ 11-20ปี ร้อยละ 43.7 อายุงาน 11-20ปี ร้อยละ 62.1 ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับบ้านพักสวัสดิการ ร้อยละ77.7 ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่สาเหตุที่ไม่เตรียมที่อยู่อาศัยก่อนเกษียณเพราะมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว รองลงมา รายได้ไม่เพียงพอ และอันดับสามกลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ ประเภทที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ41.1 กรรมสิทธิ์เป็นของพ่อแม่ ร้อยละ 39.8 ทำเลที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 57.3 ที่มาของรายได้...เกษียณส่วนใหญ่มาจากบำเหน็จ/บำนาญ ส่วนใหญ่นำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายประจำยามเกษียณ และไม่ต้องการทำงานหลังเกษียณ ส่วนบุคคลที่

ต้องการอยู่ด้วยหลังเกษียณ คือ คู่สมรส ในด้านความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงาน ที่ต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีความต้องการเหมือนกลุ่มเตรียม

ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า (ปัญหา บุรณสิงห์, 2539)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 50-55 ปี มีสถานภาพสมรส มีบุตรไม่เกิน 3 คน สมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 5 คน มีภูมิลำเนาเดิมในกรุงเทพฯ การศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี เนื่องจากสมัยก่อนไม่ค่อยนิยมศึกษาสูงมากนัก ส่วนใหญ่ทำงานในตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง มีรายได้ครอบครัว 20,000-50,000 บาทต่อเดือน ลักษณะการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่ใช้เวลานอกเหนือจากการทำงานโดยการพักผ่อนอยู่กับบ้านไม่นิยมทำกิจกรรมนอกบ้าน นอกจากการไปห้างสรรพสินค้าเพื่อซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ งานอดิเรกจะเป็นการปลูก ดูแลต้นไม้ การเล่นกีฬาไม่นิยมเล่นกีฬาเป็นประจำ

ความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่ในกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งคิดจะซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ สำหรับเป็นบ้านพักผ่อน (บ้านหลังที่สอง) เพื่อใช้ชีวิตนอกเหนือจากบ้านหลังปัจจุบันและใช้ชีวิตเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ ลักษณะบ้านที่ต้องการ คือ บ้านเดี่ยวหรือสวนเกษตรในต่างจังหวัดระดับราคา 750,000-1,500,000 บาท โดยทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาเลือกซื้อ

ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะมีการจัดสร้างชุมชนผู้สูงอายุโดยเฉพาะและคิดว่าจะไปอยู่ถ้ามีชุมชนผู้สูงอายุที่ตนเองพึงพอใจ โดยมีข้อพิจารณาเรียงลำดับ ได้แก่ การดูแลสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ สภาพแวดล้อมที่สงบสุขและปลอดภัย สังคมเพื่อนบ้านที่อยู่ด้วยกัน และราคา ค่าบริการที่สมเหตุสมผล ลักษณะชุมชนผู้สูงอายุควรเป็นบ้านกลุ่มชั้นเดียวอยู่ในเขตปริมณฑล ควรซื้อเป็นกรรมสิทธิ์และอยู่คนเดียวโดยไม่มีผู้อาศัยร่วม ควรมีบริการทางการแพทย์ อาหาร ทำความสะอาด ซักรีดเสื้อผ้า และรถรับส่งไปที่ต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมี ได้แก่ โรงพยาบาล คลินิก สวนสุขภาพ ศูนย์กายภาพบำบัด สวนพักผ่อนและห้องปฏิบัติธรรม

ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของประชากรไทย ผลการศึกษาพบว่า (ธีรยุทธ จงแจ่ม, 2543)

ผลการวิเคราะห์มีข้อมูลทางสถิติที่บ่งชี้อย่างเด่นชัดว่าประชากรชายหญิง ส่วนใหญ่ไม่ว่าจะอยู่ในเขตชนบทหรือเขตเมืองก็ตามมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของตนในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามก็ยังปรากฏความแตกต่างในระดับความพึงพอใจในแต่ละกลุ่มเช่นกัน

ผลการศึกษาจากข้อมูลสถิติ แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระบางตัวแปรกับระดับความพึงพอใจของประชากรตัวอย่างและเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยค่าไคสแควร์พบว่าอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา การมีกรรมสิทธิ์ในบ้านหรือที่ดิน ลักษณะของที่อยู่อาศัยปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาเสียงดัง ปัญหาขยะมูลฝอย ความรบกวนจากเพื่อนบ้านและระยะเวลาเดินทางจากบ้านถึงที่ทำงาน เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับเท่ากับหรือต่ำกว่า 0.05

เมื่อนำข้อมูลชุดนี้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการจำแนก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของเพื่อนบ้าน ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาเสียงดังและปัญหาขยะมูลฝอย

ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตคลองเตย (วรวรรณ นิตบงกช, 2541)

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพกาย สุขภาพจิต วิธีการดำเนินชีวิต สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ความต้องการที่อยู่อาศัยและบริการของผู้สูงอายุ และแนวทางการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุของกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 55-64 ปี พักอาศัยอยู่ในเขตคลองเตย กรุงเทพฯ จำนวนทั้งสิ้น 318 ราย ส่วนใหญ่สมรส มีบุตร 2-3 คน ครึ่งหนึ่งมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวน้อยกว่า 16,801 บาท รายได้มาจากการหาเช่ากินค่า มีโรคประจำตัว เช่น ปวดเมื่อย แต่มีสุขภาพจิตดี ส่วนใหญ่มักพักผ่อนอยู่กับบ้าน มีงานอดิเรก คือ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ฟังเพลง และส่วนใหญ่ไม่เล่นกีฬา

ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย เป็นลักษณะเรือนไม้ ขนาดต่ำกว่า 20 ตารางวา ด้านความต้องการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณอายุ พบว่ายังคงต้องการอยู่กับลูกหลานและญาติในบ้านหลังเดิม รองลงมาคืออยู่กับคู่สมรสหรือลำพังในบ้านหลังเดิม โดยจะปรับปรุงที่อยู่อาศัย ไม่สนใจซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ 25.5 % ต้องการไปหาที่อยู่ใหม่ เพราะเบื่อชีวิตในเมืองซึ่งกลุ่มรายได้ต่ำต้องการบ้านเดี่ยวสร้างเอง 41-60 ตารางวา ราคา 1.0-2.9 ล้านบาท และกลุ่มรายได้สูงต้องการบ้านไร่/สวนเกษตร ไม่ระบุขนาด ราคา 5.0-5.9 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่ต้องการทำเลต่างจังหวัด

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุมชนผู้สูงอายุ พบว่า มีผู้เห็นด้วยมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เห็นว่าจะเป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้ไม่มีที่พักพิง การบริการที่ควรจัดให้มีชุมชน ฯ คือ แพทย์และพยาบาล อาหาร การทำความสะอาดที่พัก อย่างไรก็ตาม มีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการย้ายเข้าไปอยู่ในชุมชนฯ ซึ่งผู้คิดจะไปอยู่นั้นเนื่องจากขาดความสงบทางกายและใจ และเบื่อชีวิต

ในเมือง โดยเห็นว่าภาครัฐเป็นผู้เหมาะสมที่สุดในการจะดำเนินโครงการชุมชนผู้สูงอายุ และควรบริหารชุมชนโดยคณะกรรมการซึ่งคัดเลือกมาจากสมาชิกในชุมชน ฯ

ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต : กรณีโครงการเมืองใหม่บางพลี สำหรับการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (ศิริพรรณ กิจรักษา, 2539)

- 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยในแฟลต โดยศึกษาความพึงพอใจทางด้านกายภาพของแฟลต ทางด้านสังคมของแฟลต และทางด้านการจัดการภายในแฟลตของการเคหะแห่งชาติ
- 2) เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลต
- 3) เพื่อศึกษาบรรทัดฐานเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ของผู้อยู่อาศัยภายในแฟลตโครงการเมืองใหม่บางพลี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้เช่าในแฟลตโครงการเมืองใหม่บางพลี จำนวน 207 คน และทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคือผู้เช่าในแฟลตโครงการเมืองใหม่บางพลีพบว่า

- 1) ระดับความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลตโดยรวม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้เช่ามีความพึงพอใจทางด้านกายภาพมากที่สุด
- 2) ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลตมีดังนี้คือ ปัจจัยด้านอายุ ขนาดสมาชิก สายสัมพันธ์ทางสังคม และการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน
- 3) สำหรับผลการศึกษาบรรทัดฐานเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้เช่าในแฟลต พบว่า โดยส่วนใหญ่ของผู้เช่าไม่มีบรรทัดฐานเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยทางด้านการจัดการมากที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มผู้เช่าที่มีบรรทัดฐานแตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลตเลย ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ปัจจัยภูมิหลังทั้ง 2 กลุ่มนั้นไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากตัวแปรด้านการศึกษาเท่านั้นที่มีผลทำให้กลุ่มผู้เช่ามีบรรทัดฐานเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน

แนวทางในการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย : ศึกษาเฉพาะกรณี ชำราชากรและลูกจ้างประจำในสังกัดกรุงเทพมหานคร ณ อาคาร สงเคราะห์ทุ่งครุ แขวงทุ่งครุ เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร (อัจฉรา จงสิทธิมหากุล, 2537)

การศึกษาเรื่องแนวทางในการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย : ศึกษาเฉพาะกรณี ชำราชการ และลูกจ้างประจำในสังกัดกรุงเทพมหานคร ณ อาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ แขวงทุ่งครุ เขตราชบุรี บูรณะ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของข้าราชการ และลูกจ้างประจำที่พักอาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ ความพร้อมในการอพยพออกจากอาคารสงเคราะห์ แนวทางในการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของข้าราชการและลูกจ้างประจำของกรุงเทพมหานคร โดยได้แบ่งกลุ่มประชากรที่ศึกษาและเก็บข้อมูล เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้พักอาศัยที่เป็นข้าราชการ และลูกจ้างประจำที่พักอาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ ตั้งแต่อาคาร 1-4 จำนวน 94 ราย นอกจากนี้ยังเลือกผู้พักอาศัยมาเป็นกรณีศึกษาจำนวน 6 ราย และกลุ่มผู้บริหารของ กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ราย ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยทั้งในเชิงสังคมวิทยา และสังคม สงเคราะห์มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และใช้ค่าสถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้พักอาศัย แยกเป็นข้าราชการร้อยละ 44.7 และลูกจ้างประจำร้อยละ 55.3 ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี สมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส เหตุที่เข้าพักอาศัย ในอาคารสงเคราะห์ เนื่องจากไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ต้องเช่าบ้านและ ค่าเช่าที่มีราคาแพง การเดินทางจากที่พักอาศัยไปยังสถานที่ทำงาน ส่วนใหญ่ใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมง

การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ผู้พักอาศัยส่วนใหญ่มีสิ่งที่ยังค้างคาใจคือ

1) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้พักอาศัยที่เป็นข้าราชการมีอัตราเงินเดือนอยู่ระหว่าง 8,001-9,000 บาท ส่วนลูกจ้างมีอัตราเงินเดือน อยู่ระหว่าง 4,000-5,000 บาท ไม่มีรายได้เสริม มีการออมทรัพย์ บ้างแม้ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินก็ตาม แต่เป็นหนี้สิน เนื่องมาจากการผ่อนชำระค่าบ้าน/ที่ดิน

2) การแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย มาจากภาครัฐและเอกชนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา เพื่อนแนะนำ ฯลฯ

3) ปัจจัยที่ผู้พักอาศัยคำนึงถึงในการจัดหาที่อยู่อาศัย ประกอบด้วยด้านการเงินการคมนาคม สภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย ความปลอดภัยในการอยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และทำเล ที่ตั้ง ผู้พักอาศัยส่วนใหญ่เห็นว่าควรเริ่มเตรียมการจัดหาที่อยู่อาศัยตั้งแต่เริ่มเข้าพักอาศัยใน อาคารสงเคราะห์ โดยผู้พักอาศัย ได้วางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในกรณีที่ต้องออกจากอาคาร สงเคราะห์ โดยการหาบ้านเช่าเป็นการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า หรือหาซื้อบ้านไว้เป็นกรรมสิทธิ์ ของตนเอง ผู้พักอาศัยต้องการให้กรุงเทพมหานครมีนโยบายในการ

ดำเนินการสร้างที่อยู่อาศัยให้เช่า ชื่อในราคาถูก ส่วนของสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม ควรมีบทบาทในการจัดทำโครงการ การเคหะสงเคราะห์ให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างหรือจัดหาแหล่งเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยต่ำ นักสังคมสงเคราะห์ควรมีบทบาทในการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ที่กำลังจะหมดสิทธิ์การพักอาศัย อย่างรวดเร็ว

ในส่วนผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร เห็นว่าผู้พักอาศัยควรรู้จักการพึ่งตนเองภายหลัง ที่ได้เช่าอาศัย ในอาคารสงเคราะห์ โดยการเก็บออมเงินไว้จำนวนหนึ่งสำหรับการจัดหาซื้อที่อยู่อาศัย เป็นของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร ได้มีมติให้บริษัทกรุงเทพมหานครซึ่งมีกรุงเทพมหานครเป็นหุ้นส่วนใหญ่ ดำเนินการจัดสร้างที่อยู่อาศัยในหลายลักษณะเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้พิจารณา เลือกรูปแบบบ้านที่เหมาะสมกับความสามารถในการจ่ายค่าเช่าซื้อ บ้าน ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการสำรวจ พื้นที่

ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานผู้มีรายได้น้อยเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย และเศรษฐกิจ จึงควร มีการวางแผนทางในการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยไว้ล่วงหน้า เพื่อกระตุ้นให้ผู้พักอาศัย รู้จักการ พึ่งตนเองและมีความพร้อมในการวางแผนหาที่อยู่อาศัยมารองรับก่อนออกจากอาคารสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ ควรมีบทบาทในการสำรวจรายชื่อผู้พักอาศัยที่มีเงินเดือนใกล้เคียงตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ เพื่อสอบถามความพร้อมในการจัดหาที่อยู่อาศัย หากผู้พักอาศัยรายใดยังไม่มีการวางแผนการนักสังคมสงเคราะห์ ควรให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการเฉพาะราย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ควรมีมาตรการในการป้องกันมิให้มีการขายสิทธิ์การเช่าซื้อที่อยู่อาศัย และควรคำนึงถึงทำเลที่ตั้งของที่พักอาศัย ซึ่งควรอยู่ใกล้สถานที่ทำงานการเดินทางสะดวก และ เป็นการแก้ปัญหาล่าช้าจวบคั้ง โดยทางอ้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อข้าราชการและลูกจ้างประจำ ของกรุงเทพมหานครต่อไปในอนาคต

2.10 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมที่กล่าวมาทั้งหมด ได้สรุปเป็นประเด็นเพื่อกำหนดเป็นตัวแปรที่จะใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปเป็นตัวแปรในปัจจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) ตัวแปรด้านลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุ โดยได้แนวคิดจากงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลต (ศิริพรรณ กิจรักษา, 2539) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านประชากรศาสตร์

ก. เพศ

ข. อายุ

(2) ด้านสังคม

ก. สถานภาพ

ข. จำนวนบุตร

ค. การศึกษา

ง. อาศัยอยู่กับใคร

จ. กิจกรรมที่ทำประจำ

(3) ด้านเศรษฐกิจ

ก. รายได้ประจำของครอบครัวต่อเดือน

ข. รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยทั้งหมดของครอบครัวต่อเดือน

ค. เงินออมรวมทั้งครอบครัวต่อเดือน

(4) ด้านสุขภาพ

ก. โรคประจำตัว , การเคลื่อนไหวของร่างกาย

ข. ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย

2) ตัวแปรเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน โดยได้แนวคิดจากงานวิจัยเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชน ดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร (จิระภา ศรีคำ, 2545) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่อาศัยในปัจจุบัน ได้แก่

ก. การครอบครองที่อยู่อาศัย

ข. ระยะเวลาการอยู่อาศัย

ค. ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย

ก. คิดย้ายหรือไม่ย้าย

ข. สาเหตุที่คิดย้ายหรือไม่ย้าย

3) ตัวแปรด้านการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย โดยได้แนวคิดจากงานวิจัยเรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศ ระดับประทวน (นัญฐลักษณ์ บุญยโพธิกุล, 2548) ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มเตรียมและไม่เตรียม ดังนี้

(1) กลุ่มเตรียม

- ก. ปรับปรุง(ส่วนที่ปรับปรุง, กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- ข. สร้างใหม่บนที่ดินที่มี (กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- ค. กำล้างผอน (ราคา, อัตราผอน)
- ง. กำล้างซื้อ (ราคา, ปัจจัยในการเลือกซื้อ)
- จ. ทั้ง4กลุ่มที่เตรียม (แหล่งเงิน, ประเภทที่อยู่, ที่ตั้ง, ที่มารายได้, วางแผนการ

ใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย)

(2) กลุ่มไม่เตรียม

- ก. สาเหตุ, ลักษณะที่อยู่, กรรมสิทธิ์, ที่ตั้ง, ที่มารายได้, วางแผนการใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย
- ข. ต้องการให้รัฐ/หน่วยงานช่วยอะไรเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม, เศรษฐกิจ, ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชน เนื่องจากที่อยู่อาศัยนี้เป็นรูปแบบที่ถือว่าเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งแต่ละโครงการนั้นไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับผู้สูงอายุโดยตรงโดยเฉพาะที่อยู่อาศัยแบบอาคารชุดพักอาศัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้น้อยย้อมมีข้อจำกัดในการย้ายหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย

ในบทนี้จะกล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยซึ่งแบ่งรายละเอียดออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 วิธีทำการศึกษา
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในแฟลตของเคหะชุมชน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เนื่องจากไม่มีข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเคหะชุมชน ผู้วิจัยจึงต้องทำการประมาณการณจำนวนประชากรผู้สูงอายุโดยคำนวณจากโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ.2548 ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 5,658,953 คน เป็นผู้สูงอายุ 821,750 คน คิดเป็นร้อยละ 14.52 และใช้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน (จิระภา ศรีคำ, 2545) ดังนั้นจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษาจึงสามารถคำนวณได้ดังนี้

ตารางที่ 3-1 แสดงจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ศึกษาจากการประมาณการ

พื้นที่ที่ศึกษา	จำนวนหน่วย	จำนวนประชากรทั้งหมด	จำนวนผู้สูงอายุ
ร่มเกล้า	8,769	35,076	5,093
ทุ่งสองห้อง	3,840	15,360	2,230
ดินแดง 2	4,458	17,832	2,589
ธนบุรี	4,808	19,232	2,793
รวม	21,875	87,500	12,705

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษิตตามจำนวนประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของ Yamane

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

N คือ จำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด

E คือ ขนาดความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ผู้วิจัยยอมรับได้ ในที่นี้คือ $\pm 5\%$

สูตรที่ใช้คำนวณ $n = \frac{N}{1 + NE^2}$

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้

$$n = \frac{12,705}{1 + (12,705 \times 0.0025)}$$

$$\approx 389 \text{ คน}$$

ตารางที่ 3-2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในแต่ละพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา	จำนวนผู้สูงอายุ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ร่มเกล้า	5,093	156
ทุ่งสองห้อง	2,230	68
ดินแดง 2	2,589	79
ธนบุรี	2,793	86
รวม	12,705	389

3.2 วิธีทำการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

- 1) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร (Secondary Data) โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่างๆ รวมทั้งการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยการแจกแบบสอบถามผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

(1) ด้านประชากรศาสตร์

ก. เพศ

ข. อายุ

(2) ด้านสังคม

ก. สถานภาพ

ข. จำนวนบุตร

ค. การศึกษา

ง. อาศัยอยู่กับใคร

จ. กิจกรรมที่ทำประจำ

(3) ด้านเศรษฐกิจ

ก. รายได้ประจำของครอบครัวต่อเดือน

ข. รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยทั้งหมดของครอบครัวต่อเดือน

ค. เงินออมรวมทั้งครอบครัวต่อเดือน

(4) ด้านสุขภาพ

ก. โรคประจำตัว , การเคลื่อนไหวของร่างกาย

ข. ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่อาศัยในปัจจุบัน ได้แก่

ก. การครอบครองที่อยู่อาศัย

ข. ระยะเวลาการอยู่อาศัย

- ค. ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย
- (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย
 - ก. คิดย้ายหรือไม่ย้าย
 - ข. สาเหตุที่คิดย้ายหรือไม่

ตอนที่ 3 การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

(1) กลุ่มเตรียม

- ก. ปรับปรุง(ส่วนที่ปรับปรุง, กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- ข. สร้างใหม่บนที่ดินที่มี (กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- ค. กำลั้งผ่อน (ราคา, อัตราผ่อน)
- ง. กำลั้งหาซื้อ (ราคา, ปัจจัยในการเลือกซื้อ)
- จ. ทั้ง4กลุ่มที่เตรียม (แหล่งเงิน, ประเภทที่อยู่, ที่ตั้ง, ที่มารายได้, วางแผนการใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย)

(2) กลุ่มไม่เตรียม

- ก. สาเหตุ, ลักษณะที่อยู่, กรรมสิทธิ์, ที่ตั้ง, ที่มารายได้, วางแผนการใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย
- ข. ต้องการให้รัฐ/หน่วยงานช่วยเหลืออะไรเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 –25 มกราคม พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลาประมาณ 2 เดือน เนื่องจากการเก็บข้อมูลมีข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้ข้อมูลที่ได้ค่อนข้างเฉพาะเจาะจง โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มาทำกิจกรรมที่ชมรม และเก็บโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียน ชื่อ และบ้านเลขที่เพื่อไม่ให้ผู้ตอบซ้ำกัน

วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 วิธี

1) แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

(1) ดินแดง 2 ผู้วิจัยได้ติดต่อชมรมผู้สูงอายุ เพื่อแจกแบบสอบถามกับสมาชิกชมรม โดยช่วงประมาณ 17.00 น. ของทุกวันจะมีผู้สูงอายุมาออกกำลังกาย

(2) การเคหะร่มเกล้า ช่วงวันที่ 29-1 ธันวาคม มีการเตรียมจัดงานอุปสมบทหมู่ จึงขอเข้าไปเก็บข้อมูล โดยได้รับความร่วมมือจากประธานและเจ้าหน้าที่ชมรมผู้สูงอายุเป็นอย่างดี โดยแจกแบบสอบถามทั้งหมด 150 ชุด ได้กลับคืนมา 150 ชุด คัดเลือกชุดที่สมบูรณ์ ได้ทั้งสิ้น 103 ชุด

(3) การเคหะทุ่งสองห้อง วันที่ 24 เดือน มกราคม พ.ศ. 2550 ซึ่งทางศูนย์บริการสาธารณสุข 60 ได้บริการตรวจสุขภาพ นวด และ ตัดผม ฟรี ให้แก่ผู้สูงอายุในแฟลตทุ่งสองห้อง

โดยมีผู้สูงอายุมาใช้บริการประมาณ 200 คน ผู้วิจัยและผู้ช่วยได้เข้าไปแจกแบบสอบถามจำนวน 142 ชุด ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้จำนวน 70 ชุด

(4) การเคหะธนบุรี ผู้วิจัยได้เข้าไปติดต่อกับชมรมผู้สูงอายุ ได้ตี๊ก 3 โดยเก็บจากผู้ที่มาออกกำลังกายในตอนเย็นประมาณ 17.00 น. ซึ่งเก็บในช่วง วันที่ 7 – 21 มกราคม พ.ศ. 2550

2) ขอความร่วมมือจากชมรมผู้สูงอายุช่วยแจกตามห้องพักของผู้สูงอายุที่อยู่ในอาคารชุดพักอาศัย และเก็บแบบสอบถามคืนกลับผู้วิจัย

3) สังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมจำนวน 5 คน

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากแจกแบบสอบถามและได้รับกลับคืนมาเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1) นำแบบสอบถามทุกชุดที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของคำตอบ และคัดเลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2) ลงรหัส (coding) ของคำถามปลายปิด นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

(2) การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สำคัญ โดยเสนอในรูปแบบตารางความสัมพันธ์ (Cross tabs) และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผัง 3-1 แสดงวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนผัง 3-2 แสดงตัวแปรและการกำหนดประเด็นต่างๆในงานวิจัย

บทที่ 4

รายละเอียดของโครงการที่ศึกษา

เนื่องจากชุมชนแออัดในกรุงเทพฯมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการมีชุมชนแออัดเพิ่มมากขึ้นดังกล่าว เป็นสิ่งที่จะนำมาสู่ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการศึกษา ปัญหาครอบครัว ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด เป็นต้น รวมถึงสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตที่เหลื่อมล้ำของคนในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น "การเคหะแห่งชาติ" ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทในการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อแก้ไขปัญหามุมชนแออัด และจัดสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความต้องการของประชาชนผู้มีรายได้น้อย รวมไปถึงรายได้ปานกลางและข้าราชการในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เช่าหรือเช่าซื้อได้ โดยมีหลายโครงการ เช่น โครงการแก้ไขปัญหามุมชนแออัด โครงการเคหะข้าราชการ และหน่วยงาน โครงการเคหะชุมชนและบริการชุมชน เป็นต้น โดยแนวทางในการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยของรัฐ คือสนองความต้องการที่อยู่อาศัยจำนวนมากโดยเร็ว และได้จำนวนมากในที่ดินขนาดจำกัด นั่นก็คือ ที่อยู่อาศัยประเภทแฟลต ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้วประชาชนน่าจะมีคพอใจในการอาศัยแฟลต แต่ในข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้พักอาศัยไม่พอใจในการอาศัยอยู่ในแฟลต เนื่องจากว่า แฟลต มีข้อบกพร่องบางประการ เช่น แฟลตนั้นห่างจากที่ตั้งชุมชนแออัดเดิมที่เคยอาศัย จึงทำให้ห่างจากที่ทำมาหากินและยังต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ไม่ว่าจะเป็นค่าไฟ ค่าเช่าแฟลต รวมถึงการที่ต้องเปลี่ยนแปลงชีวิตและสังคม ซึ่งค่อนข้างจะห่างเหินกันมากกว่าเดิม อยู่กันแบบตัวใครตัวมัน ซึ่งทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ง่าย ทำให้เป็นที่ที่ไม่น่าปลอดภัยต่อชีวิตทรัพย์สิน

นอกจากนี้ในการย้ายเข้าอยู่อาศัยในแฟลตนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ของผู้อยู่อาศัยที่คุ้นเคยกับการอยู่อาศัยประเภทบ้าน โดยมีพื้นที่ใช้สอยแคบลง กฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่คนไทยมีลักษณะนิสัยชอบความเป็นส่วนตัว ชอบความเป็นเจ้าของบ้านเอง แต่เนื่องจากที่ดินในเขตเมืองมีค่อนข้างจำกัด ดังนั้นการใช้ที่ดินจึงต้องทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการลงทุน จึงเป็นแรงผลักดันให้รูปแบบลักษณะที่อยู่อาศัยประเภทอาคารสูงทั้งแฟลตและคอนโดมิเนียมได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และทางการเคหะแห่งชาติก็ประสบปัญหาที่ดินเช่นกัน จึงต้องเน้นการผลิตที่อยู่อาศัยแบบแฟลตให้มากขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเคหะชุมชนที่มีจำนวนหน่วยมากที่สุดของแต่ละเขตการปฏิบัติงานของการเคหะดังนี้คือ

- 4.1 เคหะชุมชนร่มเกล้า
- 4.2 เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง
- 4.3 เคหะชุมชนดินแดง 2
- 4.4 เคหะชุมชนธนบุรี

โดยทั้ง 4 โครงการมีอายุมากกว่า 20 ปี ซึ่งน่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุอาศัยอยู่จำนวนมาก สภาพทั่วไปของพื้นที่ทั้ง 4 เขตพื้นที่

4.1 เคหะชุมชนร่มเกล้า

ความเป็นมาของเคหะชุมชนร่มเกล้า

เมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว (ช่วงประมาณ พ.ศ. 2519) กคช.ได้จัดหาที่ดินย่านชานเมืองที่เป็นแปลงขนาดใหญ่นับพันไร่ไว้หลายบริเวณ เช่น ย่านธนบุรี รังสิต ทุ่งสองห้อง บางพลีบนถนนบางนา-ตราด และลาดกระบังบนถนนร่มเกล้า เพื่อรองรับวัตถุประสงค์หลักของกคช. อย่างไรก็ตาม การจัดทำโครงการเคหะชุมชนของ กคช. เพื่อให้มีความเป็นไปได้ทางด้าน การเงิน จึงได้มีการจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้มีอัตราระหว่างผู้มีรายได้น้อย : ผู้มีรายได้ปานกลาง - สูง ประมาณ 70 : 30 ในโครงการร่มเกล้าก็เช่นกัน

โครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า (หรือชื่ออย่างเป็นทางการในสัญญาก่อสร้างว่าโครงการเคหะชุมชนลาดกระบัง) ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของ กทม. บนถนนร่มเกล้า กม. ที่ 5 แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบังห่างจากตลาดบางกะปิ(เขตบางกะปิ) ประมาณ 10 กิโลเมตร ปัจจุบันมีทางเข้าออกโครงการอยู่ 2 ทางคือ เข้าทางถนนร่มเกล้าระยะทางถึงโครงการ 800 เมตรส่วนอีกทางเข้าจากถนนรามคำแหงบริเวณแยกซอยมีสทิน ผ่านหมู่บ้านเคหะนคร3ระยะทางถึงโครงการประมาณ 5 กิโลเมตร ในอนาคตจะมีทางเข้าโครงการเพิ่มอีกอย่างน้อย 1 ช่องทาง เนื่องจาก กทม. มีแผนการตัดถนนเชื่อมต่อระหว่างแขวงลำปะทิว เขตลาดกระบัง กับถนนศรีนครินทร์ เขตบางกะปิ ถนนเส้นนี้จะตัดผ่านที่ดินตอนใต้ของโครงการ มีเขตทางกว้าง 40 เมตรนับเป็นถนนสายหลักอีกสายหนึ่งซึ่งจะมีอิทธิพลทำให้ศักยภาพของที่ดินโครงการนี้เปลี่ยนไปอย่างมาก

การเคหะแห่งชาติได้จัดซื้อที่ดินแปลงนี้เมื่อ พ.ศ. 2519 รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 2,202 ไร่เศษ และจากการศึกษาพื้นที่โครงการ ได้เกิดแผนแม่บทกำหนดให้มีความหนาแน่นรวม 11 ครอบครัว/ไร่

ดังนั้นจะมีจำนวนหน่วยทั้งโครงการประมาณ 24,222 หน่วยจะมีประชากรทั้งเมืองประมาณ 121,100 คน (ตามสถิติประชากรระบุว่าประชากร 5 คน/ครอบครัว) ต่อมา การเคหะแห่งชาติ ได้จัดซื้อที่ดินข้างเคียง รวมพื้นที่โครงการประมาณ 2,250 ไร่ โดยจะพัฒนาให้เมืองค้ประกอบของเมืองคือ

- 1) มีที่อยู่อาศัยและย่านพาณิชย์กรรม
- 2) สาธารณูปโภคพื้นฐาน รวมทั้ง
- 3) สาธารณูปการต่างๆ เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา โรงเรียนระดับต่างๆ สถานบริการอนามัย ไปรษณีย์ย่อย สำนักงาน โทรศัพท์ สำนักงานที่ดิน สถานีตำรวจ และสำนักงานเขตลาดกระบังสาขาร่วมเกล้า (ซึ่ง กทม. มีแผนจะก่อสร้างอาคารสำนักงานเขตฯ ในโครงการ

การจำแนกการใช้ที่ดินอยู่ในมาตรฐานที่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองที่มีคุณภาพ ในแผนแม่บทกำหนดไว้ดังนี้คือ

- 1) ใช้พื้นที่เพื่อที่อยู่อาศัยร้อยละ 65
- 2) สาธารณูปการ และ พาณิชยกรรม ร้อยละ 3
- 3) สวนสาธารณะ และสนาม ร้อยละ 5
- 4) ถนน และ ทางสัญจร ร้อยละ 20
- 5) สาธารณูปโภคอื่น ๆ ร้อยละ 7

สรุปเป็นพื้นที่ขายได้ 68 % และเป็นพื้นที่ที่ขายไม่ได้ 32 % จากแผนแม่บท กคช. ได้พัฒนาที่ดินโครงการฯ เป็นระยะ ๆ ดังนี้

โครงการระยะที่ 1 ใช้พื้นที่ 573.31 ไร่ จัดทำโครงการที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วน (SITES & SERVICES) สำหรับผู้มีรายได้น้อย จำนวน 3,830 หน่วย ระยะเวลาโครงการ ปี พ.ศ. 2523-2526

โครงการระยะที่ 2 ใช้พื้นที่ 206.29 ไร่ จัดทำโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และปานกลางในรูปแบบอาคารแถวและแฝดสูง 2 ชั้น จำนวน 2,336 หน่วย เริ่มดำเนินการโครงการปี พ.ศ. 2531

โครงการระยะที่ 3 ใช้พื้นที่ 202 ไร่ จัดทำ โครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและปานกลางในรูปแบบอาคารชุดสูง 5 ชั้น จำนวน 6,338 หน่วย

โครงการระยะที่ 4 ใช้พื้นที่ 40.60 ไร่ จัดทำโครงการเช่าสำหรับผู้มีรายได้น้อย ในรูปแบบ อาคารชุดสูง 5 ชั้นจำนวน 2,467 หน่วย เริ่มดำเนินการปี พ.ศ.2534 ผู้เช่าเช่าอยู่อาศัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2539

โครงการระยะที่ 5 ใช้พื้นที่ว่างริมถนนเมน ในโครงการระยะที่ 1 ภายในโครงการจัดทำอาคารพาณิชย์พักอาศัยจำนวน 164 หน่วย ขณะนี้รวมพัฒนาไปแล้ว ทั้งส่วนของโครงการ ปรับปรุงชุมชนแออัดประมาณ 1,250 ไร่เศษคงเหลือประมาณ 1,000 ไร่

โครงการปรับปรุงชุมชน ใช้พื้นที่ไปแล้ว 6 พื้นที่ซึ่งไม่ต่อเนื่องกันในด้านที่ตั้ง รวมพื้นที่ สำหรับโครงการรื้อย้ายชุมชนสามยอด ชุมชน คลองเตย ชุมชนริมทางรถไฟ และผู้ถูกเวนคืนจาก การสร้างทางด่วน 134.14 ไร่

SITES & SERVICES

ในโครงการระยะที่ 1 จัดทำโครงการใน ลักษณะ SITES & SERVICES หรือบ้านสร้างให้ บางส่วนจำนวน 3,830 หน่วย โดยใช้เงินกู้ทั้งใน และนอกประเทศ รวมทั้งเงินอุดหนุนของรัฐบาลจากแนวความคิดในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยให้ได้จำนวนที่ใกล้เคียงกับส่วนที่ขาดแคลนให้เร็วที่สุดบวกกับการศึกษาแนวทางของประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางสถาบันเงินกู้ต่างประเทศคือ WORLD BANK จึงทำให้เกิด แนวความคิดรวยยอดในการ ทำโครงการแบบสร้างบางส่วนโดยคำนึงถึงความสามารถในการจ่าย เพื่อที่อยู่อาศัยต่อเดือนของ กลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก และให้ผู้อยู่อาศัยเข้ามาพัฒนาให้สมบูรณ์ตามกำลังความสามารถในอนาคต

การป้องกันน้ำท่วม

พื้นที่ร่มเกล้า เดิมเป็นพื้นที่ลุ่ม มีการทำนา และปลูกผักเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ในฤดูฝนมีน้ำท่วมขัง การป้องกันน้ำท่วมโดยการถมดินให้พื้นที่ระดับน้ำต้องลงทุนสูงมากทำให้ค่าพัฒนาที่ดินเพิ่มขึ้นเกินกำลังที่ผู้มีรายได้น้อยจะรับภาระได้ดังนั้น กคช. จึงจัดทำระบบป้องกันน้ำท่วมโดยใช้เขื่อน ดิน-คูน้ำแม้จะได้ป้องกันโดยใช้เขื่อนดิน-คูน้ำ ไว้แต่แรกแล้วก็ตามยังเกิดปัญหาน้ำท่วมหนักซ้ำซาก และท่วมหนักในปี 2541 กคช. จึงได้ทำ กำแพง (เขื่อน) ป้องกันน้ำท่วมอีกชั้นหนึ่ง ทางด้านตะวันออกของโครงการด้านที่ติดกับคลองสองกำแพงป้องกันน้ำท่วมแล้วเสร็จเมื่อปลายปี 2542

ภาพที่ 4-1 สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนร่มเกล้า

เคหะชุมชนร่มเกล้ามีขนาดพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ ตั้งอยู่ ถนนร่มเกล้า ตำบลคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง มีทั้งหมด 15,165 หน่วย โดยทางการเคหะสร้างให้ประชาชนเช่าซื้อ เป็นทั้งลักษณะบ้านเดี่ยวชั้นเดียว, บ้านแถวสองชั้น, บ้านแฝด 2 ชั้น, อาคารพาณิชย์, อาคารแฟลต, รวมถึงเป็นที่ดินโล่ง โดยเป็นอาคารแฟลตจำนวน 7,141 หน่วย ภายในพื้นที่มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการพร้อม มีรถสายทางผ่านหลายสายทั้ง ปอ.92 , ปอพ.4 รวมทั้งรถตู้ ส่วนภายในก็มีรถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถสองแถวขนาดเล็ก ด้านสถานบันการศึกษาก็มีอยู่หลายแห่ง เช่น โรงเรียนเคหะลาดกระบัง โรงเรียนรัตนโกสินทร์ลาดกระบัง สถานที่ราชการทั้งสถานีตำรวจนครรม

เกล้า สถานีอนามัยคลองสองต้นนุ่น สำนักงานที่ดิน เขตลาดกระบัง ภายในมีทั้งตลาดเกรียงไกร ตลาดนครร่มเกล้า รวมทั้งคลินิกตรวจสุขภาพ

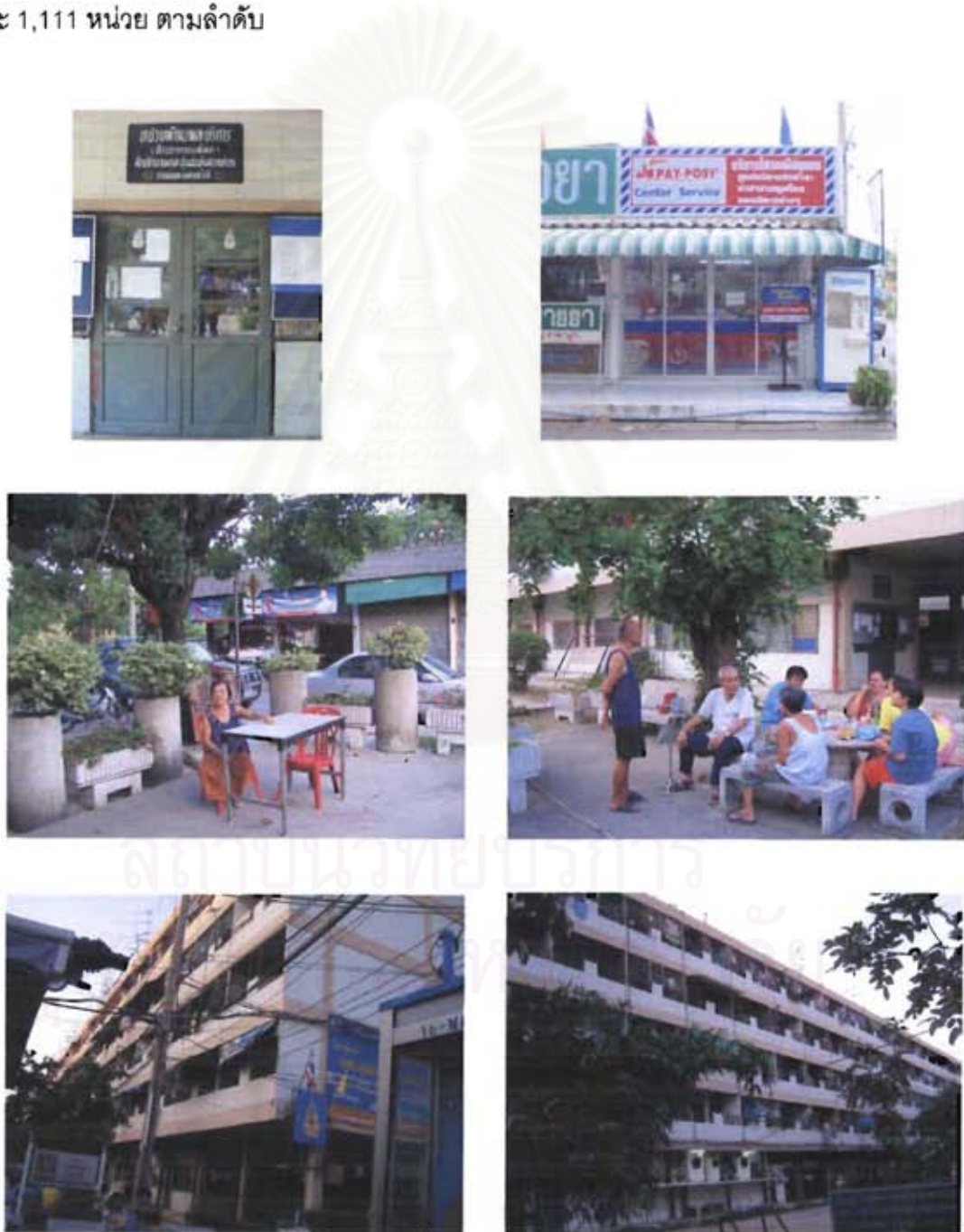
ส่วนสถานที่ที่ผู้สูงอายุมักจะมารวมตัวกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งงานอุปสมบท งานปีใหม่ ลอยกระทง หรือเทศกาลต่างๆ คือ ชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเคหะร่มเกล้า ไชน 6 โดยมีสมาชิกชมรมอยู่ประมาณ 200 คน ในตอนเย็นของวันจันทร์ พุธ ศุกร์และเสาร์ ก็จะมีการรวมตัวกันออกกำลังกาย ประมาณ 17.30 น. โดยแต่ละครั้งก็จะมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 30-40 คน

4.2 เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง

ตารางที่ 4-1 แสดงรายละเอียดโครงการในเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง

โครงการ	ประเภท	หน่วย	เริ่มก่อสร้าง	ก่อสร้างแล้วเสร็จ	กลุ่มเป้าหมาย	ลักษณะอาคาร
-หลักสี่	เช่าซื้อ	2,420	เม.ย.33	ม.ค.36	ก.เช่าซื้อ,ข,ค,ง ขึ้นไป	-อาคาร แฟลต
-หลักสี่ ระยะ 2	เช่าซื้อ	51	เม.ย.37	ส.ค.38	ง ขึ้นไป	-อาคาร แฟลต -อาคาร พานิชย์
-ทุ่งสอง ห้อง 3	เช่า	258	ต.ค.34	ม.ค.36	ก.เช่า	-อาคาร แฟลต
-ทุ่งสอง ห้อง (อาคาร พานิชย์)	เช่าซื้อ	84	มี.ค.25	ส.ค.26	ง ขึ้นไป	-อาคาร พานิชย์
-ทุ่งสอง ห้อง (บ้าน สร้าง บางส่วน)	เช่าซื้อ	3,080	พ.ค.22	พ..ย.36	ก.เช่าซื้อ,ข,ค,ง ขึ้นไป	-บ้านแถว ชั้นเดียว -บ้านแถว 2 ชั้น -บ้านแฝด 2 ชั้น -ที่ดินโล่ง
-ทุ่งสอง ห้อง (เสริม)	เช่า	1,111	เม.ย.25	ก.พ.27	ก.เช่า,งขึ้นไป	-อาคาร แฟลต
รวม		6,964				

ที่ตั้งของเคหะชุมชนทั้งสองห้องตั้งอยู่บนวิภาวดี-รังสิต ครอบคลุมทั้งเขตดอนเมืองและเขตหลักสี่ เป็นโครงการขนาดใหญ่โดยมีทั้งรูปแบบอาคารแฟลต บ้านแถวชั้นเดียว หรือ 2 ชั้น บ้านแฝด 2 ชั้น อาคารพาณิชย์ รวมถึงที่ดินโล่ง โดยมีจำนวนหน่วยทั้งหมด 6,964 หน่วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาคารแบบแฟลต มีประมาณ 3,789 หน่วย โดยมีทั้งลักษณะแบบเช่าซื้อและแบบเช่า โดยโครงการหลักสี่จะเป็นลักษณะของการเช่าซื้อ มีทั้งหมด 2,420 หน่วย ส่วนโครงการทั้งสองห้อง 3 และทั้งสองห้อง (เสริม) จัดเป็นลักษณะของการเช่าเนื่องจากเป็นที่ดินของการรถไฟ มีทั้งหมด 258 และ 1,111 หน่วย ตามลำดับ

ภาพที่ 4-2 สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนทั้งสองห้อง

ลักษณะโดยทั่วไปของบริเวณที่เป็นแฟลต จะเป็นลักษณะอาคารใต้ถุนโล่ง มีจำนวน 5 ชั้น ข้างหน้าแฟลตมีร้านแผงลอยขายของ พื้นที่ระหว่างแฟลตหนึ่งถึงอีกแฟลตหนึ่งก็จะใช้เป็นที่สำหรับพักผ่อน นั่งเล่น หรือสนามเด็กเล่น โดยส่วนมากจะมีผู้สูงอายุมาจับกลุ่มนั่งคุยกัน โดยส่วนใหญ่ที่จะมีกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุคือ การออกกำลังกายในตอนเย็น ซึ่งจะมีผู้สูงอายุเข้าร่วมประมาณ 50-70 คน

ด้านการคมนาคมก็ค่อนข้างสะดวกภายในจะมีรถสองแถวขนาดเล็กบริการ และมีรถจักรยานยนต์รับจ้าง ส่วนถนนสายหลักคือถนนวิภาวดี-รังสิต ก็มีรถประจำทางหลายสายวิ่งผ่าน ทั้ง สาย 29, 39, 59, 510 เป็นต้น

4.3 เคหะชุมชนดินแดง 2

ความเป็นมาของเคหะชุมชนดินแดง

ชุมชนดินแดงถือเป็นชุมชนอาคารสงเคราะห์สำหรับผู้มีรายได้น้อยรุ่นแรกของรัฐบาล ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้จัดสร้างที่พักอาศัย โดยสร้างเป็นบ้านไม้บนบริเวณที่โล่งซึ่งเคยเป็นที่ทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาลนครกรุงเทพและเป็นทีโล่งทุ่งนา ซึ่งเทศบาลกรุงเทพ ฯ ได้จัดซื้อเมื่อปี 2485 และในปี 2494 ได้เริ่มก่อสร้างเรือนแถวไม้ชั้นเดียวและสองชั้นใต้ถุนสูงรวมทั้งสิ้น 1,088 หน่วย ต่อมาสภาพบ้านไม้และสิ่งแวดล้อมได้ทรุดโทรมลงไปมากและได้แปรสภาพเป็นแหล่งเสื่อมโทรมกรมประชาสงเคราะห์จึงได้นำแนวความคิดฟื้นฟูชุมชนเมืองมาใช้เป็นครั้งแรก โดยพิจารณาเห็นว่ายังมีผู้มีความต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณนี้อีกเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงได้อนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารแฟลต 5 ชั้นใต้ถุนโล่งขึ้นทดแทนอาคารเก่าจำนวนทั้งสิ้น 64 หลังคิดเป็นหน่วยที่พักอาศัยทั้งสิ้น 4,144 หน่วยโดยเริ่มก่อสร้างในปี 2506 แล้วเสร็จในปี 2517 นับเป็นอาคารสงเคราะห์อาคารประเภทอาคารแฟลตเช่าซึ่งดำเนินการก่อนการจัดตั้งการเคหะแห่งชาติในปี 2516 เรียกว่าชุมชนดินแดงเก่า การเคหะฯ ได้รับโอนอาคารทั้ง 64 หลังเข้ามาอยู่ในการดูแลรับผิดชอบ ในขณะเดียวกันก็ได้พัฒนาและดำเนินการต่าง ๆ เพิ่มเติมอีก ประมาณ 4,832 หน่วย อัน ได้แก่ โครงการแฟลตพิเศษอาคารพาณิชย์ดินแดง(พ1-พ10) โครงการดินแดงใหม่ระยะที่ 1 (ค 1 - ค2) โครงการดินแดง 2-3 (ช1-ช3) โครงการดินแดง 3 โครงการดินแดง 4 ระยะที่ 1, ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 พร้อมทั้งโครงการดินแดง 5

ตารางที่ 4-2 แสดงรายละเอียดโครงการของคณะชุมชนดินแดง 2

โครงการ	ประเภท	หน่วย	เริ่มก่อสร้าง	ก่อสร้างแล้วเสร็จ	กลุ่มเป้าหมาย	ลักษณะอาคาร
-ดินแดง (ฟ33-64)	เช่า	2,160	-	-	ก.เช่า	-อาคาร แฟลต
-ดินแดงพิเศษ ร้านค้า	เช่า	826	มี.ย.18	มี.ค.20	ก.เช่า,ง.ขึ้นไป	-อาคาร แฟลต -อาคาร ร้านค้า
-ดินแดงใหม่ ระยะ 1	เช่าซื้อ	308	ก.ค. 18	มี.ย.20	ข	-อาคาร แฟลต
-ดินแดงใหม่ ระยะ 2,3	เช่า	676	ธ.ค.21	ม.ค.23	ก.เช่า	-อาคาร แฟลต
-ดินแดง 4 ระยะ 1	เช่า	972	มี.ย.23	ม.ค. 25	ก.เช่า	-อาคาร แฟลต
-ดินแดง 4 ระยะ 2	เช่า	674	ก.ค.23	ก.ย.24	ก.เช่า	-อาคาร แฟลต
-ดินแดง 4	เช่า	352	พ.ค.33	เม.ย.35	ก.เช่า	-อาคาร แฟลต
-ดินแดง 5	เช่าซื้อ	270	ก.ย.39	ธ.ค.43	ง.ขึ้นไป	-อาคาร แฟลต
รวม		6,238				

คณะชุมชนดินแดง 2 ประกอบไปด้วยอาคารแฟลต 33-64 และแฟลต ข1-ข11 จำนวน 43 อาคาร มีหน่วยพักอาศัย จำนวน 4,458 หน่วย

ที่ตั้งของชุมชนคณะดินแดง 2

แฟลต 33-64 และแฟลต ข.1-ข.6 มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับโรงเรียนฝึกอาชีพเครื่องยนต์และโรงบำบัดน้ำเสีย

ทิศใต้ ติดกับโรงพยาบาลราชานุกูลและพื้นที่ของกระทรวงแรงงาน

ทิศตะวันออก ติดกับถนนประชาสงเคราะห์

ทิศตะวันตก ติดกับศูนย์เยาวชนไทย-ญี่ปุ่นดินแดง

แฟลต ช. 7-ช.11 มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับที่ดินของเอกชน

ทิศใต้ ติดกับถนนมิตรไมตรี

ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่หน่วยงานของกรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันตก ติดกับกองเก็บขยะมูลฝอย (หน่วยงานของกรุงเทพมหานคร)

กลุ่มองค์กรในชุมชน

กลุ่มองค์กรสำหรับผู้สูงอายุโดยตรงของชุมชนก็คือ ชมรมแม่บ้านและผู้สูงอายุ ซึ่งตั้งอยู่ใต้ถุนแฟลต 54 โดยจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อนำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทำบุญตักบาตร งานประเพณีต่างๆ และที่ทำเป็นประจำคือ การออกกำลังกายเต้นแอโรบิคในตอนเย็นของทุกวัน โดยแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมประมาณ 40 คน จะเริ่มเวลาประมาณ 17.30-18.30 น.

การคมนาคม

สำหรับการคมนาคมค่อนข้างจะสะดวกเนื่องจากตั้งอยู่ในชุมชนเมืองมีถนนสายหลักได้แก่ ถนนวิภาวดี-รังสิต ถนนอโศกดินแดง ทำให้ชาวชุมชนมีความสะดวกในการเดินทางเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางหลายสายวิ่งผ่านชุมชนและบริเวณใกล้เคียง เช่น รถประจำทางสาย 12, 13, 36, 54, 73, 98, 204 และ 163 นอกจากนี้ยังมีรถไฟฟ้าที่ใกล้คือ สถานีมักกะสันของการรถไฟแห่งประเทศไทย ทำให้สามารถเดินทางได้อย่างสะดวก

สาธารณูปโภค สาธารณูปการ

1. ไฟฟ้าในหน่วยที่พักอาศัยมาจากการไฟฟ้านครหลวง โดยต้องไปชำระเองที่จุดบริการกำหนด นอกจากนี้การไฟฟ้ายังสนับสนุนไฟฟ้าแสงสว่างสำหรับใต้ถุนแฟลต
2. ประปา ดำเนินการโดยการเคหะแห่งชาติซื้อน้ำจากประปานครหลวง แล้วนำมาจัดระบบจัดเก็บใหม่ ตามอัตราการใช้ น้ำ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่อยู่อาศัยและประเภทธุรกิจ (อาคารพาณิชย์ โรงเรียนและร้านแผงลอย)
3. การกำจัดขยะ และการรักษาความสะอาด มีการดำเนินการจัดเก็บขยะตามอาคาร และพื้นที่ส่วนกลางของอาคารแฟลตทุกวัน ส่วนการจัดเก็บภายในห้อง จะมีปล่องทิ้งขยะด้านหลังห้อง การกำจัดเก็บขยะส่วนนี้ ทางคณะกรรมการเคหะชุมชนดินแดง 2 เป็นผู้ประสานงานกับกรุงเทพมหานคร โดยจัดเก็บสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมีค่าจัดเก็บเป็นรายปี

สภาพโดยทั่วไปของชุมชน

มีตลาดใต้ร่ม 64 แผงริมถนนประชาสงเคราะห์ บริเวณหน้าแฟลต 35-41 เปิดขายตอน 16.00-02.00 น. นอกนั้นก็จะเป็นร้านค้าตามใต้ถุนอาคารแฟลต และร้านค้าที่กระจายอยู่ระหว่างแฟลต ได้แก่ แฟลต 35-38, 39-42, 43-46, 47-50 เป็นต้น

ด้านสถานที่พักผ่อนและสันทนาการ ทุกๆระหว่างอาคารที่หันหน้าเข้าหากัน ก็จะใช้เป็นที่พักผ่อน มีสนามเด็กเล่นหรือสนามกีฬา ซึ่งจะพบว่ามีผู้สูงอายุมานั่งเล่น คุยกันในตอนเย็น

ภาพที่ 4-3 สภาพทั่วไปของแฟลตดินแดง 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 เคหะชุมชนธนบุรี

ที่ตั้ง

เคหะชุมชนธนบุรี ตั้งอยู่ 2 ฝั่งถนน ซุปเปอร์ ไฮเวย์ ถนนพระราม 2 (ธนบุรี - ปากท่อ) ซึ่งเป็น ถนนคู่ขนาน 14 ช่องทาง จราจร บริเวณกิโลเมตรที่ 7.5 และ 8.5 อยู่ในแขวงบางบอนและแขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยการเคหะแห่งชาติซื้อที่ดิน 3 แปลง เนื้อที่ดินไม่ติดกัน แต่อยู่ใกล้กันตั้งแต่ปี 2519 ดังนี้

- 1) ธนบุรี 1 พื้นที่ 445-2-43.4 ไร่ ไร่ละ 75,000 บาท
- 2) ธนบุรี 2 พื้นที่ 138-2-51 ไร่ ไร่ละ 64,952 บาท
- 3) ธนบุรี 3 พื้นที่ 179-1-19 ไร่ ไร่ละ 70,000 บาท

การก่อสร้างโครงการเคหะชุมชน ธนบุรี แบ่งการดำเนินงานออกเป็นส่วนๆ (Phases) และมีการก่อสร้างอาคารแบบต่างๆ ในโครงการที่แบ่งเป็นส่วนๆ ดังนี้

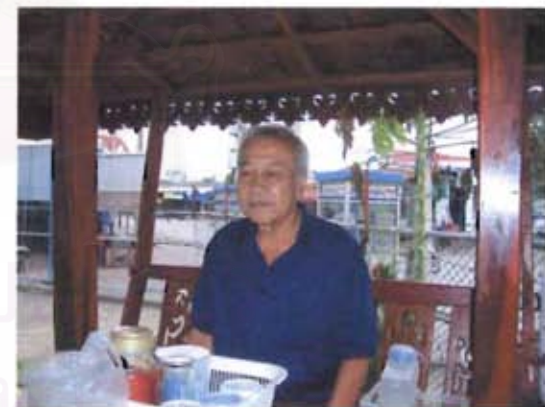
ตารางที่ 4-3 แสดงรายละเอียดโครงการเคหะธนบุรี

โครงการ	แบบอาคาร	จำนวนหน่วย	รวมจำนวนหน่วย
ธนบุรี 1/1	เรือนแถวชั้นเดียว	500	500
ธนบุรี 1/2	บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	51	529
	บ้านแฝดชั้นเดียว	478	
ธนบุรี 1/3	บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	87	533
	บ้านแฝดชั้นเดียว	446	
ธนบุรี 1/4	บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	54	354
	บ้านแฝดชั้นเดียว	300	
ธนบุรี 1/5	ทาวน์เฮาส์ชั้นเดียว	226	812
	ทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น	305	
	ทาวน์เฮาส์ 3 ชั้น	28	
	บ้านแฝด 2 ชั้น	252	
	ที่ดินแปลงโล่ง	1	
ธนบุรี 1/6	อาคารชุดห้องเอนกประสงค์ F1	657	788

ตารางที่ 4-3 แสดงรายละเอียดโครงการเคหะธนบุรี (ต่อ)

โครงการ	แบบอาคาร	จำนวนหน่วย	รวมจำนวนหน่วย
ธนบุรี 1/7	อาคารชุด 2 ห้องนอน	108	111
	ร้านค้า	3	
ธนบุรี 2/1	อาคารชุดห้องเอนกประสงค์	1,935	1,935
ธนบุรี 2/2	อาคารชุด 1 ห้องนอนแบบ A	768	1,312
	อาคารชุด 1 ห้องนอนแบบ B	288	
	อาคารชุด 2 ห้องนอนแบบ C	256	
ธนบุรี 3/1	บ้านแฝด 2 ชั้น	600	1,250
	บ้านแถวชั้นเดียว	650	
ธนบุรี 3/3	อาคารชุด ห้องเอนกประสงค์ F1	700	716
	อาคารพาณิชย์	16	
		รวม	8,840

โครงการธนบุรี 3 ระยะ 2 เป็นอาคารชุดสูง 8 ชั้น ขนาด พื้นที่พักอาศัย 35 ตารางเมตร จำนวน 8 อาคาร จำนวน 512 หน่วย และมีสวนพณิชยกรรม เป็นอาคารพาณิชย์ 3 ชั้นจำนวนหนึ่งด้วย โดยจะจัดทำในพื้นที่ ด้านหน้าของ โครงการธนบุรี 3 (ด้านติดถนน พระราม 2 ที่เว้นว่างไว้บนพื้นที่ประมาณ 8 ไร่ ทั้งนี้โครงการดังกล่าวเคยได้รับการ ร้องเรียนจากผู้อยู่อาศัยบางส่วนให้ชะลอการก่อสร้าง เมื่อหลายปีก่อน ซึ่งการเคหะแห่งชาติ ก็ได้ชะลอการก่อสร้างแม้ว่าจะได้รับอนุมัติประกวดราคาและเริ่มก่อสร้างไปบ้างแล้ว ทำให้เกิดความเสียหายต่อแผนงานของการเคหะแห่งชาติเป็นอย่างมากต่อมาได้มี การสำรวจความคิดเห็น ผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนธนบุรี 3 รวมทั้งให้ข้อมูลที่ถูกต้องถึง 2 ครั้งเพราะการเคหะแห่งชาติคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจมีผลกระทบ ผลสรุปการสำรวจความคิดเห็นผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการก่อสร้างเพราะจะทำให้ชุมชนเจริญขึ้นที่ดินจะมีมูลค่าสูงขึ้นเชื่อว่า กคช. จะใช้ประสบการณ์ว่างผังโครงการได้ดีและป้องกันปัญหาที่กังวลใจในเรื่องความแออัดปัญหาการระบายน้ำและแก้ปัญหา ระบบน้ำประปาได้ส่วนปัญหาการจราจรได้ผ่านพ้นไปแล้วเนื่องจากการก่อสร้างถนน พระราม 2 เป็น 14 ช่องทางจราจรได้แล้ว เสร็จโดยสมบูรณ์

ภาพที่ 4-4 สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนธนบุรี

องค์ประกอบของชุมชน

มีองค์ประกอบของชุมชนที่สำคัญและทำให้เคหะชุมชนธนบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ดังนี้

- 1) สถานศึกษาและสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน ภายในเคหะชุมชนธนบุรี มีสถานรับเลี้ยง เด็กกลางวัน 2 แห่งคือบ้านภักดี(ธนบุรี1/4)และของสภาคริสตจักร(ธนบุรี 1/1) มีโรงเรียนอนุบาล 2 แห่ง คือ โรงเรียนสุพิณษา (ธนบุรี1/1) และโรงเรียนอภิสร (ธนบุรี3/1) มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาคือ โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา(ธนบุรี1/2)และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาคือโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน (ธนบุรี 1/5)
- 2) สถานีตำรวจดับเพลิงบางขุนเทียน ตั้งอยู่ธนบุรี 1/4
- 3) สวนพักผ่อน "สวนสมเด็จพระเจ้า" ตั้งอยู่ใน ธนบุรี 1/5 และมอบพื้นที่ 13 ไร่ โครงการธนบุรี 3 ให้ กทม. เพื่อจัดทำสวนสาธารณะและโรงเรียน สวนพักผ่อนทั้ง 2 แห่ง มอบให้ กทม. ดูแลแล้ว
- 4) สถานีตำรวจย่อย สน.ท่าข้าม อยู่ใน ธนบุรี 1/1 และมอบพื้นที่ 80 ตารางวา ของโครงการธนบุรี 2 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำสถานีตำรวจย่อย
- 5) สำนักงานประกันสังคม อยู่ใน ธนบุรี 1/6
- 6) ศูนย์เยาวชนแสดมดำ อยู่ในธนบุรี 1/5
- 7) สโมสรเคหะชุมชนธนบุรี (สปอร์ต คลับ) อยู่ในธนบุรี 2/2

ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1. การคมนาคม : มีรถประจำทางทั้งรถ แบบธรรมดาและปรับอากาศสาย 76 , 140 , 141 และ 142ที่มีต้นสายอยู่ในชุมชนและมีรถ ประจำทางที่วิ่งผ่านถนนพระรามที่ 2 ด้วย เช่น สาย 68 , 147
- 2) ระบบไฟฟ้า : มีแนวสายส่งกระแส ไฟฟ้าแรงสูงผ่านตามแนว ถนนพระรามที่ 2 ซึ่งการไฟฟ้านครหลวงได้ปักเสาพาดสาย และจ่ายกระแสไฟฟ้า ให้โครงการธนบุรีทุกส่วน

3) ระบบประปา : ในช่วงแรกของโครงการ ใช้ระบบน้ำประปาจากการขุดเจาะบ่อบาดาล ต่อมาในปี 2533 การประปานครหลวง ได้ขยาย การวางท่อจ่ายน้ำประปาจากโรงสูบน้ำราชบุรี บูรณะ มาถึงโครงการธนบุรี

4) การระบายน้ำและการบำบัดน้ำเสีย : การระบายน้ำของโครงการระยะแรก คือโครงการ ธนบุรี 1/1 จนถึง 1/5 และธนบุรี 3/1 ใช้ระบาย ผ่าน โรงสูบน้ำในธนบุรี 1/2 , 1/5 และธนบุรี 3 และ ระบายลงสู่คลองสาธารณะคือ คลองลาดลำพู คลองสี่บาท และคลองรางเข้ ขณะนี้มอบโรงสูบน้ำ ให้ กทม.ดูแลแล้วหลังจาก พรบ.สิ่งแวดล้อมมีผลบังคับใช้ กคช.ได้จัดทำระบบบำบัดน้ำเสียของ อาคารที่สร้างในระยะต่อมาคือ ธนบุรี 2/1 ธนบุรี 2/2 และธนบุรี 3/3 น้ำเสียที่ถูกบำบัดแล้วจะ ระบาย ลงสู่ท่อระบายน้ำและสูบลออกจากโครงการลงสู่ คลองสาธารณะ

5) การป้องกันน้ำท่วม : ในช่วงแรกของ การเริ่มโครงการ ใช้วิธีปรับคันดินให้สูงขึ้น เพื่อให้ พ้นระดับน้ำสูงสุดและช่วยด้วยเครื่องสูบน้ำ ที่กระจายอยู่ในโครงการส่วนต่างๆ ต่อมาในปี 2526 ได้ก่อสร้างแนวเขื่อนรอบโครงการ เพื่อใช้ ประโยชน์ในการป้องกันน้ำท่วม

6) โทรศัพท : มีแนวสายโทรศัพทผ่านตาม แนวถนนพระรามที่ 2 ซึ่งสามารถให้บริการแก่ ผู้อยู่อาศัยโครงการธนบุรีได้ทั้งหมด สามารถเลือก ใช้บริการขององค์การโทรศัพทหรือของ TA ได้ ทั้ง 2 เครือข่าย

7) การเก็บขยะ : ใช้บริการของเขตบาง ขุนเทียน ในการเข้ามาเก็บขยะในโครงการ

8) ตลาด : บริเวณด้านหน้าโครงการ ธนบุรี 1 มีตลาดของเอกชน 1 แห่ง และด้านหน้า โครงการธนบุรี 3 อีก 1 แห่ง นอกจากนี้ใกล้ๆ โครงการจะมีศูนย์การค้าต่างๆ ที่อยู่อาศัย สามารถ ไป ใช้บริการได้โดยง่ายเช่นโลตัส, บิ๊กซี, แม็คโคร , เดอะมอลล์ บางแค ฯลฯ

9) สถานพยาบาล : ในเขตบางขุนเทียน มีศูนย์บริการสาธารณสุข และสถานอนามัย อย่างละ 5 แห่งที่ใกล้ที่สุดจะอยู่ที่สำนักงานเขตฯ นอกจากนี้ จะมีโรงพยาบาลของเอกชนในบริเวณ ใกล้เคียงกันเช่นโรงพยาบาลพระราม 2 โรงพยาบาลนครธน โรงพยาบาลเวชศาสตร์ ฯลฯ

10) ที่ทำการไปรษณีย์ : มีที่ทำการไปรษณีย์ เขตบางขุนเทียนและบางบอนอยู่ห่างจาก โครงการ ในระยะไม่เกิน 10 กม.

สภาพปัญหาของโครงการที่ศึกษา

1) ตลาด

(1) มีสภาพไม่เป็นระเบียบ

(2) สภาพสกปรก กลิ่นเหม็น และเสียงดังรบกวนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง

2) พื้นที่ด้านข้างหรือระหว่างอาคาร

- (1) สถานที่พักผ่อนมีไม่เพียงพอ เนื่องจากตอนเย็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จะมานั่งพักผ่อนด้านล่าง
- (2) ความสกปรกและไม่เป็นระเบียบเนื่องจากการตั้งร้านค้าขายและเก็บอุปกรณ์สำหรับประกอบอาชีพ
- 3) ได้คุณภาพอากาศ
 - (1) มีความไม่เป็นระเบียบ เนื่องจากการเก็บสัมภาระ
- 4) โถงทางเดิน
 - (1) ความกว้างของโถงทางเดินน้อยลงเนื่องจากผู้อยู่อาศัยนำม้านั่งและข้างของมาวาง
 - (2) รวบรวมขยะที่เก็บไป ไม่สามารถรับลมและมองดูกิจกรรมภายนอกอาคารได้

รูปที่ 4-5 แสดงสภาพปัญหาของโครงการที่ศึกษา

ตารางที่ 4-4 สรุปทั้ง 4 โครงการ

ชุมชน	จำนวนหน่วย	ปีที่สร้างเสร็จ	ลักษณะอาคาร	สาธารณูปโภค,สาธารณูปการ						
				การคมนาคม	การระบายน้ำ	โทรศัพท์	การเก็บขยะ	ตลาด	สถานพยาบาล	ที่ทำการไปรษณีย์
ร่มเกล้า	7,141	2526-2544	แฟลต							
	8,024		อาคารพาณิชย์ บ้านแฝด บ้านแถว บ้านเดี่ยว	√	√	√	√	√	√	√
รวม	15,165									
ทุ่งสองห้อง	3,789	2527-2538	แฟลต							
	3,175		อาคารพาณิชย์ บ้านแถว บ้านแฝด	√	√	√	√	√	√	√
รวม	6,964									
ดินแดง 2	4,458	2520-2543	แฟลต							
	1,780		อาคารพาณิชย์	√	√	√	√	√	√	√
รวม	6,238									
ธนบุรี	4,808	2522-2543	แฟลต							
	4,036		บ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว อาคารพาณิชย์	√	√	√	√	√	√	√
รวม	8,844									

บทที่ 5

วิเคราะห์ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในครั้งนี้เป็น การวิจัยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอาคารชุดพักอาศัยของการเคหะชุมชนในกรุงเทพมหานคร โดยได้เลือกพื้นที่มา 4 พื้นที่ คือ เคหะชุมชนร่มเกล้า เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง เคหะชุมชนดินแดง 2 และเคหะชุมชนธนบุรี โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยในการวิเคราะห์นี้จะนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ

5.1 ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

- 5.1.1 สภาพทั่วไปด้านประชากรศาสตร์และด้านสังคม
- 5.1.2 สภาพด้านเศรษฐกิจ
- 5.1.3 ด้านสุขภาพและกิจกรรมต่างๆ
- 5.1.4 สภาพการอยู่อาศัย
- 5.1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย

5.2 การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุ

- 5.2.1 การวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

กลุ่มเตรียม

- 1) ปรับปรุง (ส่วนที่ปรับปรุง, กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- 2) สร้างใหม่บนที่ดินที่มี (กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- 3) ก่อสร้างผอน (ราคา, อัตราผอน)
- 4) ก่อสร้างซื้อ (ราคา, ปัจจัยในการเลือกซื้อ)
- 5) ทั้ง 4กลุ่มที่เตรียม (แหล่งเงิน, ประเภทที่อยู่, ที่ตั้ง, ที่มาของรายได้, วางแผนการใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย)

กลุ่มไม่เตรียม

สาเหตุ, ลักษณะที่อยู่, กรรมสิทธิ์, ที่ตั้ง, ที่มารายได้, วางแผนการใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย

- 5.2.2 ต้องการให้รัฐ/หน่วยงานช่วยเหลืออะไรเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

5.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

5.1 ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

5.1.1 สภาพทั่วไปด้านประชากรศาสตร์และสังคม

เพศ

ตารางที่ 5-1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	244	62.7
ชาย	145	37.3
รวม	389	100.0

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามลปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีทั้งหมด 244 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 ส่วนเพศชาย 145 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3

อายุ

ตารางที่ 5-2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
55-59 ปี	162	41.6
60-64 ปี	66	17.0
65-69 ปี	88	22.6
70-74 ปี	47	12.1
75 ปีขึ้นไป	26	6.7
รวม	389	100.0

สำหรับช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 55-59 ปี มีจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 รองลงมาคือช่วง 60-69 ปี มี 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 และช่วง 60-64 ปี มี 66 คน หรือร้อยละ 16.5 ช่วง 70-74 มี 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ส่วนช่วงอายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไปมี 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ซึ่งเป็นไปตามอัตราผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครที่มีผู้สูงอายุอยู่ในช่วง 55-59 ปีมากที่สุด

สถานภาพสมรส

ตารางที่ 5-3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมรส	178	45.8
ม่าย	109	28.0
แยกกันอยู่	60	15.4
โสด	42	10.8
รวม	389	100.0

สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 45.58 รองลงมาคือเป็นม่าย มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 สถานภาพแยกกันอยู่ มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และโสดมีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8

จำนวนบุตร

ตารางที่ 5-4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	55	14.1
1-2	119	39.6
3-4	178	45.8
5 คนขึ้นไป	39	9.5
รวม	389	100

สำหรับจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีบุตรจำนวน 3-4 คน จำนวน 178 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมาคือ 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 ไม่มีบุตรมี 55 ครอบครัว คิดเป็น ร้อยละ 14.1 และ 5 คนขึ้นไปมี 39 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 9.5

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตารางที่ 5-5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-2 คน	107	27.5
3-4 คน	226	58.1
5 คนขึ้นไป	56	14.4
รวม	389	100

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คนมีจำนวน 204 ครอบครัว โดยคิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมาคือ 1-2 คน มีจำนวน 107 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 27.5 และ 5 คนขึ้นไปมีจำนวน 56 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 14.4

ระดับการศึกษา

ตารางที่ 5-6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	0.3
ประถมศึกษา	163	41.9
มัธยมศึกษา	139	35.7
ปริญญาตรี	55	14.1
สูงกว่าปริญญาตรี	31	8.0
รวม	389	100.0

ส่วนผลสำรวจทางด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าการศึกษาไม่ค้อยสูงนักส่วนใหญ่จะจบระดับประถมศึกษา โดยมีมากถึง 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมาคือระดับมัธยม 139 คน ร้อยละ 35.7 ระดับปริญญาตรี 55 คนคิดเป็นร้อยละ 14.1 สูงกว่าปริญญาตรีมี 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และไม่ได้เรียนหนังสือเลย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 และเมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษากับเพศแล้ว ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ระหว่างเพศชายและหญิง

สรุปสภาพทั่วไปทางประชากรศาสตร์และสภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 62.7 ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 55-59 ปี โดยมีถึง ร้อยละ 41.6 ด้านสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 45.58 และเมื่อเปรียบเทียบสถานภาพกับเพศแล้ว พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีสัดส่วนเป็นม่ายสูงกว่าเพศชายเกือบสองเท่า โดยเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนแล้ว คือ 34.8 และ 15.2 จะเห็นว่าค่อนข้างแตกต่างกันมาก ส่วนสถานภาพสมรสจะพบว่าเพศชาย สูงกว่าเพศหญิง โดยผู้ชายร้อยละ 57.6 อยู่ในสถานภาพสมรส ส่วนหญิงแค่ ร้อยละ 38.5 สำหรับจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีบุตรจำนวน 3-4 คน จำนวน 178 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 45.8 และส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คนมีจำนวน 204 ครอบครัว โดยคิดเป็นร้อยละ 57.9 ส่วนผลสำรวจทางด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าการศึกษาค่อนข้างสูงนัก ส่วนใหญ่จะจบระดับประถมศึกษา โดยมีมากถึง 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ของทั้งหมด

5.1.2 สภาพด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ

ตารางที่ 5-7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการประกอบอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพ	160	41.1
รับจ้าง	92	23.6
ธุรกิจส่วนตัว	64	16.5
รับราชการ	54	13.9
เอกชน	19	4.9
รวม	389	100.0

จากการสำรวจเรื่องการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ โดยมีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 23.6 ทำธุรกิจส่วนตัวมีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และรับราชการ 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และทำงานเอกชน มี 19 คนคิดเป็นร้อยละ 4.9

รายได้/คน/เดือน

ตารางที่ 5-8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้/คน/เดือน

รายได้/คน/เดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	29	7.5
3,000-4,999 บาท	79	20.3
5,000-9,999 บาท	155	39.8
10,000-14,999 บาท	44	11.3
15,000-19,999 บาท	35	9.0
20,000-30,000 บาท	35	9.0
30,001 บาทขึ้นไป	12	3.1
รวม	389	100

รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 5,000-9,999 บาท โดยมีจำนวนถึง 155 คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมาคือช่วง 3,000- 4,999 บาท ร้อยละ 20.3 และ 10,000-14,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.3 ช่วง 20,000-30,000 บาท มี 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ช่วง 15,000-19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 9 และ 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.1

รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

ตารางที่ 5-9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อครัวเรือนต่อเดือน

รายได้ /ครอบครัว/เดือน (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 7,001	28	7.2
7,001-10,000	81	20.8
10,001-14,500	43	11.1
14,501-20,000	107	27.5
20,001-31,000	98	25.2
31,001-50,000	32	8.2
รวม	389	100

รายได้ของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 14,501-20,000 บาท โดยมีจำนวนอยู่ 107 คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมาคือ 20,001-31,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.8 ช่วง 7,001-10,000 บาท มี 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ส่วนช่วง 10,001-14,500 บาท มีจำนวน 43 คน

คิดเป็นร้อยละ 11 ช่วงรายได้ 31,001-50,000 บาท มีจำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 8.2 และรายได้ต่ำกว่า 7,001 บาท มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2

ที่มาของรายได้หลัก

ตารางที่ 5-10 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่มาของรายได้

ที่มาของรายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประกอบอาชีพ	229	58.9
ลูกหลานให้	103	26.5
บำเหน็จ/บำนาญ	57	14.6
รวม	389	100

สำหรับที่มารายได้ของกลุ่มตัวอย่างผลปรากฏว่าส่วนใหญ่ที่มาของรายได้ของผู้สูงอายุจะมาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งมีจำนวนถึง 229 หรือร้อยละ 58.9 รองลงมาคือ ลูกหลานให้มีจำนวน 103 หรือร้อยละ 26.5 ส่วนบำเหน็จ/บำนาญ 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6

ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร

ตารางที่ 5-11 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายด้านอาหาร

รายจ่ายด้านอาหาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000	13	3.3
5,000-10,000	192	49.4
10,001-15,000	174	44.7
15,001-20,000	10	2.6
รวม	389	100.0

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเสียค่าใช้จ่ายด้านอาหารอยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท โดยมีจำนวนอยู่ที่ 192 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4 รองลงมาคือช่วง 10,001-15,000 บาท มีจำนวน 174 คิดเป็นร้อยละ 44.7 ซึ่งถือว่าใกล้เคียงกับอันดับแรก และส่วนน้อยก็จะจ่ายอยู่ในช่วง ต่ำกว่า 5,000 บาทและ 15,001-20,000 บาท โดยมีร้อยละ 3.3 และ 2.6 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

ตารางที่ 5-12 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายด้านสุขภาพ

รายจ่ายด้านสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ร้อยละของจำนวนที่ระบุ
ต่ำกว่า 500	40	10.3	25.5
500-1,000	87	22.4	55.4
1,001-2,000	30	7.7	19.1
รวม	157	40.4	100.0
ไม่ระบุ	232	59.6	
รวม	389	100.0	

ส่วนทางด้านรายจ่ายเพื่อสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีคนที่ต้องจ่ายด้านสุขภาพอยู่แค่ 157 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 นอกนั้นอีกร้อยละ 59.6 ไม่เสียค่าใช้จ่ายในด้านนี้ เมื่อวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ต้องจ่าย พบว่าส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 500-1,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 55.4 ของจำนวนคนที่ใช้จ่ายในด้านสุขภาพ รองลงมาคือ ต่ำกว่า 500 บาท มีจำนวน 40 คน ร้อยละ 25.5 ของคนที่จ่าย และช่วง 1,001-2,000 บาท มีอยู่แค่ร้อยละ 19.1

ตารางที่ 5-13 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัย

ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 500	86	22.1
501-1,000	95	24.4
1,001-2,000	28	7.2
2,001-3,000	141	36.2
3,001 บาทขึ้นไป	39	10.0
รวม	389	100.0

เมื่อสอบถามถึงค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่จะเสียค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วง 2,000 -3,000 บาท โดยมีจำนวนอยู่ที่ 141 คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาคือ ช่วง 501-1,000 บาท มี 95 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 โดยเป็นการเสียเฉพาะค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ)

เศรษฐกิจการเงิน

ตารางที่ 5-14 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเศรษฐกิจการเงินของครอบครัว

เศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขัดสนมาก	15	3.9
ไม่เพียงพอ	86	22.1
พอบ้างไม่พอบ้าง	114	29.3
พอดี	139	35.7
มีเหลือเก็บ	35	9.0
รวม	389	100.0

เศรษฐกิจการเงินของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอดี มีจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมาคือพอบ้างไม่พอบ้าง มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และไม่เพียงพอ มีจำนวน 86 คนคิดเป็นร้อยละ 22.1 มีเหลือเก็บ 35 คนคิดเป็นร้อยละ 9 และขัดสนมาก 15 คนคิดเป็นร้อยละ 3.9

สรุปสภาพเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ โดยมีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 5,000-9,999 บาท ส่วนรายได้ของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 14,501-20,000 บาท โดยมีจำนวนอยู่ 107 คิดเป็นร้อยละ 27.5 ด้านค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ก็จะเป็นค่าอาหาร คือจะอยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.4 รองลงมาคือค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 2,000-3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.2 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่ได้จ่ายเอง ส่วนมากลูกหลานเป็นคนจ่าย และบางส่วนจะช่วยจ่ายเฉพาะค่าน้ำ ค่าไฟ แต่เมื่อถามถึงสภาพเศรษฐกิจส่วนใหญ่ก็คิดว่าเศรษฐกิจของตนเองอยู่ในระดับเพียงพอ รองลงมาคือ พอบ้างไม่พอบ้าง

5.1.3 ด้านสุขภาพและกิจกรรมต่างๆ

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

ตารางที่ 5-15 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เป็น	197	50.6
เป็น	192	49.4
รวม	389	100.0

จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาปรากฏว่าเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอยู่ 192 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.4 และไม่เป็นสมาชิกชมรมอยู่ 197 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6

โรคประจำตัว

ตารางที่ 5-16 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	136	35.0
มี	253	65.0
รวม	389	100.0

ตารางที่ 5-17 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว

อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ใช้	366	94.1
ใช้	23	5.9
รวม	389	100.0

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ถึง 253 คนคิดเป็นร้อยละ 65 โดยส่วนใหญ่จะเป็นโรคข้อ เข่าเสื่อม รองลงมาคือเบาหวานและความดัน และส่วนใหญ่ยังสามารถเคลื่อนไหวได้โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยมีจำนวน 366 คนโดยคิดเป็นร้อยละ 94.1

ตารางที่ 5-18 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ที่ป่วยเป็นโรคข้อเข่าเสื่อมกับชั้นที่พัก

ชั้นที่พัก	คนที่เป็โรคข้อเข่าเสื่อม(คน)	ร้อยละ
1	6	4.9
2	21	17.4
3	35	28.9
4	35	28.9
5	24	19.8
รวม	121	100

จากจำนวนผู้ที่ระบุว่าเป็โรคข้อเข่าเสื่อม เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับชั้นที่พักอาศัย พบว่า ส่วนใหญ่จะอยู่ชั้น 3 หรือ 4 คิดเป็นร้อยละ 28.9 ซึ่งถือว่าอยู่ชั้นที่ค้อยข้างสูง ต้องเดินขึ้นลง หลายชั้นทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการที่จะลงมาข้างล่าง

ตารางที่ 5-19 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสุขภาพ

สุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยังช่วยเหลือตัวเองได้	327	84.1
ต้องการการดูแลบ้าง	62	15.9
รวม	389	100.0

ตารางที่ 5-20 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผู้ดูแลยามเจ็บป่วย

ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุตรหลาน	197	50.6
คู่สมรส	132	33.9
ญาติพี่น้อง	60	15.4
รวม	389	100.0

จากการสำรวจด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าโดยส่วนใหญ่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ โดยมี 327 คนจำนวน คิดเป็นร้อยละ 84.1 และอีก 62 คน หรือร้อยละ 15.9 ต้องการการดูแลช่วยเหลือบ้าง และเมื่อยามเจ็บป่วยผู้ที่ดูแลคือบุตรหลาน โดยมีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ คู่สมรสเป็นผู้ดูแล มีจำนวน 132 คิดเป็นร้อยละ 33.9 และให้ญาติพี่น้องเป็นผู้ดูแล จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

กิจกรรมประจำวัน

ตารางที่ 5-21 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมเพื่อสุขภาพ

กิจกรรมเพื่อสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยทำ	38	9.8
ทุกวัน	198	50.9
สัปดาห์ละครั้ง	74	19.0
สัปดาห์ละ 2-3	62	15.9
เดือนละครั้ง	2	0.5
หลายๆเดือนครั้ง	15	3.9
รวม	389	100.0

สำหรับการทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างนั้น ด้านกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่นเล่นกีฬา ออกกำลังกาย ส่วนใหญ่จะทำทุกวัน มีจำนวน 198 คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือทำสัปดาห์ละครั้ง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 ออกกำลังกายสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มี 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ไม่เคยทำเลยมีถึง 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และทำเดือนละครั้ง มี 2 คนคิดเป็นร้อยละ 0.5 ที่ผลออกมาเป็นลักษณะนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลคือคนที่ลงมาทำกิจกรรมข้างล่างอาคาร โดยส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จึงทำให้ส่วนใหญ่ออกกำลังกายทุกวัน

ตารางที่ 5-22 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน

กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยทำ	61	15.8
ทุกวัน	37	9.6
สัปดาห์ละ 2-3	70	18.1
สัปดาห์ละครั้ง	27	7.0
เดือนละครั้ง	107	27.6
หลายๆเดือนครั้ง	85	22.0
รวม	387	100.0

ส่วนกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น ท่องเที่ยว ชီးของ ดูหนัง ฟังเพลง ส่วนใหญ่จะทำเดือนละครั้ง มีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมาคือหลายๆเดือน/ครั้ง มี 85 คนคิดเป็นร้อยละ 22 ไม่เคยทำเลย 70 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ทำสัปดาห์ละครั้ง 61 คน ร้อยละ 15.8 ทำทุกวัน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 และ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มี 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ตารางที่ 5-23 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกิจกรรมเพื่อจิตใจ

กิจกรรมเพื่อจิตใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยทำ	18	4.7
ทุกวัน	35	9.0
สัปดาห์ละครั้ง	119	30.7
สัปดาห์ละ 2-3	31	8.0
เดือนละครั้ง	87	22.5
หลายๆเดือนครั้ง	97	25.1
รวม	387	100.0

สำหรับกิจกรรมด้านจิตใจผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ เช่น ไปวัด ไปโบสถ์ พบปะลูกหลาน ส่วนใหญ่ทำสัปดาห์ละครั้งโดยคิดเป็นร้อยละ 30.7 รองลงมาคือทำหลายๆเดือนทำครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.1 โดยส่วนใหญ่จะไปวัดทำบุญในช่วงวันพระ ส่วนทำเดือนละครั้งมี 87 คนคิดเป็นร้อยละ 22.5 ไปทุกวัน มี 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9 และไปสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และไม่เคยทำเลยมี 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

สรุปด้านสุขภาพและการทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาปรากฏว่าเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอยู่ 192 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.4 ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ถึง 253 คนคิดเป็นร้อยละ 65 โดยจะเป็นโรคข้อ เข่าเสื่อม รองลงมาคือเบาหวานและความดัน โดยมากจะยังสามารถเคลื่อนไหวด้วยตนเองได้ไม่ต้องใช้ไม้พยุงเวลาเดิน และเมื่อยามเจ็บป่วยไม่สบายกว่าครึ่งคนที่ดูแลคือบุตรหลาน ส่วนกิจกรรมที่ทำบ่อยมากที่สุดคือออกกำลังกาย โดยจะออกในตอนเช้าของทุกวัน ส่วนกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น ท่องเที่ยว ชီးของ ดูหนัง ฟังเพลง ส่วนใหญ่จะทำเดือนละครั้ง และกิจกรรมด้านจิตใจผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ เช่น ไปวัด ไปโบสถ์ พบปะลูกหลาน ส่วนใหญ่ทำสัปดาห์ละครั้งโดยคิดเป็นร้อยละ 30.7

5.1.4 สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

การครอบครองที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-24 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย

ลักษณะการครอบครอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เช่าซื้อ(เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง)	290	74.6
เช่ารายเดือน	99	25.4
รวม	389	100

สำหรับการครอบครองที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการเช่าซื้อ มี 189 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 74.6 และมี 101 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26 อาศัยอยู่กับลูกหลาน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ส่วนอีก 99 คน หรือร้อยละ 25.4 เช่าแบบรายเดือน โดยเป็นการเช่าช่วงต่อจากผู้อื่น 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 ของผู้ที่เช่าแบบรายเดือน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-25 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ระยะเวลาอยู่อาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	75	19.3
5-10 ปี	92	23.6
11-20 ปี	115	29.6
21-30 ปี	85	21.8
31 ปี ขึ้นไป	22	5.7
รวม	389	100

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 11-20 ปี มีจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมาคือ 5-10 ปี มีจำนวน 92 คิดเป็นร้อยละ 23.6 ระยะเวลา 21-30 ปี ร้อยละ 21.8 ระยะเวลา ต่ำกว่า 5 ปี มี 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และระยะเวลา 5 -10 ปี มี 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ส่วนระยะเวลา 31 ปีขึ้นไป มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

ผู้ที่อยู่อาศัยร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 5-26 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผู้ที่อยู่อาศัยด้วย

ผู้ที่อยู่อาศัยด้วย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุตรหลาน	154	39.8
คู่สมรสและบุตรหลาน	104	26.9
คู่สมรส	79	20.2
ลำพัง	30	7.8
ญาติ	22	5.4
รวม	389	100

สำหรับผู้ที่อยู่อาศัยร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุตรหลาน มีจำนวน 154 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 39.8 และรองลงมาคืออยู่กับทั้งคู่สมรสและบุตรหลานคิดเป็นร้อยละ 26.9 อยู่กับคู่สมรส 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 อยู่ลำพัง มี 30 คน หรือร้อยละ 7.8 และอยู่กับญาติมี 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 ดังตาราง 4-23

ชั้นที่พัก

ตารางที่ 5-27 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นที่พัก

ชั้นที่พัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	37	9.3
2	99	25.6
3	111	28.7
4	78	19.9
5	64	16.5
รวม	389	100.0

สำหรับชั้นที่พักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะพักอยู่ชั้นที่ 3 โดยมีจำนวน 111 คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมาคือ ชั้นที่ 2 มี 99 คน หรือร้อยละ 25.6 ชั้นที่ 4 มี 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 ชั้นที่ 5 มี 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และชั้นที่ 1 มี 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3

ปัญหาเรื่องที่พักอาศัย

ตารางที่ 5-28 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอย

ปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	341	87.9
มี	48	12.1
รวม	389	100.0

สำหรับปัญหาเรื่องที่พักอาศัยในเรื่องพื้นที่ใช้สอย จำนวน 341 คน หรือร้อยละ 87.9 เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอย ส่วนที่คิดว่าเป็นปัญหามี 48 คน หรือร้อยละ 12.1 ซึ่งส่วนใหญ่ของผู้ที่มีปัญหาเห็นว่าพื้นที่ใช้สอยคับแคบเกินไป

ตารางที่ 5-29 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม

ปัญหาเรื่องความสิ่งแวดล้อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	306	78.8
มี	83	21.2
รวม	389	100.0

เมื่อสอบถามความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาโดยคิดเป็นร้อยละ 78.8 นอกนั้นร้อยละ 21.2 เห็นว่าสภาพแวดล้อมไม่ค่อยดี เช่น เรื่องเสียงดังรบกวน ขโมยทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นต้น

ตารางที่ 5-30 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องความสะดวก

ปัญหาเรื่องความสะดวก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	360	92.8
มี	29	7.2
รวม	389	100.0

ส่วนเรื่องความสะดวก เช่น การเดินทาง ตลาด โรงพยาบาล สวนพักผ่อน เป็นต้น ไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากมีสาธารณูปการ สาธารณูปโภคพร้อม โดยมีจำนวนถึง 360 คน หรือร้อยละ

92.8 คิดว่าสะดวกสบายดีอยู่แล้ว มีรถประจำทางผ่าน ใกล้โรงพยาบาล มีตลาดภายในโครงการ มีพื้นที่พักผ่อน

ตารางที่ 5-31 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัญหาเรื่องอื่นๆ

ปัญหาเรื่องอื่นๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	323	83.2
มี	66	16.8
รวม	389	100.0

ส่วนปัญหาอื่นๆ ส่วนใหญ่ยังคิดว่าไม่มีปัญหาถึง 323 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.2 ส่วนที่คิดว่ามีปัญหามี 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือ การเดินขึ้นลงบันไดค่อนข้างลำบากสำหรับผู้สูงอายุมีจำนวน 45 คน และรองลงมาคือ การมั่วสุมของเด็กวัยรุ่น โดยส่วนใหญ่ที่มีปัญหาด้านการขึ้นลงบันไดนั้นจะเป็นกลุ่มที่มีอายุมาก คือตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ดังตารางที่ 5-32

ตารางที่ 5-32 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุและปัญหาการเดินขึ้นลงบันได

อายุ(ปี)	ปัญหาในการขึ้นลงบันได	ร้อยละ
65-69	13	28.9
70-75	11	24.4
75 ปีขึ้นไป	21	46.7
รวม	45	100

เมื่อหาความสัมพันธ์ของอายุและปัญหาการเดินขึ้นลงบันได พบว่า ผู้ที่มีอายุ 75 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คนจากทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 26 คน มีปัญหาในการเดินขึ้นลง ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง

สรุปสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

สำหรับการครอบครองที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการเช่าซื้อ โดยเกือบ 1 ใน 3 อาศัยอยู่กับลูกหลาน ญาติพี่น้อง ไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 21-30 ปี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 7 อาศัยอยู่กับบุตรหลานร้อยละ 39.8 และพักอยู่ชั้นที่ 3 ร้อยละ 28.7 สำหรับปัญหาของที่อยู่อาศัยจะเห็นว่าปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหามากที่สุดเมื่อเทียบกับปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอยและปัญหาเรื่องความสะดวกมีน้อยที่สุดเนื่องจากภายในโครงการมีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างพร้อม อีกทั้งการคมนาคมก็ค่อนข้างสะดวก

5.1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็นด้านการย้ายที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-33 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเรื่องการย้ายที่อยู่อาศัย

การย้ายที่อยู่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยคิด	244	62.7
เคยคิด	145	37.3
รวม	389	100.0

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างนั้น ปรากฏว่า 244 คน หรือร้อยละ 62.7 ไม่เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนอีก 145 คนหรือร้อยละ 37.3 มีความคิดที่จะย้ายออกไปจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ตารางที่ 5-34 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาเหตุที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัย

สาเหตุที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม	61	42.0
ต้องการความสงบและอิสระ	37	25.2
อยากย้ายไปบ้านใหม่ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์	34	23.7
อื่นๆ	13	9.2
รวม	145	100

*ร้อยละคำนวณจากจำนวนคนที่คิดจะย้ายทั้งหมด 145 คน

เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างคิดที่จะย้ายออกไปนั้น พบว่า ส่วนใหญ่คิดว่าที่อยู่ปัจจุบันไม่เหมาะสม เนื่องจากตนเองอายุมากแล้ว ต้องเดินขึ้นหลายๆ ชั้น ทำให้ค่อนข้างที่จะลำบากในการดำเนินชีวิต รองลงมาคือต้องการความเป็นอิสระและสงบ ร้อยละ 25.2 เนื่องจากมีคนอยู่รวมกันมากมายหลายวัย ผู้คนพลุกพล่าน ทำให้ไม่ค่อยมีความเป็นส่วนตัวเท่าที่ควร และอีก ร้อยละ 23.7 คิดว่าอยากย้ายไปอยู่ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์

สาเหตุที่ไม่คิดย้าย

ตารางที่ 5-35 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาเหตุที่ไม่คิดย้าย

สาเหตุที่ไม่คิดย้าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน	69	28.3
คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง	68	27.9
รักและผูกพันกับที่เดิม	64	26.4
อื่นๆ	43	17.4
รวม	244	100.0

*ร้อยละคำนวณจากจำนวนคนที่ไม่คิดย้ายทั้งหมด 244 คน

ส่วนสาเหตุที่ไม่คิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัย คือส่วนใหญ่เห็นว่าการย้ายที่อยู่เป็นการสิ้นเปลือง และอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน มี 69 และ 68 คนตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 28.3 และรักและผูกพันกับที่เดิมมี 64 คนคิดเป็นร้อยละ 26.4 เนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่อยู่อาศัยมาหลายปีแล้ว มีความรักความผูกพันกับที่อยู่ปัจจุบันทำให้ไม่อยากย้ายไปที่ใหม่

สรุปด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็นในการย้ายที่อยู่ส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่จะย้าย มีถึง 244 คนโดยคิดเป็นร้อยละ 62.7 ซึ่งสาเหตุหลักคือเห็นว่าการย้ายที่อยู่เป็นการสิ้นเปลืองและอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน มี 69 และ 68 คนตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 28.3 และรักและผูกพันกับที่เดิมมี 64 คนคิดเป็นร้อยละ 26.4 ส่วนความคิดที่จะย้ายมี 145 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 โดยสาเหตุใหญ่คือเห็นว่าบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม โดยมีจำนวน 61 คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคือต้องการความสงบและอิสระ มีจำนวน 37 คิดเป็นร้อยละ 25.5 ส่วนต้องการบ้านที่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 23.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุในอาคารชุดพักอาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

5.2 การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 5-36 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

การวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เตรียม	131	33.7
ไม่เตรียม	258	66.3
รวม	389	100.0

เมื่อถามถึงการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า มีการเตรียมการ 131 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 และไม่เตรียม 258 คน หรือร้อยละ 66.3

ตารางที่ 5-37 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

สาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)
มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว	110
รายได้ไม่เพียงพอ	91
ไปอยู่บ้านญาติ/พี่น้อง/ลูกหลาน	66
ไม่มีแหล่งเงินกู้	46
ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง	42
ต้องการเช่าอยู่	17
กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่	10
ภาระหนี้สินด้านอื่นสูง	2
อื่นๆ	16

สำหรับการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 66.1 หรือ 256 คน ไม่มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย โดยสาเหตุหลักคือมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว จำนวน 110 รองลงมาคือ รายได้ไม่เพียงพอมีจำนวนถึง 91 และคิดว่าจะไปอยู่บ้านญาติ/พี่น้อง/

ลูกหลาน 66 คน ไม่แหล่งเงินกู้ 46 คน, ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง 42 คน, ต้องการเช่าอยู่ 17 คน , กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ 10 , ภาระหนี้สินด้านอื่นสูง 2 คน

5.2.1 การวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

กลุ่มเตรียม

- ปรับปรุง(ส่วนที่ปรับปรุง, กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- สร้างใหม่บนที่ดินที่มี (กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- กำลั้งผ่อน (ราคา, อัตราผ่อน)
- กำลั้งหาซื้อ (ราคา, ปัจจัยในการเลือกซื้อ)
- ทั้ง 4กลุ่มที่เตรียม (แหล่งเงิน, ประเภทที่อยู่, ที่ตั้ง, วางแผนการใช้จ่าย, ใครที่อยู่ด้วย)

ส่วนกลุ่มที่มีการวางแผนเตรียมการมีจำนวน 131 คนคิดเป็นร้อยละ 33.9 ดังนี้

ตารางที่ 5-38 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปรับปรุงที่อยู่อาศัย(ต่อเติม/ซ่อมแซม)	87	66.4
สร้างใหม่บนที่ดินของตนเอง	36	27.5
อยู่ระหว่างกำลั้งผ่อน	2	1.6
กำลั้งหาซื้อ	6	4.6
รวม	131	100

หมายเหตุ: คิดคำนวณร้อยละจากกลุ่มคนที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยจำนวน 131 คน

การวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มเตรียมมีทั้งหมด 131 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งมี 87 คนต้องการที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย โดยไม่คิดย้ายจากที่เดิม คิดเป็นร้อยละ 66.7 ของกลุ่มที่เตรียม รองลงมาคือต้องการย้ายไปที่อื่น โดยจะสร้างบ้านใหม่บนที่ดินที่มีอยู่มี 36 คนหรือร้อยละ 27.5 ส่วนกำลั้งหาซื้อมีอยู่ 6 คน หรือร้อยละ 4.6 และอีก 2 คน คืออยู่ระหว่างการผ่อน

ตารางที่ 5-39 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามส่วนที่คิดว่าจะปรับปรุง

ส่วนที่คิดว่าจะปรับปรุง	จำนวน (คน)
ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย	8
ปรับปรุงให้แข็งแรงขึ้น	6
ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง	37
ปรับปรุงภายในตัวห้องให้ใหม่ขึ้น	63

ตารางที่ 5-40 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามงบประมาณที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

งบประมาณที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย(บาท)	จำนวน (คน)
5,000-10,000	19
10,001-30,000	11
30,001-50,000	17
50,000-100,000	18
100,001 ขึ้นไป	22
รวม	87

ส่วนกลุ่มที่มีการวางแผนเตรียมการมีจำนวน 131 คนคิดเป็นร้อยละ 33.9 ดังนี้

สำหรับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของกลุ่มที่มีการวางแผนปรับปรุงที่อยู่อาศัยมี 87 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 โดย 63 คน จะปรับปรุงภายในตัวห้องให้ใหม่และดีขึ้น รองลงมาคือ ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พังมี 37 คน และ 8 คน จะต่อเติมพื้นที่ใช้สอย ส่วนอีก 6 คนจะปรับปรุงให้แข็งแรงขึ้น ซึ่งงบประมาณที่ประมาณการไว้คือช่วง 5,000-10,000 บาท มี 19 คนคิดเป็นร้อยละ 21.8 , 10,001-30,000 บาท มี 11 คนคิดเป็นร้อยละ 12.6 , 30,001-50,000 มี 17 คนคิดเป็นร้อยละ 19.5, 24.6, 50,001-100,000 บาท มี 18 คนคิดเป็นร้อยละ 20.7 และตั้งแต่ 100,001 ขึ้นไป มี 22 คนคิดเป็นร้อยละ 25.3

สร้างใหม่บนที่ดินของตนเอง

ตารางที่ 5-41 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะสร้างใหม่

กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะสร้าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ท่าน/คู่สมรสเป็นเจ้าของ	26	72.2
เป็นของญาติพี่น้อง	10	27.8
รวม	36	100.0

สำหรับกลุ่มที่มีการวางแผนที่จะสร้างบ้านหลังใหม่บนที่ดินที่ตนเองมีอยู่แล้ว โดย 36 คน หรือร้อยละ 27.5 คิดจะสร้างบ้านใหม่บนที่ดินเดิมที่มีอยู่ โดยที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ร้อยละ 72.2 และเป็นของญาติพี่น้องร้อยละ 27.8 โดยงบประมาณที่ประมาณการไว้ดังตาราง ตารางที่ 5-42 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามงบประมาณในการสร้างใหม่

งบประมาณในการสร้างใหม่ (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
500,000	1	2.8
1,200,000	3	8.3
2,000,000	23	63.9
2,500,000	2	5.6
3,000,000	7	19.4
รวม	36	100.0

โดยงบประมาณในการสร้างบ้านบนที่ดินของตนเองนั้นส่วนใหญ่ตั้งงบประมาณไว้ที่ 2,000,000 บาท โดยมีจำนวนถึง 23 คิดเป็นร้อยละ 63.9 รองลงมาคือ 3,000,000 บาท มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ส่วน 1,200,000 บาท มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ส่วนงบประมาณ 2,500,000 บาท มี 2 คน หรือร้อยละ 5.6 และ 500,000 บาท มี 1 คนหรือร้อยละ 2.8

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ระหว่างการผ่อนมี 2 คน โดยอัตราการผ่อนต่อเดือนคือ 10,000 บาท และ 1,900 บาท โดยเป็นบ้านเช่าอาหาร

สำหรับผู้ที่กำลังหาซื้ออยู่ 6 คน โดยทำเลที่ต้องการคือกรุงเทพมหานครชั้นนอกและประเภทบ้านที่ต้องการซื้อคือบ้านเดี่ยวชั้นเดียว ขนาดประมาณ 50 ตารางวา ราคาประมาณ 2,000,000 บาท โดยปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการเลือกที่อยู่อาศัยคือ โกลด์สิ่งอำนวยความสะดวก มาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือมีราคาที่เหมาะสม อันดับที่ 3 คือมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันดับที่ 4 คือ สภาพแวดล้อมที่ดี และอันดับที่ 5 คือ อยู่ใกล้ลูกหลาน ญาติพี่น้อง อันดับที่ 6 คือ พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน อันดับที่ 7 คือ เงื่อนไขการชำระเงิน อันดับที่ 8 คือ สิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการ และอันดับสุดท้ายคือ รูปแบบสวยงาม ดังตารางที่ 5-43

ตารางที่ 5-43 แสดงปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัย	จำนวน	ระดับความสำคัญ					\bar{x}	ลำดับ
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
ที่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก เช่น โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า โรงเรียน ฯ	10	1 (10)	-	-	2 (20)	7 (70)	4.4	1
ราคาเหมาะสม	14	-	3 (21.4)	5 (35.7)	-	6 (42.9)	3.64	2
มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน	21	1 (4.8)	1 (4.8)	5 (23.8)	12 (57.1)	2 (9.5)	3.62	3
สภาพแวดล้อมดี	16	1 (6.3)	1 (6.3)	7 (43.8)	4 (25.0)	3 (18.8)	3.44	4
อยู่ใกล้ ลูกหลานญาติที่ น้อง	14	8 (57.1)	-	-	2 (14.3)	4 (28.6)	2.57	5
พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน	15	4 (26.7)	8 (53.3)	1 (6.7)	1 (6.7)	1 (6.7)	2.13	6
เงื่อนไขการชำระเงิน	9	5 (55.6)	2 (22.2)	-	-	2 (22.2)	2.11	7
สิ่งอำนวยความสะดวกใน โครงการ	3	-	3 (100)	-	-	-	2.00	8
รูปแบบสวยงาม	4	1 (25.0)	1 (25.0)	1 (25.0)	-	-	1.50	9

ประเภทที่อยู่อาศัยที่จะสร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ

ตารางที่ 5-44 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทที่อยู่อาศัยที่จะสร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ

ประเภทที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว 1 ชั้น ขนาด 50 ตรว.	31	70.5
บ้านเดี่ยว 2 ชั้น ขนาด 50 ตรว.	6	13.6
ทาวเฮ้าส์ 2 ชั้น ขนาด 18 ตรว.	4	9.1
ตึกแถว 3 ชั้น ขนาด 16 ตรว.	1	2.3
อื่นๆ	2	4.5
รวม	44	100

*อื่นๆ คือ บ้านเชื้ออาหารของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งกำลังหาซื้อ ราคาประมาณ 390,000 บาท

สำหรับประเภทที่อยู่อาศัยที่กลุ่มตัวอย่างต้องการที่จะสร้างใหม่บนที่ดินตนเอง/กำลังผ่อนอยู่หรือกำลังหาซื้อนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้คือ ประเภทบ้านเดี่ยว 1 ชั้น ขนาด 50 ตารางวา มีจำนวนมากที่สุดคือ 31 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 70.5 รองลงมาคือ บ้านเดี่ยว 2 ชั้น ขนาด 50 ตารางวา มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 ส่วนทาวเฮ้าส์ 2 ชั้น ขนาด 18 ตารางวา มีจำนวน 4 คน หรือร้อยละ 9.1 ตึกแถว 3 ชั้น ขนาด 16 ตารางวา มี 1 คนหรือร้อยละ 2.3 และอื่นๆ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 โดยมีหนึ่งคนเป็นบ้านเชื้ออาหาร ซึ่งเป็นโครงการอีกประเภทของการเคหะแห่งชาติ

แหล่งเงินที่ใช้ในการปรับปรุง/สร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ

ตาราง 5-45 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่มาของแหล่งเงินที่ใช้ในการปรับปรุง/สร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ

แหล่งเงิน	จำนวน
เงินกู้	94
ลูกหลาน/ญาติพี่น้อง	74
เงินออม	45
เงินบำเหน็จ/บำนาญ	31
เงินมรดก	1

เงินที่จะนำมา ปรับปรุง/สร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อที่อยู่อาศัยมาจาก เงินกู้มีจำนวน 94 ลูกหลานให้ มีจำนวน 74 เงินบำนาญ/บำนาญ มีจำนวน 31 และเงินออมมีจำนวน 45 และเงินมรดก 1 คน ดังตาราง 5-43

การวางแผนในการใช้จ่ายในอนาคต

ตารางที่ 5-46 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต

การวางแผนในการใช้จ่าย	จำนวน
ฝากธนาคารกินดอกเบี้ย	156
ลงทุนค้าขาย	114
ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	97
ซื้อที่อยู่อาศัย	58
ลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ	9
อื่นๆ	120

การวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต ส่วนใหญ่จะเลือกฝากธนาคารกินดอกเบี้ยมีจำนวน 156 รองลงมาคืออื่นๆได้แก่ใช้สำหรับเป็นค่ารักษาพยาบาลและทำบุญ โดยมีจำนวนถึง 86 และท่องเที่ยว 34 ลงทุนค้าขาย มีจำนวน 114 ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 97 และซื้อที่อยู่ใหม่ 58

5.2.2 ความต้องการให้หน่วยงาน/รัฐช่วยเหลือ

ตารางที่ 5-47 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการให้หน่วยงาน/รัฐช่วยเหลือ

ความต้องการให้หน่วยงาน/รัฐช่วยเหลือ	จำนวน
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่	31
จัดแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมที่มี	77
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่	21
ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่ให้ผ่อนซื้อในราคาถูกลง	228

ความคิดเห็นในการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยต้องการให้รัฐส่วนใหญ่ต้องการให้ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่ให้ผ่อนซื้อในราคาถูกลง โดยมีจำนวนถึง 228 รองลงมาคือต้องการให้จัดแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมที่มี โดยมีจำนวน 77 และจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่ มีจำนวน 31 จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่มีจำนวน 21

5.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา

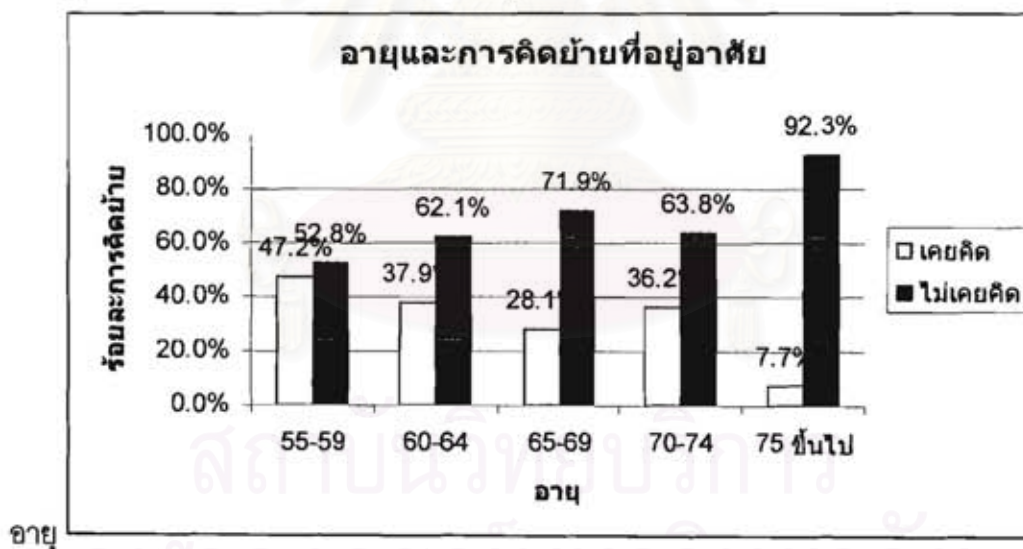
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและการคิดย้ายที่อยู่อาศัย ผลเป็นดังนี้

ตารางที่ 5-48 แสดงจำนวนและร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ

อายุ	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ร้อยละ(จำนวน)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
55-59	47.2 (76)	52.8 (85)	100.0 (161)
60-64	37.9 (25)	62.1 (41)	100.0 (66)
65-69	28.1 (25)	71.9 (64)	100.0 (89)
70-74	36.2 (17)	63.8 (30)	100.0 (47)
75 ขึ้นไป	7.7 (2)	92.3 (24)	100.0 (26)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-1 แสดงร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตาม

อายุ

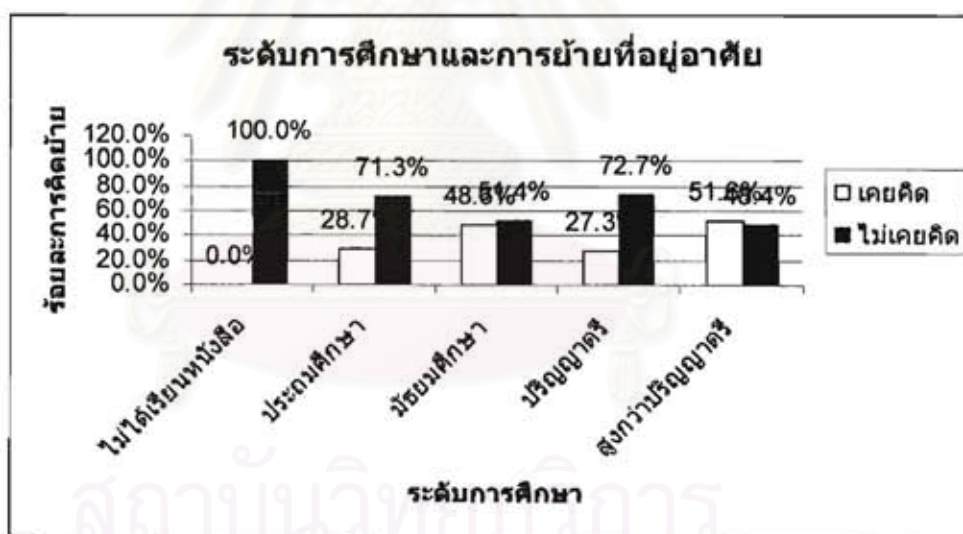
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอายุกับการย้ายที่อยู่อาศัย ปรากฏว่า ช่วงอายุ 55-59 มีความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยช่วงอายุ 55-59 ปี คิดจะย้ายที่อยู่ร้อยละ 46.9 ของจำนวนคนที่อยู่ในช่วงอายุนั้น เมื่อช่วงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะพบว่าความคิดย้ายที่อยู่น้อยลงเรื่อยๆ โดยช่วงอายุ 65 -84 ปี ผู้สูงอายุไม่คิดจะย้าย ถึงร้อยละ 84.1 และช่วงอายุ 75 ปีขึ้นไปจะพบว่าร้อยละ 92.3 ไม่คิดที่จะย้ายที่อยู่ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของ Issac Green ที่กล่าวว่าคนที่อายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป กว่า ร้อยละ 90 จะไม่คิดย้ายที่อยู่อาศัยแล้ว

ตารางที่ 5-49 แสดงจำนวนและร้อยละของการย้ายที่อยู่จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ จำนวน(ร้อยละ)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
ไม่ได้เรียนหนังสือ	0.0 (0)	100.0 (1)	100.0 (1)
ประถมศึกษา	28.7 (47)	71.3 (117)	100.0 (164)
มัธยมศึกษา	48.6 (67)	51.4 (71)	100.0 (138)
ปริญญาตรี	27.3 (15)	72.7 (40)	100.0 (55)
สูงกว่าปริญญาตรี	51.6 (16)	48.4 (15)	100.0 (31)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-2 แสดงร้อยละของการย้ายที่อยู่จำแนกตามระดับการศึกษา

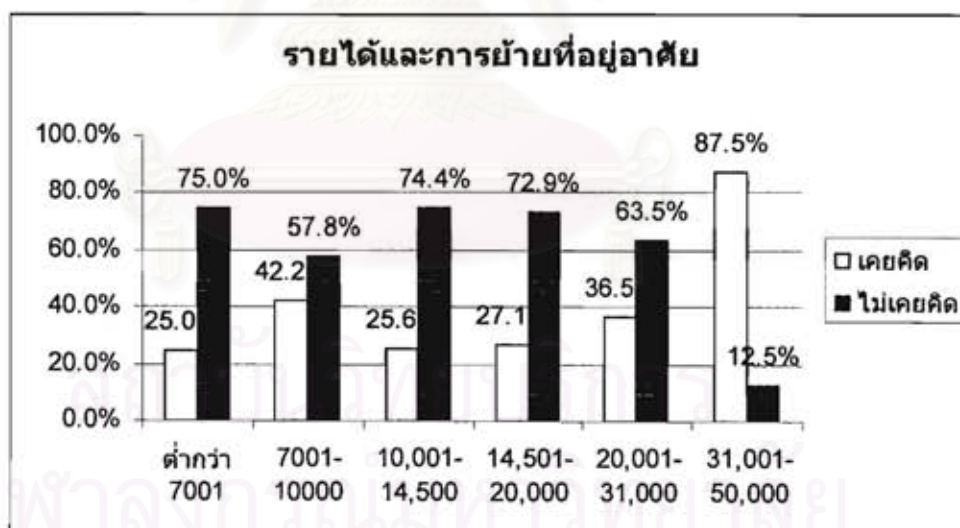
เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาและการย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า ระดับประถมศึกษาคิดที่จะย้ายน้อยที่สุด โดยมีแค่ร้อยละ 28.7 ที่คิดจะย้าย ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดที่จะย้ายมากกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ โดยมีถึงร้อยละ 51.6 หรือครึ่งหนึ่งที่คิดอยากจะย้ายที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-50 แสดงจำนวนและร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ จำนวน(ร้อยละ)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
ต่ำกว่า 7001	25.0 (7)	75.0 (21)	100.0 (28)
7001-10000	42.2 (35)	57.8 (48)	100.0 (83)
10,001-14,500	25.6 (11)	74.4 (32)	100.0 (43)
14,501-20,000	27.1 (29)	72.9 (78)	100.0 (107)
20,001-31,000	36.5 (35)	63.5 (61)	100.0 (96)
31,001-50,000	87.5 (28)	12.5 (4)	100.0 (32)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-3 แสดงร้อยละของการย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้

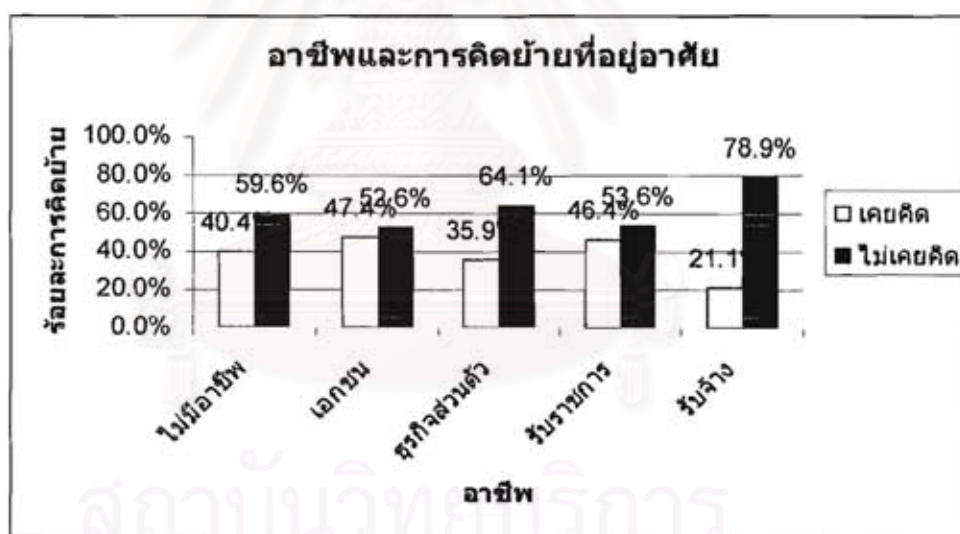
จากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และการย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า รายได้ที่ต่ำกว่า 7,001 บาท มีความคิดที่จะย้ายน้อยมาก โดยมีแค่ร้อยละ 25 ที่คิดจะย้าย แต่เมื่อระดับรายได้สูงขึ้น จะคิดย้ายที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยจะพบว่า ที่ช่วงรายได้ที่ 31,000-50,000 บาท มีคนที่คิดจะย้ายถึงร้อยละ 87.5

ตารางที่ 5-51 แสดงจำนวนและร้อยละการย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	เคียดคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ร้อยละ(จำนวน)		
	เคียดคิด	ไม่เคียดคิด	รวม
ไม่มีอาชีพ	40.4 (42)	59.6 (62)	100.0 (104)
เอกชน	47.4 (9)	52.6 (10)	100.0 (19)
ธุรกิจส่วนตัว	35.9 (23)	64.1 (41)	100.0 (64)
รับราชการ	46.4 (52)	53.6 (60)	100.0 (112)
รับจ้าง	21.1 (19)	78.9 (71)	100.0 (90)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-4 แสดงร้อยละการย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามอาชีพ

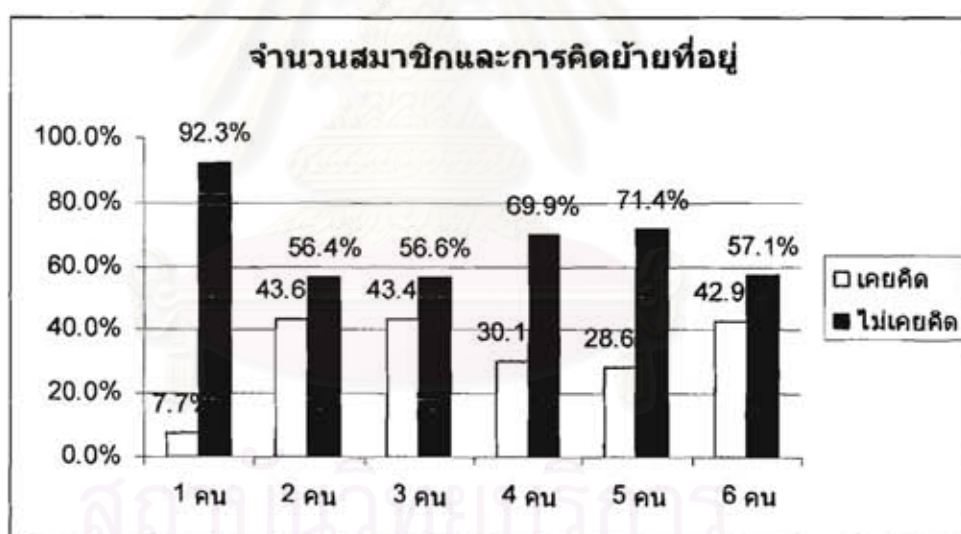
เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและการย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า คนที่ไม่มีอาชีพ และผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดจะย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ ส่วนอาชีพที่มีสัดส่วนที่คิดจะย้ายมากที่สุด คือ รับราชการ รองลงมาคือทำงานเอกชน

ตารางที่ 5-52 แสดงจำนวนการคิดย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามจำนวนสมาชิก

จำนวนสมาชิก	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ร้อยละ(จำนวน)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
1 คน	7.7 (1)	92.3 (12)	100.0 (13)
2 คน	43.6 (41)	56.4 (53)	100.0 (94)
3 คน	43.4 (53)	56.6 (69)	100.0 (122)
4 คน	30.1 (31)	69.9 (72)	100.0 (103)
5 คน	28.6 (12)	71.4 (30)	100.0 (42)
6 คน	42.9 (6)	57.1 (8)	100.0 (14)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-5 แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามจำนวนสมาชิก

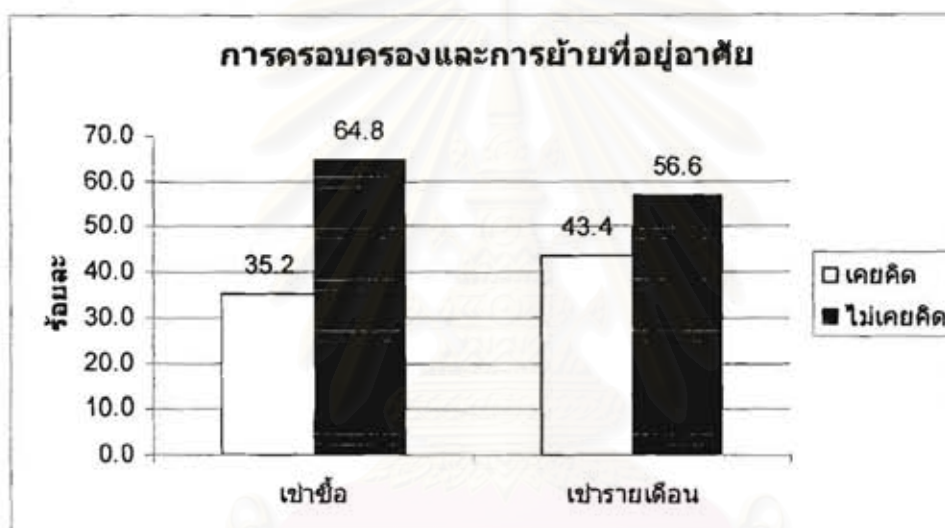
ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครอบครัวและการย้ายที่อยู่อาศัย ผลปรากฏว่าจำนวนสมาชิกน้อยคน โดยคนที่อยู่อาศัยคนเดียว คิดย้ายที่อยู่เพียงแค่ร้อยละ 7.7 ซึ่งจะมีความคิดเห็นที่อยู่น้อยกว่าครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน เนื่องจากว่าพื้นที่ใช้สอยในอาคารแบบแฟลตนั้นค่อนข้างจำกัด ทำให้ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกหลายคนมีปัญหาในเรื่องพื้นที่ใช้สอย จึงทำให้เกิดความคิดในการย้ายที่อยู่อาศัยในครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคน

ตารางที่ 5-53 แสดงจำนวนร้อยละและการคิดย้ายที่อยู่จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย

การครอบครอง	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ร้อยละ(จำนวน)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
เช่าซื้อ	35.2 (102)	64.8 (188)	100.0 (290)
เช่ารายเดือน	43.4 (43)	56.6 (56)	100.0 (99)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-6 แสดงจำนวนและร้อยละการย้ายที่อยู่จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย

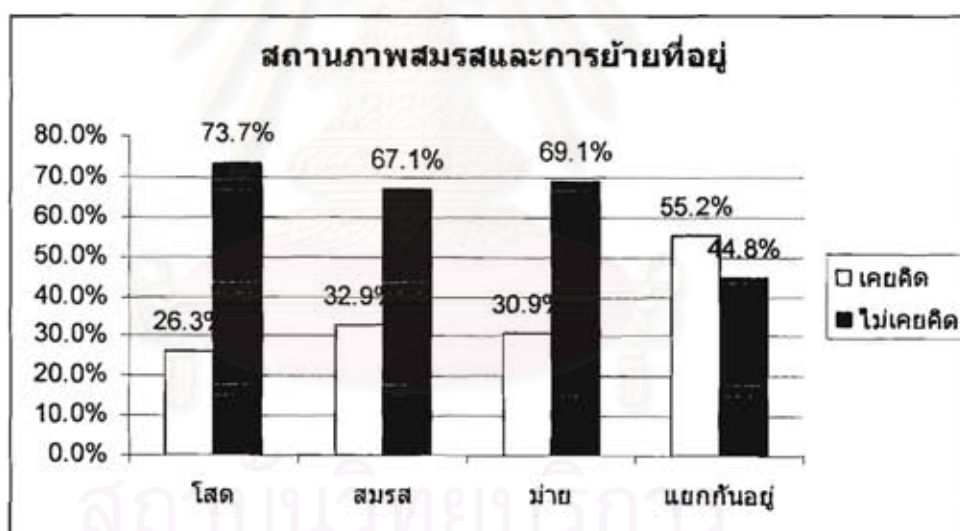
เมื่อเปรียบเทียบการครอบครองที่อยู่อาศัยและการคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยพบว่า ผู้ที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เช่ารายเดือน โดยมีถึงร้อยละ 64.8 ส่วนกรรมสิทธิ์แบบเช่าซื้อคิดย้ายแค่ร้อยละ 35.2 จะเห็นว่ามีความมากกว่าเกือบสองเท่า ส่วนกลุ่มที่ไม่คิดย้ายเป็นผู้เช่ารายเดือน 56.6 และผู้ที่เช่ารายเดือนร้อยละ 43.4 จะเห็นว่าใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 5-54 แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพ	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ร้อยละ(จำนวน)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
โสด	26.3 (10)	73.7 (28)	100.0 (38)
สมรส	32.9 (52)	67.1 (106)	100.0 (158)
ม้าย	30.9 (30)	69.1 (67)	100.0 (97)
แยกกันอยู่	55.2 (53)	44.8 (43)	100.0 (96)
รวม	37.3 (145)	62.7 (244)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-7 แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัย จำแนกตามสถานภาพสมรส

จากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสและการคิดย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่อยู่ในสถานภาพโสดนั้นมีความคิดที่จะย้ายที่อยู่น้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 26.3 ส่วนสถานภาพที่คิดจะย้ายมากที่สุดคือสถานภาพที่แยกกันอยู่กับคู่สมรส โดยมีมากถึงร้อยละ 55.2

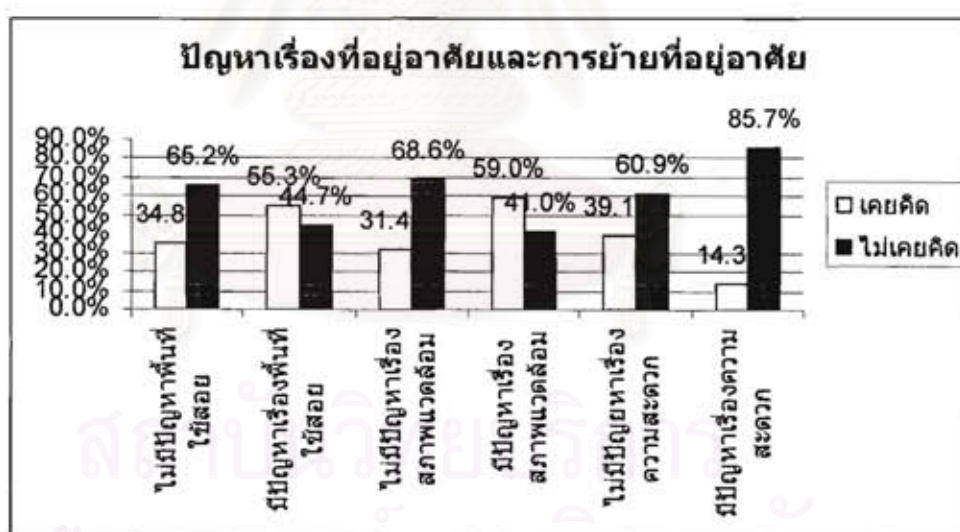

ตารางที่ 5-55 แสดงจำนวนและร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ร้อยละ(จำนวน)		
	เคยคิด	ไม่เคยคิด	รวม
ไม่มีปัญหาพื้นที่ใช้สอย	34.8 (119)	65.2 (223)	100.0 (342)
มีปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอย	55.3 (26)	44.7 (21)	100.0 (47)
ไม่มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม	31.4 (96)	68.6 (210)	100.0 (306)
มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม	59.0 (49)	41.0 (34)	100.0 (83)
ไม่มีปัญหาเรื่องความสะดวก	39.1 (141)	60.9 (220)	100.0 (361)
มีปัญหาเรื่องความสะดวก	14.3 (4)	85.7 (24)	100.0 (28)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-8 แสดงร้อยละการคิดย้ายที่อยู่อาศัยจำแนกตามปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

จากการเปรียบเทียบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและการย้ายที่อยู่อาศัยปรากฏว่า ผู้ที่ไม่มีปัญหาทั้งด้านพื้นที่ใช้สอย ด้านความสะดวกและด้านสภาพแวดล้อม จะมีอัตราการคิดย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่ากลุ่มที่มีปัญหาในด้านต่างๆ โดยพบว่าผู้ที่มีปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอยมีความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 55.3 และผู้ที่มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมคิดจะย้ายถึงร้อยละ 59 ส่วนผู้ที่มีปัญหาเรื่องความสะดวกซึ่งมีค่อนข้างน้อยที่คิดจะย้ายที่อยู่ โดยมียกเว้นแค่ร้อยละ 14.3 ที่คิดจะย้าย

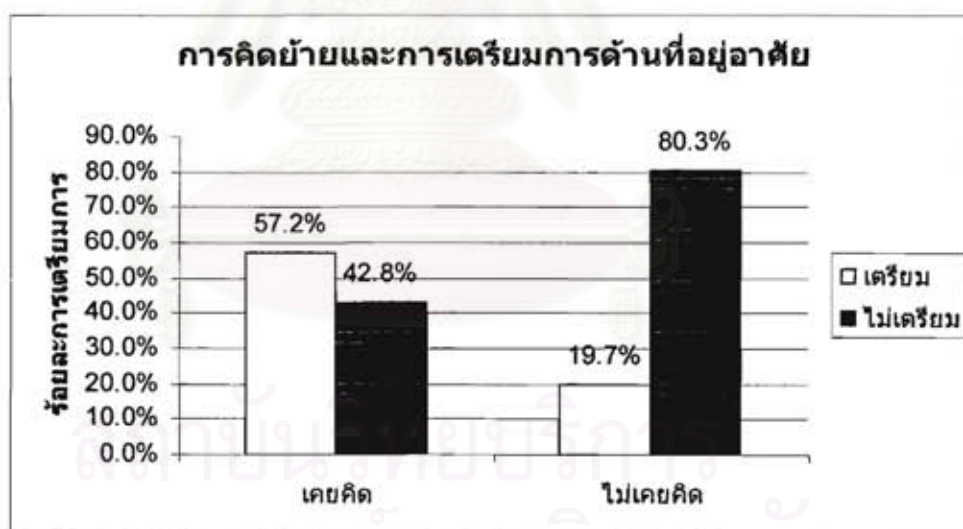
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและการเตรียมการที่อยู่อาศัย
ผลเป็นดังนี้

ตารางที่ 5-56 แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยจำแนกตามการคิดย้ายที่อยู่
อาศัย

คิดย้าย	มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย		
	ร้อยละ(จำนวน)		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม (คน)
เคยคิด	57.2 (83)	42.8 (62)	100.0 (145)
ไม่เคยคิด	19.7 (48)	80.3 (198)	100.0 (244)
รวม (คน)	33.7 (131)	66.3 (258)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-9 แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยจำแนกตามการคิดย้ายที่อยู่อาศัย

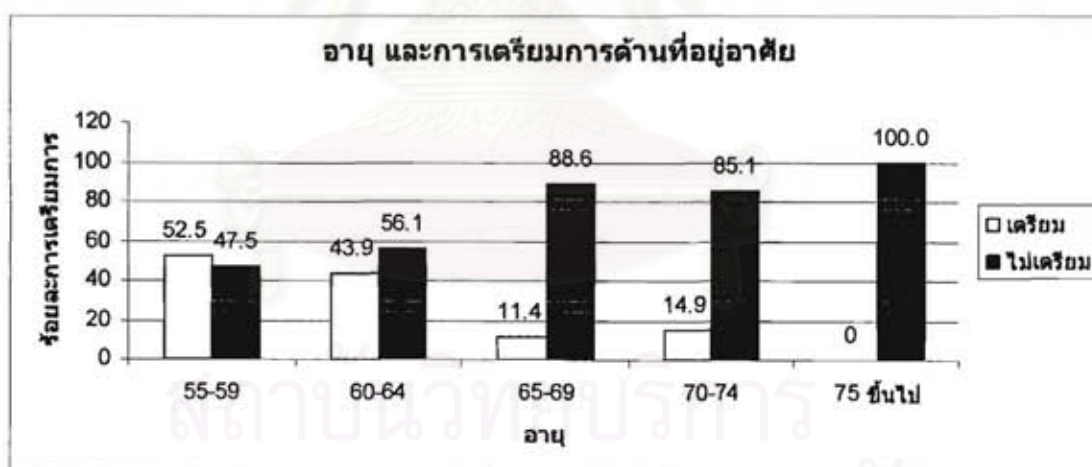
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการเคยคิดย้ายและการเตรียมการ พบว่า ผู้ที่เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่
อาศัยนั้น ส่วนใหญ่มีการเตรียมการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยร้อยละ 57.2 ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยคิดย้าย
ที่อยู่อาศัยมีการเตรียมการแค่ร้อยละ 19.7

ตารางที่ 5-57 แสดงจำนวนและร้อยละการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ

อายุ	มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ(จำนวน)		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม
55-59	52.5 (85)	47.5 (77)	100.0 (162)
60-64	43.9 (29)	56.1 (37)	100.0 (66)
65-69	11.4 (10)	88.6 (78)	100.0 (88)
70-74	14.9 (7)	85.1 (40)	100.0 (47)
75 ขึ้นไป	0	100.0 (26)	100.0 (26)
รวม	33.7 (131)	66.3 (258)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-10 แสดงร้อยละการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามอายุ

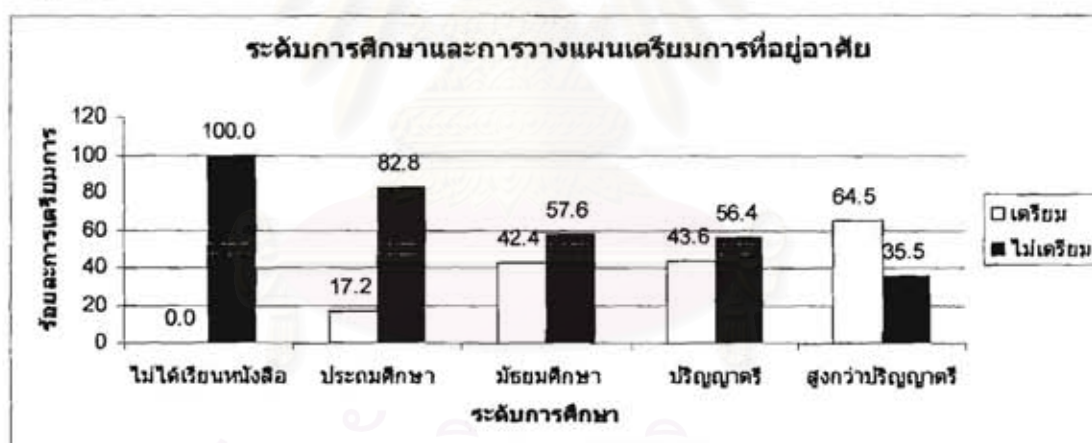
เมื่อเปรียบเทียบอายุและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ช่วงอายุ 55-59 ปี มีการเตรียมการมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ คือประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 52.5 มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย อาจจะเนื่องจากกว่าเป็นช่วงที่ใกล้เกษียณอายุ จึงเริ่มมีการวางแผนไว้สำหรับหลังเกษียณ ส่วนช่วงอายุอื่นจะมีแนวโน้มการเตรียมการน้อยลง จนถึงช่วง 75 ปีขึ้นไป พบว่าไม่มีการเตรียมการเลย

ตารางที่ 5-58 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

การศึกษา	มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย		
	ร้อยละ(จำนวน)		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม
ไม่ได้เรียนหนังสือ	0	100.0 (1)	100.0 (1)
ประถมศึกษา	17.2 (28)	82.8 (135)	100.0 (163)
มัธยมศึกษา	42.4 (59)	57.6 (80)	100.0 (139)
ปริญญาตรี	43.6 (24)	56.4 (31)	100.0 (55)
สูงกว่าปริญญาตรี	64.5 (20)	35.5 (11)	100.0 (31)
รวม	33.7 (131)	66.3 (258)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-11 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

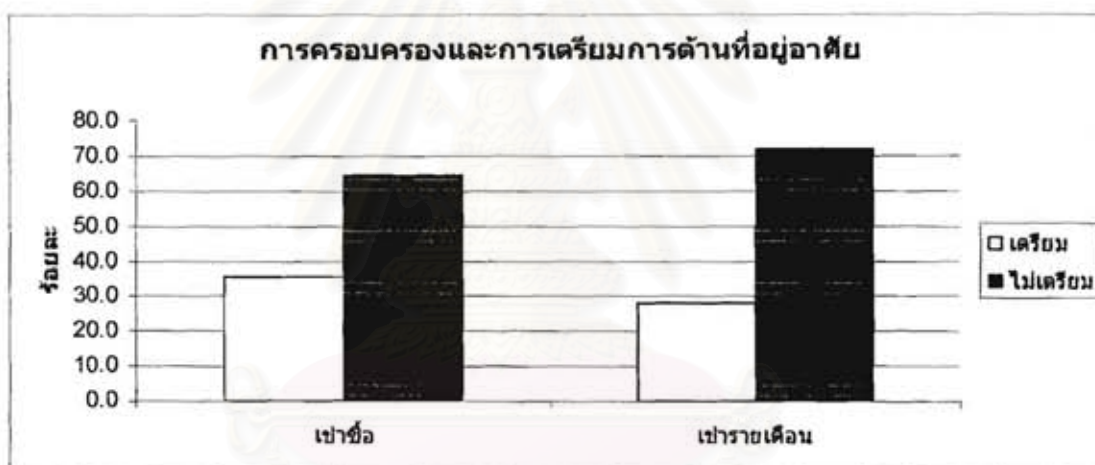
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาและการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่ไม่มีอาชีพไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเลย และก็มีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับการศึกษา โดยระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีมีการเตรียมการสูงกว่าระดับอื่นๆ คือ มีการเตรียมการร้อยละ 64.5 อาจจะเป็นเพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีหน้าที่การงานที่ดีกว่า และมีรายได้สูงกว่า จึงมีเงินเก็บพอที่จะมีการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-59 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการครอบครองและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

การครอบครองที่อยู่อาศัย	มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ (จำนวน)		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม
เช่าซื้อ	35.5 (103)	64.5 (187)	100.0 (290)
เช่ารายเดือน	28.3 (28)	71.7 (71)	100.0 (99)
รวม	33.7 (131)	66.3 (258)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-12 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการครอบครองและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

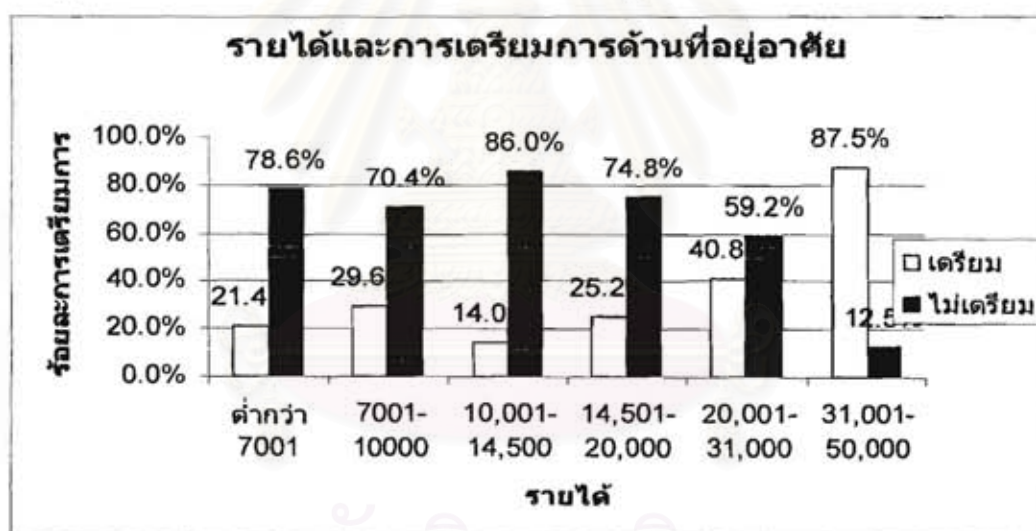
เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการครอบครองที่อยู่อาศัยและการเตรียมการ พบว่า ทั้งคนที่ครอบครองแบบเช่าซื้อ ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ทั้งแบบเช่ารายเดือนทุกกลุ่มมีการเตรียมการค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะคนที่อาศัยแบบเช่ารายเดือน ซึ่งไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง อาจเนื่องจากว่า ปัจจัยอื่นที่ทำให้ไม่มีความสามารถที่จะเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยได้ เช่น รายได้ เป็นต้น

ตารางที่ 5-60 แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้

รายได้	มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ(จำนวน)		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม
ต่ำกว่า 7001	21.4 (6)	78.6 (22)	100.0 (28)
7001-10000	29.6 (24)	70.4 (57)	100.0 (81)
10,001-14,500	14.0(6)	86.0 (37)	100.0 (43)
14,501-20,000	25.2 (27)	74.8 (80)	100.0 (107)
20,001-31,000	40.8 (40)	59.2 (58)	100.0 (98)
31,001-50,000	87.5 (28)	12.5 (4)	100.0 (32)
รวม	33.7 (131)	66.3 (258)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-13 แสดงร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้

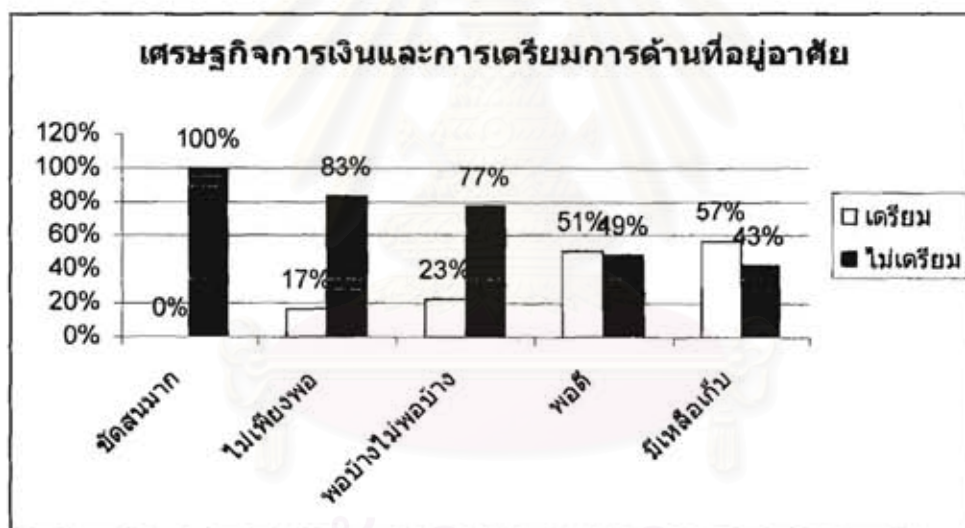
เมื่อเปรียบเทียบรายได้และการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ช่วงรายได้ต่ำกว่า 7,001 ถึงช่วงรายได้ ไม่เกิน 20,000 บาท ค่อนข้างมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยน้อย ส่วนช่วง 20,001-31,001 บาท มีการเตรียมการร้อยละ 40 ช่วงที่มีรายได้ 31,001-50,000 บาท มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 87.5 มีความสอดคล้องกันกับการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 5-61 แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยจำแนกตามสภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจ	มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ(จำนวน)		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม
ขัดสนมาก	0	100.0 (15)	100.0 (15)
ไม่เพียงพอ	17.0 (15)	83.0 (73)	100.0 (88)
พอบ้างไม่พอบ้าง	23.0 (26)	77.0 (88)	100.0 (114)
พอดี	51.0 (70)	49.0 (67)	100.0 (137)
มีเหลือเก็บ	57.0 (20)	43.0 (15)	100.0 (35)
รวม	33.7 (131)	66.3 (258)	100.0 (389)

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-14 แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยจำแนกตามสภาพเศรษฐกิจ

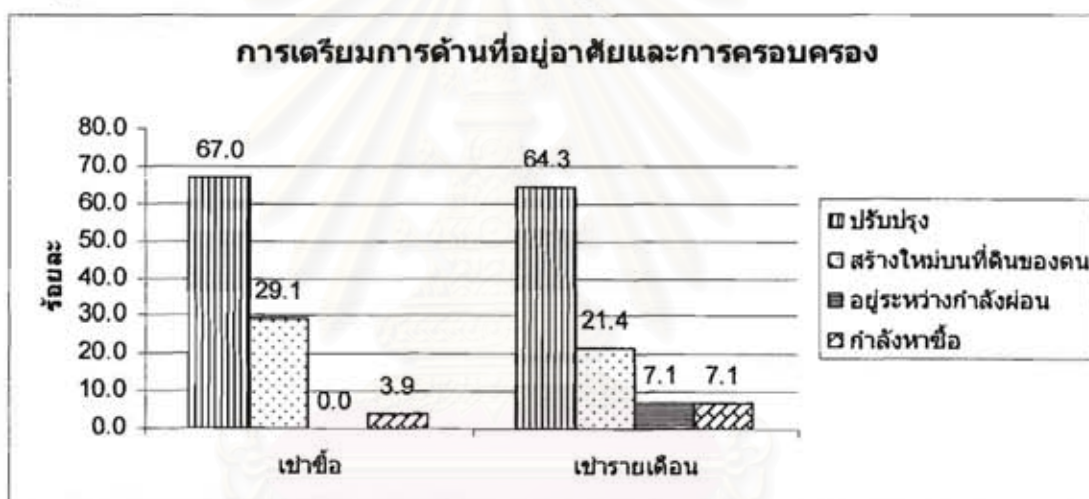
เมื่อเปรียบเทียบเศรษฐกิจการเงินของครอบครัวและการเตรียมการแล้ว พบว่า ครอบครัวที่มีความขัดสนมาก ไม่มีการเตรียมการเลย ส่วนไม่เพียงพอและพอบ้างไม่พอบ้าง มีการเตรียมการในสัดส่วนที่น้อย คือประมาณ ร้อยละ 20 ส่วนครอบครัวที่พอดีและมีเหลือเก็บถือว่ามี การเตรียมการค่อนข้างมากพอสมควร คือมีการเตรียมการมากกว่าครึ่งหนึ่ง

ตารางที่ 5-62 แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามการครอบครอง

การครอบครอง	มีการวางแผนด้านที่อยู่ว่าจะทำอะไร ร้อยละ (จำนวน)				
	ปรับปรุง	สร้างใหม่บน ที่ดินของตน	อยู่ระหว่าง กำลังผ่อน	กำลังหา ซื้อ	รวม
เช่าซื้อ	67.0 (68)	29.1 (30)	0	3.9 (4)	102
เช่ารายเดือน	64.3 (19)	21.4 (6)	7.1 (2)	7.1 (2)	29
รวม	87	36	2	6	131

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-15 แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามการครอบครอง

เมื่อเปรียบเทียบการครอบครองที่อยู่อาศัยและการวางแผน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างลักษณะการครอบครองแบบเช่าซื้อและแบบเช่ารายเดือน คือส่วนใหญ่จะปรับปรุงที่อยู่เดิมมากกว่าอย่างอื่น รองลงมาคือสร้างใหม่บนที่ดินที่ตนเองมีอยู่

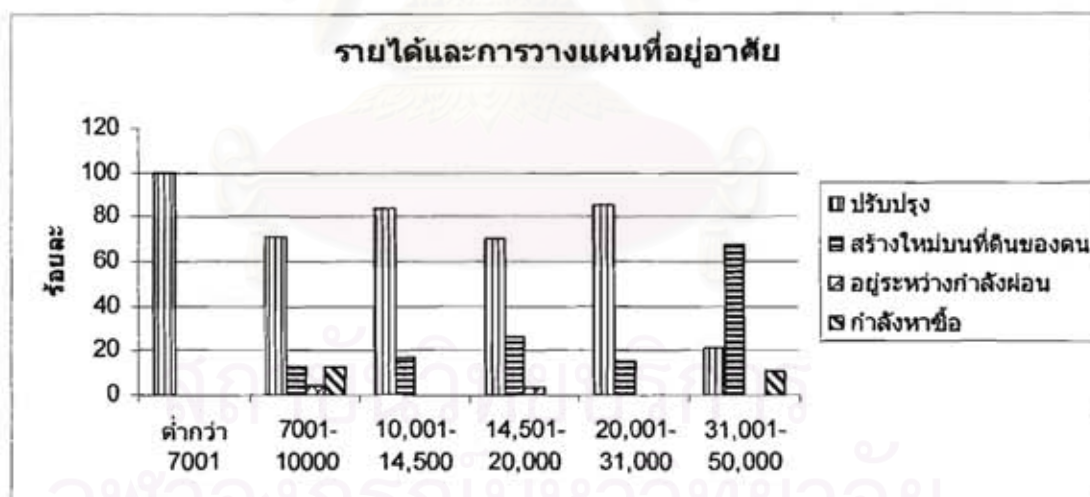
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5-63 แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	มีการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยทำอะไร ร้อยละ (จำนวน)				
	ปรับปรุง	สร้างใหม่ บนที่ดินของ ตน	อยู่ระหว่าง กำลังผ่อน	กำลังหา ซื้อ	รวม (คน)
ต่ำกว่า 7001	100 (6)	0	0	0	6
7001-10000	70.8 (17)	12.5 (3)	4.2 (1)	12.5 (3)	24
10,001-14,500	83.3 (5)	16.7 (1)	0	0	6
14,501-20,000	70.4 (19)	25.9 (7)	3.7 (1)	0	27
20,001-31,000	85 (34)	15.0 (6)	0	0	40
31,001-50,000	21.4 (6)	67.9 (19)	0	10.7 (3)	28

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ แสดงร้อยละของการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

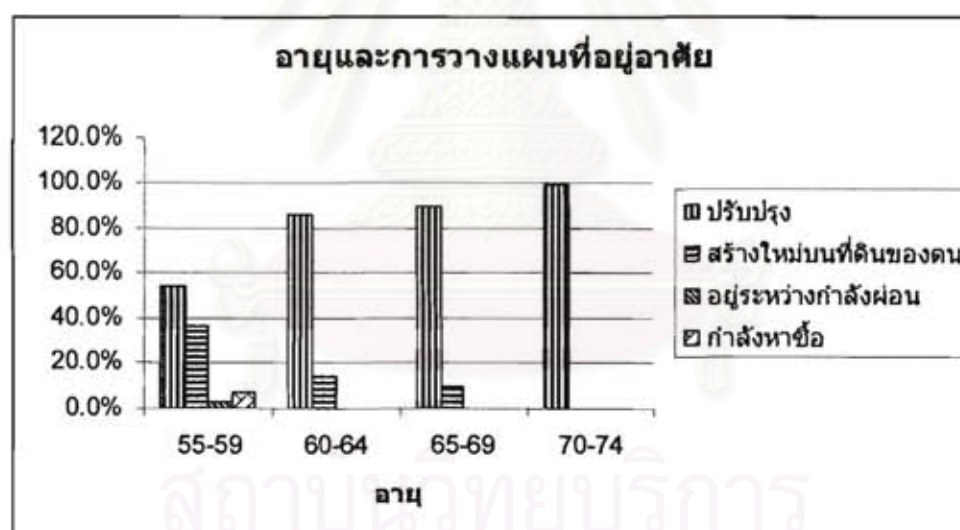
เปรียบเทียบรายได้และการวางแผนว่าจะทำอะไร พบว่า รายได้ต่ำกว่า 7,001 บาท สำหรับคนที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย ปรากฏว่าจะปรับปรุงที่อยู่อาศัยทั้งหมดทุกคน ส่วนช่วง 7,001-31,000 บาท ก็ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมเป็นส่วนใหญ่ แต่กลุ่มที่มีรายได้ 31,001-50,000 บาท ต้องการสร้างบ้านใหม่บนที่ดินของตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยมีอัตราส่วนร้อยละ 67.9

ตารางที่ 5-64 แสดงจำนวนและร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	มีการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยว่าจะทำอะไร (ร้อยละ)				
	ปรับปรุง	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	อยู่ระหว่างกำลังผ่อน	กำลังหาซื้อ	รวม
55-59	54.1 (46)	36.5 (31)	2.4 (2)	7.1 (6)	85
60-64	86.2 (25)	13.8 (4)	0	0	29
65-69	90.0 (9)	10 (1)	0	0	10
70-74	100.0 (7)	0	0	0	7
รวม	87	36	2	6	131

หมายเหตุ: จำนวนร้อยละคำนวณตามคอลัมน์

แผนภูมิที่ 5-17 แสดงร้อยละการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

เปรียบเทียบอายุและการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ช่วงอายุ 55-59 ปี มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยมากที่สุด โดยมีทั้งการปรับปรุง สร้างใหม่บนที่ดินของตนเอง อยู่ระหว่างการผ่อนและกำลังหาซื้อ ส่วนช่วงอายุอื่นๆ มีการเตรียมการค่อนข้างน้อย โดยช่วงอายุ 70-74 ปี มีเฉพาะการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมเท่านั้น โดยไม่คิดย้ายไปที่อื่น

ตารางที่ 5-65 แสดงจำนวนการเตรียมการ จำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย และการคิดย้ายที่อยู่อาศัย

การครอบครองที่อยู่อาศัย	การเตรียมการ	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่(คน)		รวม
		เคยคิด	ไม่เคยคิด	
เช่าซื้อ	ปรับปรุง	37	17	54
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	29	1	30
	กำลังหาซื้อ	4	0	4
	รวม	70	18	88
เช่ารายเดือน	ปรับปรุง	3	16	19
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	6	0	6
	อยู่ระหว่างกำลังผ่อน	2	0	2
	กำลังหาซื้อ	2	0	2
	รวม	13	16	29

เมื่อเปรียบเทียบกรรมสิทธิ์ การเตรียมการ และการคิดย้ายที่อยู่อาศัย ปรากฏว่า กลุ่มที่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง (แบบเช่าซื้อ) นั้น ส่วนใหญ่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมถึง 54 คน โดยส่วนใหญ่เคยคิดย้ายที่อยู่อาศัย แต่อาจจะเนื่องจากว่าที่อยู่ปัจจุบันเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอยู่แล้ว จึงคิดปรับปรุงก็พอ และส่วนที่คิดจะย้ายออกไปมีทั้งหมด 26 คน โดยวางแผนจะไปสร้างที่อยู่ใหม่โดยมีที่ดินแล้ว 29 คน และอีก 4 คนกำลังหาซื้อ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเคยคิดย้ายมากกว่าไม่เคยคิด ซึ่งปกติถ้าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เองแล้วจะไม่ค่อยอยากย้าย แต่อาจจะเนื่องมาจากปัญหาต่างๆทั้งพื้นที่ใช้สอย สภาพแวดล้อม อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เคยคิดอยากย้ายที่อยู่

กลุ่มที่เช่ารายเดือน ซึ่งไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองนั้น ปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม 19 คน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่เคยคิดย้ายที่อยู่อาศัย คิดจะสร้างที่อยู่ใหม่ 6 คน เป็นกลุ่มที่คิดจะย้ายทั้ง 6 คน และคนที่กำลังหาซื้อ 2 คนคิดจะย้ายทั้ง 2 คนเช่นกัน

โดยสรุป การครอบครองที่อยู่อาศัยทั้งแบบเช่าซื้อ เช่ารายเดือน และอาศัยอยู่กับลูกหลาน โดยไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองนั้น ส่วนใหญ่จะเคยคิดย้ายที่อยู่อาศัย แต่เมื่อถามถึงการวางแผนก็ปรากฏว่า จะไม่ย้ายออกไปเพียงแค่ว่าจะปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมนั้น ที่ผลออกมาในลักษณะนี้อาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น งบประมาณ เนื่องจากการย้ายที่อยู่นั้นต้องใช้เงินค่อนข้างมาก เงินจึงน่าจะเป็นปัจจัยหลัก หรืออาจจะเนื่องจากลูกหลานไม่อยากจะย้าย เพราะใกล้ที่ทำงาน เป็นต้น

ตารางที่ 5-66 แสดงจำนวนการเตรียมการ จำแนกตามรายได้ และการคิดย้ายที่อยู่อาศัย

รายได้ ต่อเดือน(บาท)	การเตรียมการ	เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่ อาศัยหรือไม่(คน)		รวม
		เคยคิด	ไม่เคยคิด	
ต่ำกว่า 7001	ปรับปรุง	0	6	6
	รวม	0	6	6
7,001-10,000	ปรับปรุง	10	7	17
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	3	0	3
	กำลังหาซื้อ	3	0	3
	อยู่ระหว่างกำลังผ่อน	1	0	1
รวม		17	7	24
10,001-14,500	ปรับปรุง	0	5	5
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	1	0	1
	รวม	1	5	6
14,501-20,000	ปรับปรุง	11	9	20
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	6	1	7
	อยู่ระหว่างกำลังผ่อน	1	0	1
รวม		18	10	28
20,001-31,000	ปรับปรุง	14	19	33
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	6	0	6
	รวม	20	19	39
31,001-50,000	ปรับปรุง	5	1	6
	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	19	0	19
	กำลังหาซื้อ	3	0	3
	รวม	27	1	28

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของทั้งรายได้ การเตรียมการและการคิดย้ายที่อยู่แล้ว พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 7,001 บาท มีคนคิดปรับปรุง 6 คน ซึ่งทั้ง 6 คนไม่เคยคิดย้ายที่อยู่เลย ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ ระหว่าง 7,001-10,000 บาท คิดวางแผนปรับปรุงที่อยู่อาศัย 17 คน โดยเป็นกลุ่มที่เคยคิดย้าย 10 คน แต่เนื่องจากว่ารายได้น้อยจึงไม่สามารถย้ายที่อยู่อาศัยได้ มี 3 คนที่

วางแผนจะสร้างที่อยู่ใหม่บนที่ดินที่มีอยู่ โดยเป็นกลุ่มที่เคยคิดย้ายทั้งหมด และอยู่ระหว่างกำลังผ่อน 1 คน ซึ่งเป็นคนที่เคยคิดย้ายที่อยู่แล้ว

รายได้ 10,001-14,500 บาท คิดปรับปรุง 5 คน โดยทั้ง 5 คนไม่เคยคิดย้ายที่อยู่อาศัยเลย และคิดสร้างใหม่ 1 คนโดยเป็นคนที่เคยคิดย้าย ส่วนรายได้ 14,500-20,000 บาท มีกลุ่มที่วางแผนปรับปรุง 20 คน โดยเป็นกลุ่มที่เคยคิดย้าย 11 คน สร้างใหม่บนที่ดินตนเอง 7 คน โดยเคยคิดย้าย 6 คน อีก 1 คนกำลังผ่อน 1 คน โดยเป็นคนที่เคยคิดย้ายที่อยู่อาศัย

รายได้ 20,002-30,000 บาท คิดจะปรับปรุงถึง 33 คน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่เคยคิดย้าย 19 คน และสร้างใหม่บนที่ดินของตนเอง 6 คน เป็นกลุ่มคนที่คิดย้ายทั้งหมด ส่วนรายได้ 30,001-50,000 บาท ปรับปรุง 6 คน โดยเคยคิดย้ายถึง 5 คน ส่วนที่วางแผนสร้างที่อยู่ใหม่บนที่ดินของตนเอง มี 19 คนโดยเป็นกลุ่มที่เคยคิดย้ายทั้งหมด และกำลังหาซื้อ 3 คนเคยคิดย้ายทั้งหมดเช่นกัน

สรุปแล้วทุกระดับรายได้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย มีการวางแผนปรับปรุงมากกว่าทำอย่างอื่น ยกเว้นระดับรายได้ 30,001-50,000 บาทที่มีการวางแผนสร้างบ้านใหม่บนที่ดินของตนเองมากกว่าทำอย่างอื่น และโดยส่วนใหญ่ไม่ว่าจะวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยอย่างไร ก็จะเป็นกลุ่มที่เคยคิดย้ายที่อยู่อาศัย ยกเว้นกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 7,001 บาท ที่ไม่เคยคิดย้ายเลย ตารางที่ 5-67 แสดงจำนวนกสนเตรียมการ จำแนกตามประเภทที่อยู่ที่จะสร้างใหม่/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ และการครอบครอง

ประเภทที่อยู่อาศัย	การเตรียมการ	การครอบครองที่อยู่อาศัย		รวม
		เช่าซื้อ	เช่ารายเดือน	
บ้านเดี่ยว 1 ชั้น 50 ตรว.	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	22	5	27
	กำลังหาซื้อ	4	0	4
	รวม	26	5	31
บ้านเดี่ยว 2 ชั้น 50 ตรว.	สร้างใหม่บนที่ดินของตน	8		8
	รวม	8		8
ทาวน์เฮ้าส์ 2 ชั้น 18 ตรว.	อยู่ระหว่างกำลังผ่อน	1	1	2
	รวม	1	1	2
ตึกแถว 3 ชั้น 16 ตรว.	กำลังหาซื้อ		1	1
	รวม		1	1
อื่นๆ	กำลังหาซื้อ		2	2
	รวม		2	2

ประเภทบ้านเดี่ยว 1 ชั้น ขนาด 50 ตารางวา มีอยู่ 31 คน โดยกลุ่มที่ต้องการคือกลุ่มที่จะสร้างบ้านใหม่ที่ดินของตนเอง มีถึง 27 คน ซึ่งกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นแบบเช่าซื้อถึง 22 และกำลังหาซื้อ 4 คน ส่วนการเช่าแบบรายเดือนมีความต้องการแค่ 5 คน

ประเภทบ้านเดี่ยว 2 ชั้น ขนาด 50 ตารางวา เป็นกลุ่มที่ต้องการสร้างใหม่ที่ดินตนเอง ทั้ง 8 คน โดยกรรมสิทธิ์ถือครองปัจจุบันเป็นแบบเช่าซื้อทั้ง 8 คน

ประเภททาวน์เฮ้าส์ 2 ชั้น ขนาด 18 ตารางวา กลุ่มที่ต้องการคือคนที่กำลังผ่อนอยู่ 2 คน โดยถือกรรมสิทธิ์แบบเช่าซื้อและแบบเช่ารายเดือน

ประเภทตึกแถว 3 ชั้น ขนาด 16 ตารางวาและอื่นๆ คือ บ้านเอื้ออาทร กลุ่มที่ต้องการคือกลุ่มที่กำลังหาซื้อ โดยครอบครองที่อยู่อาศัยแบบเช่ารายเดือนทั้ง 3 คน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัย ผลเป็นดังนี้

ตารางที่ 5-68 แสดงจำนวนการครอบครอง จำแนกตามสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการ

สาเหตุที่ไม่เตรียมการ	การครอบครอง		รวม
	เช่าซื้อ	เช่ารายเดือน	
มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว	105	9	114
รายได้ไม่เพียงพอ	65	25	90
ไปอยู่บ้านญาติพี่น้อง	53	23	76
ไม่มีแหล่งเงินกู้	35	10	45
ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง	23	19	42
ต้องการเช่าอยู่	3	14	17
ภาระหนี้สินสูง	2	0	2

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการครอบครองที่อยู่อาศัยและสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการ ปรากฏว่า สาเหตุหลักคือมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว ส่วนใหญ่ถือครองแบบเช่าซื้อ โดยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอยู่แล้วมีจำนวนถึง 105 ส่วนกลุ่มที่เช่ารายเดือนนั้นมี 9 คนคือมีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้วในต่างจังหวัด ส่วนสาเหตุรองลงมาคือรายได้ไม่เพียงพอ โดยกลุ่มที่เลือกเหตุผลนี้ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ของครอบครัวอยู่ในช่วง 14,500-20,000 บาท และผู้ที่จะกลับไปอยู่บ้านญาติพี่น้องก็มีจำนวนมากถึง 76 คน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยแบบเช่าซื้อถึง 53 คน และอีกสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการมาจากการที่ไม่มีแหล่งเงินกู้และค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง ส่วนอีก 17 คนต้องการที่จะเช่าอยู่เพราะคิดที่จะอยู่ที่นี้อีกหลายปีเลยยังไม่คิดวางแผนอะไรไว้

ตารางที่ 5-69 แสดงจำนวนสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามรายได้และ อายุ

รายได้ต่อเดือน(บาท)	อายุ (ปี)	สาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการ							รวม
		มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว	รายได้ไม่เพียงพอ	ไปอยู่บ้านญาติพี่น้อง	ไม่มีแหล่งเงินกู้	ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง	ต้องการเช่าอยู่	ภาระหนี้สินสูง	
ต่ำกว่า 7,001	55-59	1	2	0	1	0	0	0	4
	60-64	3	4	3	2	1	0	0	13
	65-69	2	3	0	2	4	0	0	11
	70-74	0	1	1	0	1	1	0	4
	75 ขึ้นไป	0	1	4	1	0	1	0	7
	รวม	6	11	8	6	6	2	0	39
7,001-10,000	55-59	13	2	7	2	2	0	1	26
	60-64	5	3	2	0	0	1	0	11
	65-69	3	6	7	1	2	1	0	20
	70-74	0	3	2	2	4	3	0	14
	75 ขึ้นไป	0	2	4	1	1	1	0	9
	รวม	21	16	22	6	9	6	1	81
10,001-14,500	55-59	12	2	4	3	1	1	0	23
	60-64	1	1	1	1	0	0	0	4
	65-69	3	4	10	3	0	0	0	20
	70-74	1	4	4	4	0	2	0	15
	75 ขึ้นไป	0	1	0	0	2	0	0	3
	รวม	17	12	19	11	3	3	0	65

ตารางที่ 5-69 (ต่อ)

รายได้ต่อเดือน (บาท)	อายุ	สาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการ							รวม
		มีบ้านเป็นของ ตนเองแล้ว	รายได้ไม่ เพียงพอ	ไปอยู่บ้าน ญาติพี่น้อง	ไม่มีแหล่ง เงินกู้	ค่าใช้จ่าย ด้านอื่นสูง	ต้องการ เช่าอยู่	ภาระหนี้สิน สูง	
14,501-20,000	55-59	17	3	2	2	0	0	0	24
	60-64	6	3	2	2	0	0	0	13
	65-69	15	12	1	7	2	5	0	42
	70-74	0	8	4	4	1	0	0	17
	75 ขึ้นไป	3	3	0	0	6	1	0	13
	รวม	41	29	9	15	9	6	0	109
20,001-31,000	55-59	18	3	6	1	2	0	1	31
	60-64	1	0	0	0	1	0	0	2
	65-69	5	7	6	4	4	0	0	26
	70-74	2	9	4	2	3	0	0	20
	75 ขึ้นไป	0	2	1	0	4	0	0	7
	รวม	26	21	17	7	14	0	1	86
31,001-50,000	55-59	3	0	0	0	0	0	0	3
	70-74	0	1	0	0	1	0	0	2
	รวม	3	1	0	0	1	0	0	5

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ อายุ และสาเหตุที่ไม่มีการเตรียมการ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 7,001 บาทที่ไม่มีการเตรียมการ สาเหตุหลักคือรายได้ไม่เพียงพอที่จะคิดวางแผน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี

รายได้ช่วง 7,001-10,000 บาทและรายได้ช่วง 10,001-14,500 บาท เหตุผลโดยมากที่ไม่มีการเตรียมการเพราะจะไปอยู่บ้านญาติ และมีบ้านเป็นของตนเองแล้วเลยไม่มีเตรียมการ ซึ่งช่วงอายุโดยมากจะอยู่ในช่วง 55-59 ปี

รายได้ช่วง 14,501-20,000 บาท เหตุผลหลักที่ไม่คิดเตรียมการเพราะมีที่อยู่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอยู่แล้วเลยไม่จำเป็นต้องทำอะไร มีจำนวนถึง 41 ส่วนเหตุผลรองลงมาคือรายได้ไม่เพียงพอและไม่มีแหล่งเงินกู้ โดยมีจำนวน 29 และ 15 ตามลำดับ และอายุส่วนใหญ่ในช่วงรายได้นี้ที่ไม่มีการเตรียมการคือ 65-69 ปี

รายได้ช่วง 20,001-30,000 และ 30,001-50,000 บาท ก็มีลักษณะคล้ายกัน คือมีเหตุผลหลักคือมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว รองลงมาคือรายได้ไม่เพียงพอ และช่วงอายุส่วนใหญ่เป็นช่วง 55-59 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม, เศรษฐกิจ, ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชนเนื่องจากที่อยู่อาศัยแบบนี้เป็นรูปแบบที่ถือว่าเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าในรูปแบบอื่นๆ

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเคหะชุมชนที่มีจำนวนหน่วยมากที่สุดของแต่ละเขต การปฏิบัติงานของการเคหะดังนี้คือ

1. เคหะชุมชนร่มเกล้า
2. เคหะชุมชนทุ่งสองห้อง
3. เคหะชุมชนดินแดง 2
4. เคหะชุมชนธนบุรี

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในแฟลตของเคหะชุมชน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยจากการประมาณการประชากรในพื้นที่ที่ศึกษา ได้จำนวนประชากรผู้สูงอายุจำนวน 12,705 คน และได้คิดคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง YAMANE ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ปรากฏว่าได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 389 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 – 25 มกราคม พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ส่วนวิธีการเก็บข้อมูลคือสอบถามด้วยตนเอง และขอความร่วมมือจากชมรมผู้สูงอายุช่วยแจกแบบสอบถามตามห้องพักของผู้สูงอายุที่อยู่ในอาคาร และเก็บแบบสอบถามคืนกลับผู้วิจัย และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดย SPSS โดยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่า chi-square

6.1 สรุปผลการศึกษา และอภิปรายผล

การสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา จะแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในแฟลตเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุในแฟลตเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

6.1.1 สภาพทั่วไป ด้านสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุแบบอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชน

สำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง โดยมีมากถึงร้อยละ 62.7 ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 55-59 ปี โดยมีถึง ร้อยละ 41.6 ด้านสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 45.58 และเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพกับเพศแล้ว พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีสัดส่วนเป็นฝ่ายสูงกว่าเพศชายเกือบสองเท่า โดยเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนแล้ว คือ 34.8 และ 15.2 จะเห็นว่าค่อนข้างแตกต่างกันมาก ส่วนสถานภาพสมรสจะพบว่าเพศชาย สูงกว่าเพศหญิง โดยผู้ชายร้อยละ 57.6 อยู่ในสถานภาพสมรส ส่วนหญิงแค่ ร้อยละ 38.5 สำหรับจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีบุตรจำนวน 3-4 คน จำนวน 178 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 45.8 และส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คนมีจำนวน 204 ครอบครัว โดยคิดเป็นร้อยละ 57.9 ส่วนผลสำรวจทางด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าการศึกษาไม่ค่อยสูงนัก ส่วนใหญ่จะจบระดับประถมศึกษา โดยมีมากถึง 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ของทั้งหมด อาจเนื่องมาจากสมัยก่อนการศึกษายังไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก คนจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ เพราะคิดว่าถึงไม่เรียนก็มีงานทำ มีรายได้

ทางด้านสภาพเศรษฐกิจของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ โดยมีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 5,000-9,999 บาท ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้จะมาจากลูกหลานเป็นผู้ให้ ส่วนรายได้ของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 14,501-20,000 บาท โดยมีจำนวนอยู่ 107 คิดเป็นร้อยละ 27.5 ซึ่งถือว่ารายได้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับรายจ่าย ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อน้อย อาจมีข้อจำกัดในการเลือกที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมได้ ส่วนด้านค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ก็จะเป็นค่าอาหาร คือจะอยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.4 รองลงมาคือค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคนั้น ส่วนใหญ่

จะอยู่ในช่วง 2,000-3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.2 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่ได้จ่ายเอง ส่วนมากลูกหลานเป็นคนจ่าย และบางส่วนจะช่วยจ่ายเฉพาะค่าน้ำ ค่าไฟ แต่เมื่อถามถึงสภาพเศรษฐกิจส่วนใหญ่ก็คิดว่าเศรษฐกิจของตนเองอยู่ในระดับเพียงพอ รองลงมาคือ พอบ้างไม่พอบ้าง ส่วนที่มาของรายได้หลักของกลุ่มตัวอย่างนั้นส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งอาชีพที่ทำกันมากที่สุดคือรับจ้าง อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่ไม่ค่อยสูงมากนัก เพราะส่วนใหญ่จะจบแค่ระดับประถมและมัธยมศึกษา จึงทำให้อาชีพส่วนมากเป็นอาชีพรับจ้างมากกว่ารับราชการหรือทำงานบริษัทเอกชน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศแล้วไม่พบความแตกต่างระหว่างอาชีพของเพศหญิงและเพศชาย

ด้านสุขภาพและกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาปรากฏว่าเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งเนื่องจากกลุ่มที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ลงมาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้สะดวกในการเก็บข้อมูลมากกว่า ผลที่ออกมาจึงเป็นสมาชิกของชมรมเกือบครึ่ง สำหรับการทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างนั้น ด้านกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น เล่นกีฬา ออกกำลังกาย ส่วนใหญ่จะทำทุกวัน ด้านกิจกรรมด้านจิตใจผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมเพื่อจิตใจ เช่น ไปวัด ไปโบสถ์ พบปะลูกหลาน ส่วนใหญ่ทำสัปดาห์ละครั้ง โดยจะไปทุกวันพระ ส่วนกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น ท่องเที่ยว ชီးของ ดูหนัง ฟังเพลง ส่วนใหญ่จะทำเดือนละครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ทำน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ การออกกำลังกายและกิจกรรมเพื่อจิตใจ เช่น ไปวัด เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่า การไปเที่ยว ชီးของ เป็นการสิ้นเปลือง อีกอย่าง พวกเขาก็ไม่ได้ประกอบอาชีพ อยู่ที่บ้าน นั่งคุยกับเพื่อนบ้าน ดูทีวี ก็ถือเป็นการพักผ่อนแล้ว ส่วนสุขภาพจากการสำรวจกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าโดยส่วนใหญ่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ และเมื่อถามเจ็บป่วยผู้ที่ดูแลคือบุตรหลาน เพราะส่วนใหญ่จะยังอยู่ร่วมกันกับบุตรและคู่สมรส

สถาบันวิทยบริการ

สภาพการอยู่อาศัยนั้น สำหรับการครอบครองที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการเช่าซื้อ โดยเกือบ 1 ใน 3 อาศัยอยู่กับลูกหลาน ญาติพี่น้อง ไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 21-30 ปี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 27 เนื่องจากโครงการเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ มีอายุโครงการค่อนข้างนาน อาศัยอยู่กับบุตรหลานร้อยละ 39.8 และพักอยู่ชั้นที่ 3 ร้อยละ 28.7 สำหรับปัญหาของที่อยู่อาศัยจะเห็นว่าปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหามากที่สุดเมื่อเทียบกับปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอยและปัญหาเรื่องความสะดวกมีน้อยที่สุดเนื่องจากภายในโครงการมีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างพร้อม อีกทั้งการคมนาคมก็ค่อนข้างสะดวก ส่วนปัญหาเรื่องพื้นที่ใช้สอยนั้น

ถึงแม้ที่จริงควรจะเป็นปัญหาใหญ่เนื่องจากแต่ละห้องมีพื้นที่ค่อนข้างจะเล็ก ประกอบกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวก็ค่อนข้างมาก แต่ส่วนใหญ่อยู่กันจนชินแล้วจึงไม่มองเป็นปัญหาเพราะเขาคิดว่าก็อยู่กันได้ จะมีปัญหาที่เฉพาะเรื่องการขึ้นลงบันไดสำหรับผู้ที่มีอายุมากๆ เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างชั้นที่พักอาศัยกับปัญหาปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างกัน เนื่องจากส่วนใหญ่จะพักชั้น 3 ซึ่งสามารถเดินขึ้นลงได้ไม่ลำบาก และคนที่พักอยู่ชั้น 4 หรือ 5 นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อายุ 55-65 ซึ่งสามารถขึ้นลงได้สะดวก และถือว่าเป็นการออกกำลังกายไปในตัวด้วย คนที่อายุเกิน 65 ส่วนใหญ่จะอยู่ชั้น 2 หรือ 3 จึงไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไรนัก

ส่วนทางด้านความคิดเห็นในการย้ายที่อยู่อาศัยนั้น พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่ย้าย มีถึง 244 คนโดยคิดเป็นร้อยละ 62.7 ซึ่งสาเหตุหลักคือเห็นว่าการย้ายที่อยู่เป็นการสิ้นเปลืองและอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกับคู่สมรสและบุตรอยู่ และประกอบกับรายได้น้อยแล้ว จึงไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องย้าย ส่วนความคิดที่จะย้ายมี 145 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 โดยสาเหตุใหญ่คือเห็นว่าบ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม รองลงมาคือต้องการความสงบและอิสระ เนื่องจากการอยู่อาศัยในแฟลตต้องอยู่ร่วมกับคนจำนวนมาก จึงไม่ค่อยมีความเป็นส่วนตัวเท่าใดนัก โดยผู้สูงอายุค่อนข้างที่จะต้องการความเป็นส่วนตัวค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นหลักความต้องการของบุคคล (Individual Needs) (สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์, 2538)

เมื่อนำข้อมูลความคิดเห็นในการย้ายที่อยู่อาศัยมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับข้อมูลด้านอื่นๆ พบว่า

อายุกับการย้ายที่อยู่อาศัย ปรากฏว่า ช่วงอายุ 55-59 มีความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยช่วงอายุ 55-59 ปี คิดจะย้ายที่อยู่ร้อยละ 47.2 ของจำนวนคนที่อยู่ในช่วงอายุนั้น เมื่อช่วงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะพบว่าความคิดย้ายที่อยู่น้อยลงเรื่อยๆ โดยช่วงอายุ 65-74 ปี ผู้สูงอายุไม่คิดจะย้าย ถึงร้อยละ 71.9 และช่วงอายุ 75 ปีขึ้นไปจะพบว่า ร้อยละ 92.3 ไม่คิดที่จะย้ายที่อยู่ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของ Issac Green ที่กล่าวว่าคนที่อายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป กว่า ร้อยละ 90 จะไม่คิดย้ายที่อยู่อาศัยแล้ว (จิระภา ศรีคำ, 2545)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับประถมศึกษาคิดที่จะย้ายน้อยที่สุด โดยมีแค่ร้อยละ 28.7 ที่คิดจะย้าย ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดที่จะย้ายมากกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ โดยมีถึงร้อยละ 51.6 หรือครึ่งหนึ่งที่คิดอยากย้ายที่อยู่อาศัย จะเห็นว่าเมื่อระดับการศึกษาสูงจะมี

แนวโน้มในการย้ายที่อยู่อาศัยมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า อาจเนื่องจากว่าผู้ที่มีการศึกษา ระดับสูงมีอาชีพและรายได้ที่ดีกว่า จึงมีกำลังพอที่จะหาที่อยู่ที่เหมาะสมได้ และเมื่อทดสอบ ความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า ระดับของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่ อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อาชีพและการย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า คนที่ไม่มีอาชีพและผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดจะ ย้ายที่อยู่ต่ำกว่าอาชีพอื่นๆ ส่วนอาชีพที่มีสัดส่วนที่คิดจะย้ายมากที่สุด คือ รับราชการ รองลงมา คือทำงานเอกชน น่าจะมีสาเหตุจากผู้รับราชการและทำงานเอกชน มีรายได้มากกว่าอาชีพ รับจ้าง หรือผู้ไม่มีอาชีพเลย ทำให้มีกำลังซื้อมากกว่า และเมื่อพิจารณาผลทดสอบความสัมพันธ์ ด้วยค่า chi-square พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

รายได้และการย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า คล้ายคลึงกันกับระดับการศึกษาและอาชีพ ซึ่งน่าจะเป็น ผลสืบเนื่องกัน คือรายได้ที่ต่ำกว่า 7,001 บาท มีความคิดที่จะย้ายน้อยมาก โดยมีแค่ร้อยละ 25 ที่คิดจะย้าย แต่เมื่อระดับรายได้สูงขึ้น จะคิดย้ายที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยจะพบว่า ที่ ช่วงรายได้ที่ 31,000-50,000 บาท มีคนที่คิดจะย้ายถึงร้อยละ 87.5 ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ galster โดย galster กล่าวว่า ผู้ที่มีระดับรายได้สูงย่อมจะไม่มี ความพึงพอใจในที่พักที่ค่อนข้างคับแคบ ซึ่ง จะนำมาสู่การย้ายหรือการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ดียิ่งขึ้น โดยต่างจากผู้ที่มีรายได้ต่ำ ย่อมพอใจใน ที่อยู่อาศัยที่จำกัดแบบแปลตมากกว่า และเมื่อพิจารณาผลทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า รายได้ของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.05

จำนวนสมาชิกในครอบครัวและการย้ายที่อยู่อาศัย ผลปรากฏว่า จำนวนสมาชิกน้อยคน โดยคนที่อยู่อาศัยคนเดียว คิดย้ายที่อยู่เพียงแค่ร้อยละ 7.7 ซึ่งจะมีความคิดย้ายที่อยู่อาศัยน้อย กว่าครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน เนื่องจากว่าพื้นที่ใช้สอยในอาคารแบบแปลตนั้น ค่อนข้างจำกัด ทำให้ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกหลายคนมีปัญหาในเรื่องพื้นที่ใช้สอย จึงทำให้ เกิดความคิดในการย้ายที่อยู่อาศัยในครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคน โดยจากการวิจัยความพึง พอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแปลต (ศิริพรรณ กิจรักษา, 2539) พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน มีความพอใจในที่อยู่อาศัยมากกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกพักอยู่ด้วยกัน 5 คนต่อห้อง ดังนั้นการ ตัดสินใจย้ายหรือไม่ จึงมีความสัมพันธ์กับขนาดครัวเรือน และเมื่อพิจารณาผลทดสอบ

ความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า จำนวนสมาชิกครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การครอบครองที่อยู่อาศัยและการคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยพบว่า ผู้ที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เช่ารายเดือน โดยมีถึงร้อยละ 43.4 รองลงมาคือประเภทเช่าซื้อมีร้อยละ 35.2 และเมื่อพิจารณาผลทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดย (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) กล่าวว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีระยะเวลาการอยู่อาศัยค่อนข้างนาน ซึ่งทำให้เกิดความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัยเดิม

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยและการคิดย้ายที่อยู่ พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยช่วง ต่ำกว่า 5 ปี เคยคิดย้ายที่อยู่มากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ คือร้อยละ 75 ซึ่งเมื่ออยู่อาศัยเป็นเวลานานๆ ปรากฏว่ามีความคิดในการย้ายที่อยู่น้อยลงเรื่อยๆตามระยะเวลา โดยผู้ที่อยู่ตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีความคิดที่จะย้ายแค่ร้อยละ 19.8 เท่านั้น ซึ่งก็เป็นไปตามผลการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ พบว่า ผู้สูงอายุยังคงต้องการอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมกับลูกหลาน และเมื่อพิจารณาผลทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สถานภาพสมรสและการคิดย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่อยู่ในสถานภาพโสดนั้นมีความคิดที่จะย้ายที่อยู่น้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 26.3 ส่วนสถานภาพที่คิดจะย้ายมากที่สุดคือสถานภาพที่แยกกันอยู่กับคู่สมรส โดยมีมากถึงร้อยละ 55.2 ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ Onibokun ซึ่งได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบสังคม (social system) กับความพึงพอใจในโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐ ในแคนาดา พบว่าผู้ที่หย่าร้างจะมีความพอใจในที่อยู่อาศัยต่ำ โดยเขาให้เหตุผลของการวิเคราะห์ว่าความไม่สมหวังในชีวิตสมรส เป็นผลให้เกิดการเพิ่มความตึงเครียดในการพักอาศัยในที่อยู่อาศัยของรัฐซึ่งมีพื้นที่ขนาดเล็ก จึงเป็นผลทำให้ไม่พอใจ ต้องการจะเปลี่ยนแปลงลักษณะของพื้นที่ภายในที่พัก เช่น พื้นและผนังบ้าน ความต้องการซ่อมภายในตัวบ้าน เป็นต้น จากเหตุผลต่างๆข้างต้น สถานภาพสมรสจึงมีผลต่อความต้องการการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยในด้านต่างๆ (Onibokun, Adepojn G, 1976)

ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและการย้ายที่อยู่อาศัยปรากฏว่า ผู้ที่ไม่มีปัญหาทั้งด้านพื้นที่ใช้สอย ด้านความสะดวกและด้านสภาพแวดล้อม จะมีอัตราการคิดย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่ากลุ่มที่มีปัญหา ในด้านต่างๆ โดยพบว่าผู้ที่มีปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอยมีความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 55.3 และผู้ที่มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมคิดจะย้ายถึงร้อยละ 59 ส่วนผู้ที่มีปัญหาเรื่องความสะดวกซึ่งมี ค่อนข้างน้อยที่คิดจะย้ายที่อยู่ โดยมีเพียงแค่ร้อยละ 14.3 ที่คิดจะย้าย และเมื่อพิจารณา ผลทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า chi-square ปรากฏว่า ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างมี ความสัมพันธ์กับการย้ายที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1.2 การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในอาคารชุดพักอาศัยของคณะชุมชน

การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเตรียมและกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย โดยมีการเตรียมการร้อยละ 33.7 และไม่เตรียม ร้อยละ 66.3 โดยสาเหตุหลักคือมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว รองลงมาคือ รายได้ไม่เพียงพอ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลทั่วไปเพื่อหาความสัมพันธ์ ดังตาราง 6-1

ตารางที่ 6-1 แสดงเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเตรียมและไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

ข้อมูล	กลุ่มเตรียม	กลุ่มไม่เตรียม
อายุ	ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 55-59 ปี	ส่วนใหญ่ตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป
รายได้	ส่วนใหญ่จะมีรายได้ 30,001-50,000 บาท	ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 14,500 บาท
ระดับการศึกษา	ส่วนใหญ่เป็นระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี	ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือจนถึงระดับมัธยม
กรรมสิทธิ์	ไม่มีความแตกต่างกันทั้งเช่าซื้อและเช่ารายเดือน	ไม่มีความแตกต่างกันทั้งเช่าซื้อและเช่ารายเดือน
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	ส่วนใหญ่อยู่อาศัยช่วง 11-20 ปี	ส่วนใหญ่อาศัยตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป
ระดับเศรษฐกิจการเงิน	อยู่ระดับพอดี-มีเหลือเก็บ	ขาดสน-ไม่เพียงพอ
การคิดย้ายที่อยู่อาศัย	ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เคยคิดย้าย	ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่เคยคิดย้าย

การเคยคิดย้ายและการเตรียมการ พบว่า ผู้ที่เคยคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยนั้น ส่วนใหญ่มีการเตรียมการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยร้อยละ 57.2 ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยคิดย้ายที่อยู่อาศัยมีการเตรียมการแค่ร้อยละ 19.7 ซึ่งเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า χ^2 -square พบว่า การคิดย้ายที่อยู่และการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อายุและการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ช่วงอายุ 55-59 ปี มีการเตรียมการมากกว่า ช่วงอายุอื่นๆ คือประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 52.5 มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย อาจจะเนื่องจากว่าเป็นช่วงที่ใกล้เกษียณอายุ จึงเริ่มมีการวางแผนไว้สำหรับหลังเกษียณ ส่วนช่วงอายุอื่นจะมีแนวโน้มการเตรียมการน้อยลง จนถึงช่วง 75 ปีขึ้นไป พบว่าไม่มีการเตรียมการเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศ ระดับ ประทวน (นัญฐลักษณ์ บุญยโพธิกุล, 2548) ที่ส่วนมากผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะมีสัดส่วนการเตรียมการมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า ดังนั้นช่วงอายุ 55-59 ปีจึงเป็นช่วงที่มีการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กับการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่ไม่มีอาชีพไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเลย และก็มีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับการศึกษา โดยระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีมีการเตรียมการสูงกว่าระดับอื่นๆ คือ มีการเตรียมการร้อยละ 64.5 อาจจะเป็นเพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีหน้าที่การงานที่ดีกว่า และมีรายได้สูงกว่า จึงมีเงินเก็บพอที่จะมีการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย โดยทั้งระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เป็นผลสืบเนื่องกันจึงทำให้แนวโน้มในการวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย คือระดับการศึกษาสูง ก็จะมีอาชีพที่ดีและมีรายได้สูงขึ้นไปด้วย ทำให้มีการเตรียมการสูงขึ้น

การวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย โดยศศิพัฒน์ ยอดเพชร และการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ กล่าวว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีระยะเวลาการอยู่อาศัยค่อนข้างนาน พบว่า ผู้สูงอายุยังคงต้องการอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมกับลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ โดยระยะเวลาและการครอบครองที่อยู่อาศัย จะพบว่าการมีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองและการอยู่อาศัยเป็นเวลานานๆ ย่อมทำให้เกิดความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัยเดิม ไม่ค่อยที่จะวางแผนเตรียมการเท่าที่ควร และส่วนที่มีการเตรียมการก็จะเป็นการปรับปรุงที่อยู่อาศัยมากกว่าที่จะย้ายไปที่อื่น

กลุ่มที่เตรียม

ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 55-59 ปี จะเตรียมทั้งปรับปรุง/สร้างใหม่/กำลังหาซื้อ/กำลังผ่อน ส่วนอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปจะปรับปรุงอย่างเดียวแต่สัดส่วนที่มีการเตรียมการน้อยมาก ส่วน

รายได้ คนที่มีรายได้ต่ำจะปรับปรุงที่อยู่อาศัยมากกว่าย้ายไปที่ใหม่ ส่วนกลุ่มที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่จะสร้างบ้านใหม่บนที่ดินที่มีอยู่แล้ว

ส่วนกลุ่มที่มีการปรับปรุง พบว่า จะต่อเติมพื้นที่ใช้สอยนั้น มี 8 คน โดยเป็นกรรมสิทธิ์แบบเช่าซื้อทั้งหมด ส่วนปรับปรุงให้แข็งแรงขึ้น มี 8 คน โดยส่วนใหญ่เป็นแบบเช่ารายเดือนถึง 6 คน ซ่อมแซมส่วนที่พัง มี 37 คน ส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์แบบเช่าซื้อถึง 21 คน ปรับปรุงภายในให้ใหม่ขึ้น เช่น ทาสี มีถึง 61 คน ส่วนใหญ่เป็นแบบเช่าซื้อถึง 53 คน โดยมีงบประมาณ ตั้งแต่ 5,000 – 150,000 บาท

สร้างใหม่บนที่ดินที่มีอยู่ มี 36 คน โดยเป็นกรรมสิทธิ์แบบเช่าซื้อถึง 25 คน ส่วนกลุ่มที่อยู่ระหว่างการผ่อน มีแค่ 2 คน โดยเป็นแบบเช่ารายเดือน และกำลังหาซื้อ มี 7 คน โดยมีปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยดังนี้

1. ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก
2. ราคาที่เหมาะสม
3. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
4. สภาพแวดล้อมที่ดี
5. อยู่ใกล้ลูกหลาน ญาติพี่น้อง

ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ได้กล่าวถึงการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุว่าควรพิจารณาถึง (บัญชา บุรณสิงห์, 2539: 43)

1. ด้านการบริการ ควรพิจารณาถึง การบริการด้านสุขภาพ การบริการด้านขนส่ง ห้องสมุดสาธารณะและการบริการด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านความปลอดภัย ควรพิจารณาในบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงของเพื่อนบ้านน้อย การเปลี่ยนแปลงเพื่อนบ้านบ่อยๆ แสดงถึงการมีอาชญากรรมในบริเวณนั้นสูง พิจารณาจากขนาดประชากรเพราะยิ่งมากอาชญากรรมย่อมเกิดขึ้นมาก
3. ด้านการใช้เวลารว่าง การเลือกที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุ จะมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลารว่าง เนื่องจากวัยเกษียณอายุเป็นวัยที่มีเวลารว่างมากนั่นเอง

4. ด้านที่อยู่อาศัย พิจารณารูปแบบ ราคาของที่อยู่อาศัย ภาษีทรัพย์สิน (Property Tax) อายุอาคาร และการใช้พลังงานในบ้าน ทั้งนี้ โดยปัจจัยที่กำหนด คือ ค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัย ภาษีทรัพย์สิน และระบบการจ่ายเงินกู้

สำหรับประเภทที่อยู่อาศัยที่กลุ่มตัวอย่างต้องการที่จะสร้างใหม่บนที่ดินตนเอง/กำลังผ่อน อยู่หรือกำลังหาซื้อนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้คือ ประเภทบ้านเดี่ยว 1 ชั้น ขนาด 50 ตารางวา โดยมีงบประมาณ ตั้งแต่ 500,000 - 2,000,000 บาท

ส่วนแหล่งที่มาที่จะนำมาปรับปรุง/สร้างใหม่บนที่ดินของตนเอง/กำลังผ่อน/กำลังหาซื้อ นั้น พบว่า ส่วนใหญ่มาจากเงินกู้ เนื่องจากว่าเป็นกลุ่มที่ถือว่ามีรายได้น้อยถึงปานกลาง ดังนั้นผู้ที่คิด จะปรับปรุง หรือย้ายออกไปอยู่ที่ใหม่ และเป็นกลุ่มที่มีเงินออมส่วนหนึ่งและต้องการกู้อีกส่วนหนึ่ง จึงจะเพียงพอ รองลงมาคือให้ลูกหลานเป็นคนจ่าย เพราะส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีอาชีพ หรือมีอาชีพแต่ ก็มีรายได้น้อย จึงไม่เพียงพอที่จะไปวางแผนการด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งต้องใช้เงินจำนวนมาก โดยยัง หวังว่าจะกู้เงินอีกส่วนหนึ่งด้วย

กลุ่มที่ไม่มีมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

อายุในช่วงตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป จะพบว่ามีผู้เตรียมการด้านที่อยู่อาศัยน้อยมาก โดยไม่มีการ เตรียมการสูงถึงร้อยละ 88 จนกระทั่งช่วงอายุ 75 ปีขึ้นไปปรากฏว่าไม่มีการเตรียมการเลย ส่วน ระดับรายได้ที่ต่ำกว่า 14,500 บาท จะไม่ค่อยมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย โดยมีประมาณร้อยละ 80 ที่ไม่มีการเตรียมการ ด้านผู้ที่มีการศึกษาน้อยจะพบว่าไม่มีการเตรียมการศึกษาค้นคว้าสูง ทั้งที่ไม่ได้เรียนหนังสือและเรียนแค่ระดับประถมศึกษา และกลุ่มที่ไม่เคยคิดย้ายไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 80 และคนที่อยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลาที่นานและไม่มีการมสิทธิ์เป็นของตนเองจะไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยค่อนข้างมาก

ส่วนสาเหตุหลักที่ไม่คิดเตรียมการคือมีบ้านเป็นของตนเองเพราะส่วนใหญ่จะเป็นแบบเช่าซื้อ รองลงมาคือ รายได้ไม่เพียงพอ โดยกลุ่มที่เลือกเหตุผลนี้ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ของครอบครัวอยู่ในช่วง 14,500-20,000 บาท ถึงแม้ระดับรายได้จะไม่ได้ต่ำมากแต่อาจเป็นกลุ่มที่มีรายจ่ายทางด้านอื่นสูงทำให้ไม่สามารถที่จะเตรียมการได้ ส่วนกลุ่มที่คิดว่าจะไปอยู่บ้านญาติ/พี่น้อง/ลูกหลาน โดยมากจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่กับลูกหลานโดยไม่มีกรรมสิทธิ์ เมื่อลูกหลานคิดจะย้ายก็จะย้ายตามไปด้วย เนื่องจากตนเองไม่มีรายได้จึงไม่สามารถวางแผนเรื่องที่อยู่อาศัยได้ ส่วนเหตุผลที่ไม่มีแหล่งเงินกู้ และค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูงนั้น ก็ยังเป็นกลุ่มที่มีรายได้ในช่วง 14,500-

20,000 บาท เช่นเดียวกับกลุ่มที่ให้เหตุผลว่ารายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งเมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และค่าใช้จ่าย พบว่า ช่วงรายได้นี้มีจำนวนสมาชิกค่อนข้างมากกว่าช่วงรายได้อื่น ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายสูงกว่า จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยได้ ส่วนกลุ่มที่ต้องการเช่าอยู่นั้นมีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ายังต้องอยู่ที่เดิมอีกหลายปีจึงยังไม่คิดเรื่องที่จะย้ายออกไป และไม่คิดที่จะปรับปรุงเพราะไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของตนเอง

การวางแผนการใช้เงินในอนาคต ส่วนใหญ่จะเลือกฝากธนาคารกินดอกเบี้ยมีความถี่ 156 รองลงมาคืออื่นๆได้แก่ใช้สำหรับเป็นค่ารักษาพยาบาลและทำบุญ โดยมีความถี่ถึง 86 และท่องเที่ยว 34 ลงทุนค้าขาย มีความถี่ 114 ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 97 และซื้อที่อยู่ใหม่ 58

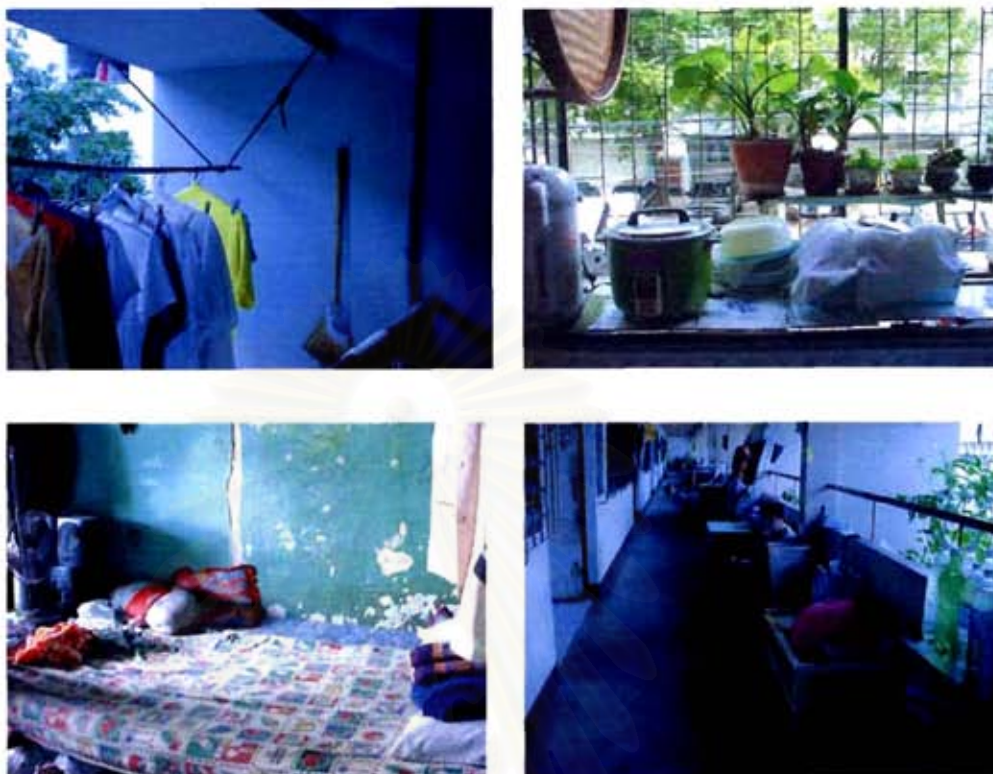
ความต้องการให้หน่วยงาน/รัฐช่วยเหลือ

ตารางที่ 6-2 แสดงความต้องการให้หน่วยงาน/รัฐช่วยเหลือ

ความต้องการให้หน่วยงาน/รัฐช่วยเหลือ	การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย		
	เตรียม	ไม่เตรียม	รวม
ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนซื้อในราคาถูกลง	75	154	229
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่เดิม	61	14	75
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่	16	13	29
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่ใหม่ในที่ดินที่มีอยู่	21	0	21

ส่วนความคิดเห็นในการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ต้องการให้รัฐส่วนใหญ่ต้องการให้ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่ให้ผ่อนซื้อในราคาถูกลง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการ ถึง 154 คน และ 75 คนคือกลุ่มที่มีการเตรียมการ โดยแบ่งเป็นกลุ่มปรับปรุงที่อยู่เดิม 37 คน สร้างที่อยู่ใหม่ 30 คน อยู่ระหว่างการผ่อน 2 คน และกำลังหาซื้ออีก 6 คน รองลงมาคือต้องการให้จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมที่มี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการเตรียมการ โดยมีทั้งหมด 61 คน แบ่งเป็นกลุ่มปรับปรุงถึง 59 คน อีก 2 คนเป็นกลุ่มสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ส่วนการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่ มีกลุ่มเตรียม 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มปรับปรุง 13 คน สร้างที่อยู่ใหม่ 2 คน และกำลังผ่อน

สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม

ภาพที่ 6-1 สภาพห้องพักของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์ คุณสุรภิต เลขาของชมรมผู้สูงอายุแฟลตเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง ปัจจุบันยังทำงานอยู่ ส่วนห้องที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นลักษณะการเช่า โดยไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่ตนเองก็ไม่ได้คิดเตรียมการที่อยู่อาศัยเพราะอยู่อาศัยมานานแล้ว ประมาณ 20 กว่าปี และคิดว่าจะอยู่ที่นี้ไปเรื่อยๆ

ส่วนในห้องพักอาศัยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างที่ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม พบว่ามีขนาดประมาณ 36 ตารางเมตร มีการทำลูกกรงเพิ่ม เพื่อป้องกันอันตรายจากการลื่นล้ม และตรงระเบียงก็ใช้เป็นที่พักผ้าด้วย ทำให้แสงสว่างในห้องไม่เพียงพอ และมองไม่เห็นทัศนียภาพภายนอก และนั่งรับประทานอาหารบนพื้น เพราะถ้ามีโต๊ะรับประทานอาหารต่างหาก จะทำให้พื้นที่ใช้สอยลดลง แต่ก็ทำให้เป็นปัญหาสำหรับผู้ที่เป็นโรคข้อเข่าเสื่อม และบางคนไม่มีเตียงนอนยังใช้ฟูกนอนอยู่ เมื่อถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้สอยพื้นที่ต่างๆภายในห้องพัก ก็สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ห้องค่อนข้างคับแคบ ข้าวของวางไม่ค่อยเป็นระเบียบ ทำให้เวลาสัญจรไปมาลำบาก โดยเฉพาะลูกเดินไปเข้าห้องน้ำในเวลากลางคืน เพราะผู้สูงอายุต้องการพื้นที่ในการสัญจรมากกว่าวัยอื่น อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

1. ห้องค่อนข้างคับแคบ ข้าวของวางไม่ค่อยเป็นระเบียบ ทำให้เวลาสัญจรไปมาลำบาก โดยเฉพาะลูกเดินไปเข้าห้องน้ำในเวลากลางคืน เพราะผู้สูงอายุต้องการพื้นที่ในการสัญจรมากกว่าวัยอื่น อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

2. พื้นที่ประกอบอาหารและทำงานบ้าน พบว่ากิจกรรมการประกอบอาหารส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ระเบียงด้านหลัง ปัญหาที่พบคือ ปัจจุบันผู้สูงอายุที่ยังทำงานบ้านและประกอบอาหารและผู้สูงอายุที่ใช้เครื่องมือช่วยเคลื่อนไหว ประสบปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอยแคบและสัญจรไม่สะดวก

3. แสงสว่างไม่เพียงพอและการระบายอากาศไม่ดี เพราะระเบียงที่เป็นทางเข้าของแสงและลม ส่วนใหญ่จะใช้เป็นที่ตากผ้าทำให้ในห้องค่อนข้างมืด การถ่ายเทอากาศไม่ค่อยดี

4. ขาดความเป็นส่วนตัว เนื่องจากเป็นห้องที่เป็นแบบ studio type ทำให้ความเป็นส่วนตัวลดลง การทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งพักผ่อน รับประทานอาหาร ก็อยู่ภายในห้อง เพราะส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะใช้ชีวิตในห้อง เพราะไม่ชอบเดินลงมาข้างล่าง อย่างมากก็นั่งคุยกับเพื่อนๆ บริเวณโถงทางเดิน จากปัญหาของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงควรที่จะมีการปรับสภาพที่อยู่ให้เหมาะสม ดังนี้

- แต่ละห้องควรควรมีพื้นที่สำหรับทำงานบ้านเป็นส่วนแยกจากพื้นที่พักผ่อนและนอน อยู่ติดกับระเบียงด้านหลังหรือเป็นพื้นที่เดียวกัน เครื่องเรือนและอุปกรณ์ ได้แก่ ตู้กับข้าว โต๊ะรับประทานอาหาร ชั้นวางถ้วยชาม เก้าอี้รับประทานอาหาร 1-2 ตัว ตู้เย็น และเครื่องซักผ้า ระเบียงควรกว้างไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร เครื่องเรือนในพื้นที่ประกอบอาหารคือ เตาแก๊สแบบเดี่ยว (ชั้นวางเตาและถังแก๊ส) อ่างล้างจาน และชั้นหรือโต๊ะสำหรับวางถ้วยชามหรือเครื่องปรุง เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุเวลาเดินไปมา เช่นเข้าห้องน้ำตอนกลางคืน (จิระภา ศรีคำ, 2545)

- ควรมีโต๊ะรับประทานอาหารสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโรคข้อ เข่าเสื่อม เพราะการนั่งกับพื้น อาจทำให้อาการของโรคเพิ่มขึ้นได้ ควรมีพื้นที่รับประทานอาหารของผู้สูงอายุอยู่ใกล้หรืออยู่ในบริเวณเดียวกับที่เตรียมอาหาร-ปรุงอาหาร กิจกรรมรับประทานอาหารของผู้สูงอายุต้องการสิ่งเร้า เช่น แสงธรรมชาติ ทักษะสายตา เครื่องเรือนที่เหมาะสมคือ โต๊ะรับประทานอาหารที่มีระยะห่างของขาโต๊ะไม่ต่ำกว่า 0.60 เมตร มีพื้นที่ใต้โต๊ะโล่งกว้างไม่ต่ำกว่า 0.5 เมตร มีเก้าอี้ 1-2 ตัว และตั้งชิดกับผนัง

- ควรจัดเตียงที่เหมาะสมกับการนอนของผู้สูงอายุ ควรเป็นเตียงเดี่ยวขนาด 0.9x2.0 เมตร ความสูงพอเหมาะ พูกนอนไม่แข็งหรือนุ่มเกินไป ส่วนในเรื่องของแสงสว่างและการถ่ายเทอากาศไม่ควรจะนำสิ่งของเช่น ตู้ หรือตากผ้า บังแสงธรรมชาติและลม หรืออาจทาสีห้อง หรือใช้ผ้าม่าน ที่มีสีสดใส เพื่อกระตุ้นการมองเห็นของผู้สูงอายุ

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. จากงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่ไม่คิดย้ายที่อยู่อาศัย ดังนั้นรัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญกับบ้านหลังแรกที่สามารถอยู่ได้จนถึงวัยสูงอายุ โดยควรเป็นบ้านที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพผู้ที่อยู่อาศัย ตั้งแต่เริ่มทำงานใหม่ ซื่อบ้านหลังแรก จนกระทั่งเข้าสู่วัยสูงอายุ

2. เนื่องจากการเคหะแห่งชาติมีนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในงบประมาณปี 2550 โดยมีการจัดสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ซึ่งจากงานวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายที่อยู่อาศัยยังอยากอยู่ที่เดิม ดังนั้นในระดับนโยบายที่ต้องการตอบสนองอุปทานที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุนั้น ควรที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนเองให้เหมาะสม แต่สำหรับกลุ่มที่มีต้องการย้ายที่อยู่อาศัย ในส่วนของอุปทานที่จะมาตอบสนองอุปสงค์ของกลุ่มที่เตรียมนั้น จากผลการวิจัยสามารถเสนอแนะได้ดังนี้คือ

- ควรจะเป็นบ้านเดี่ยว ซึ่งจากการสอบถามการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยครั้งนี้ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการบ้านเดี่ยวชั้นเดียวมากที่สุด ขนาดบ้านเหมาะสมสำหรับสมาชิกครอบครัวประมาณ 3-4 คน โดยให้เหตุผลว่าต้องการความเป็นส่วนตัว เพราะที่อยู่ปัจจุบันค่อนข้างมีคนพลุกพล่าน และควรจัดให้มีทั้งสวนนอน นั้งเล่น ทานอาหารและทำงาน เป็นสัดส่วน และผู้สูงอายุควรซื้อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

- ส่วนทำเลที่ตั้งน่าจะเป็นกรุงเทพฯชั้นนอก เป็นที่ที่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้ง เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน ฯ เนื่องจากปัจจัยที่เลือกที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวก โดยอาจมีสถานบริการด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแล เช่น health care center

3. เนื่องจากผู้สูงอายุที่เป็นโรคข้อเข่าเสื่อม และพักอาศัยในชั้นที่สูง ทำให้เป็นปัญหาในการเดินขึ้นลงบันได ทำให้ต้องอยู่แต่ในห้องพัก และถ้าเดินขึ้นลงบ่อยๆ ก็อาจทำให้อาการของโรคเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะมีการแก้ไขปัญหานี้ เช่น การเคหะแห่งชาติ อาจจะมีการสร้างห้องพักในชั้นใต้ถุนเพิ่ม เนื่องจากเป็นลักษณะอาคารแบบใต้ถุนโล่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการขึ้นลงบันได และมีความประสงค์จะย้ายลงมาอยู่ชั้นล่าง

4. เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้จะพบว่ากว่าร้อยละ 70 ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเลย ทั้งๆที่สภาพแวดล้อมและพื้นที่ใช้สอย ไม่เหมาะกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การเดินขึ้นลงบันไดหลายๆชั้น ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวควรจะคำนึงถึงความต้องการและความคิดเห็นของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้นำไปหาทางป้องกันและแก้ไขได้ และรัฐควรดำเนินการกระตุ้นให้ผู้พักอาศัยเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมหาที่อยู่อาศัยหรือปรับปรุงที่เดิมให้มีสภาพที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิด

ขึ้นกับผู้สูงอายุได้ ส่วนกลุ่มที่มีการเตรียมการไว้แล้วควรให้คำปรึกษาแนะนำในกรณีที่เกิดปัญหาต่างๆขึ้น

5. เนื่องจากการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยนั้น ผู้สูงอายุคิดว่าปัจจัยเรื่องการเงินเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมการโดยการเก็บเงินออมไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ หรืออาจหารายได้เสริมนอกจากเงินเดือนประจำ เพื่อจะได้มีเงินออมเพียงพอที่จะจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ซึ่งผลปรากฏว่ามีการเตรียมตัวกันค่อนข้างน้อย โดยมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแค่ประมาณร้อยละ 30 ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการวิจัยในครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาตั้งแต่อายุ 45 ปี ซึ่งน่าจะมีการเตรียมการมากกว่านี้ หรือทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยอย่างไร เพื่อรองรับผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกในครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมประชาสัมพันธ์. ให้ความรัก พิทักษ์อนามัยผู้สูงอายุ. คู่มือพิเศษ ปีสุภาพ

ผู้สูงอายุ (มกราคม 2525): 10.

กองประชาสัมพันธ์ การเคหะแห่งชาติ. 12 กุมภาพันธ์ 2535 19 ปีแห่งการพัฒนาที่อยู่

อาศัยของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กองประชาสัมพันธ์ การเคหะแห่งชาติ, 2535.

กุลยา ตันติผลลาชีวิน. การพยาบาลผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ, 2513.

จิระภา ศรีคำ. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลตเคหะชุมชน ดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. ภูมิศาสตร์เมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2531.

ธีรยุทธ จงแจ่ม. ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของประชากรไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ณัฐสุลักษณ์ บุญยโพธิกุล. การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศระดับประทวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

บริบูรณ์ พรพิบูลย์, นพ. โลกยามชราและแนวการเตรียมตัวเพื่อเป็นสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่: โรงพิมพ์พระสิงห์การพิมพ์, 2528.

บัญชา บุรณสิงห์. ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่ทำงานในบริษัทชั้นนำในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ยุวดี กฤษวัฒนาภรณ์. การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุในเคหะชุมชนทั้งสองห้อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

วรวรรณ นิตบงกช. ความต้องการที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตคลองเตย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

- วัลลี จันทนฤมาน. การทดสอบดัชนีชี้วัดการพัฒนาเมือง และชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษาโครงการ
เคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- รวงทอง เดมีร์กีช. เคหะชุมชนร่มเกล้าเมืองใหม่ในอนาคต[ออนไลน์]. การเคหะแห่งชาติ: กรม
ประชาสัมพันธ์, 2540. แหล่งที่มา:
http://www.nhanet.or.th/newsletter_htdoc/nletter27_4.html[5 มกราคม,2550]
- ระพีพรรณ คำหอม. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท
[ออนไลน์]. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547. แหล่งที่มา:
<http://www2.nesac.go.th/document/show06.php?did=06100012>[1 มกราคม,
2550]
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2544.
- ศิริพรรณ กิจรักษา. ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยประเภทแฟลต: ศึกษากรณีโครงการเมืองใหม่
บางพลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- สายใจ คู่ขนาน. ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย: ปัญหาและแนวทางในการแก้ไข.
กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์. ความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขต
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สุนทร นียมางกูร. เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2546.
- โสภณ พรชัย. 1020. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์, 2528.
- อภิชาติ พุทธวงศ์. ความคิดพื้นฐานเรื่องที่อยู่อาศัย. วารสารวิชาการที่อยู่อาศัย
(พฤศจิกายน 2526-มกราคม 2527): 2-12.
- อัจฉรา จงสิทธิมหากุล. แนวทางในการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการ
และลูกจ้างประจำในสังกัดกรุงเทพมหานคร ณ อาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ แขวงทุ่งครุ
เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคม
สงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

อุทัยวรรณ กลานต์สกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.

ภาษาอังกฤษ

Friedman, J.P. and Harris j.c. Key to Buying a Retirement Home. New York: Baron's Education Series, 1991.

Hall D.A. The Aging of Connective Tissue. New York: Academic Press, 1976.

Hooymann, Nancy and Kiyak, H. Asuman. Social Gerontology. 4th ed. Asimont. Schuter Company: Needham Heights, 1996.

Morris, Earl W. and M. Winter. Housing. Family and Society, New York: John Wiley and Son, 1978.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของต่างประเทศและไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของต่างประเทศ

มัทนา พานิชรัมย์ สังเคราะห์รายงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 5 ประเทศในอาเซียน คือ มาเลเซีย เกาหลี ฮองกง สิงคโปร์ และไทย ในเรื่องนโยบายและทิศทางนโยบายด้านผู้สูงอายุ ในอนาคต (National Policy And Future Direction) และการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long-Term Care For The Elderly) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดราว 6.4 จะไม่มีนโยบายด้านผู้สูงอายุที่แน่ชัด บริการที่รัฐเป็นผู้จัดหาให้ เช่น การดูแลภายในสถาบัน มีจำนวนน้อยมากเพราะถือว่าการดูแลผู้สูงอายุควรเป็นหน้าที่ของครอบครัวโดยมีสังคมเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายแห่งชาติว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความรู้สึกมีศักดิ์ศรีและมีโอกาสได้รับหลักประกันและบริการอย่างทั่วถึง

ทั้งนี้เนื่องจากหลักประกันได้รายได้ของผู้สูงอายุ รัฐได้จัดให้มีขึ้นเฉพาะในกลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหาร ในรูปของเงินบำนาญรายเดือน โดยที่ข้าราชการเหล่านี้ไม่ต้องจ่ายเบี้ยประกันและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในกลุ่มลูกจ้างเอกชนซึ่งลูกจ้างต้องจ่ายเงินสมทบร้อยละ 12 เงินสมทบจะถูกนำไปออมไว้ในนามของลูกจ้างในระบบบัญชี 3 ประเภท โดยมีวัตถุประสงค์ของการออมเพื่อการลงทุน การซื้อบ้านและการรักษาพยาบาล ส่วนเงินที่เหลือจากกิจกรรม ทั้งสามประเภทผู้ประกันตนสามารถถอนออกไปได้เมื่อเกษียณอายุ แต่โครงการดังกล่าวยัง ครอบคลุมลูกจ้างเอกชนได้ไม่มากนัก

ระบบประกันสุขภาพยังไม่แพร่หลายในประเทศมาเลเซียมากนัก ผู้สูงอายุจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายของตนเองถึงร้อยละ 75 ดังนั้นนโยบายของประเทศในอนาคตจึงมุ่งเน้นการเพิ่มหลักประกันด้านรายได้และการแก้ปัญหาด้านการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุ เป็นสำคัญ

ประเทศเกาหลี

นโยบายการพัฒนาประเทศเกาหลีในอดีตมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านสังคม ประกอบกับวัฒนธรรมประเพณีในประเทศเกาหลีเองที่เคารพนับถือบรรพบุรุษ ดังนั้นสังคมและบุตรหลานจึงมีหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ มาตรการและนโยบายของรัฐบาลจึงมุ่งเน้นการจัดบริการเพื่อผู้สูงอายุที่ยากจน และเป็นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการมุ่งเน้น

การป้องกันหรือแผนระยะยาว จึงส่งผลให้ปัญหาผู้สูงอายุที่มีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุใน 4 ลักษณะคือ การประกันรายได้ การบริการด้านสุขภาพ หลักประกันด้านที่อยู่อาศัย และบริการอื่นๆ

หลักการประกันรายได้ของเกาหลีมีอยู่ 5 ประเภทคือ (1) บำนาญของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยบำนาญที่จ่ายให้แก่ข้าราชการทั่วไปและครูโรงเรียนเอกชน และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระสามารถเข้าสู่การประกันดังกล่าวได้โดยการจ่ายเงินสมทบเป็น 2 เท่าของลูกจ้างทั่วไป และลูกจ้างในภาคเกษตรและประมงจะจ่ายเงินสมทบร่วมกับรัฐในอัตราคงที่อัตราหนึ่ง (2) โครงการความช่วยเหลือของรัฐ เพื่อช่วยเหลือชาวเกาหลีให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ โดยผู้สูงอายุที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐจะต้องเป็นผู้ขาดการอุปการะหรือผู้อุปการะมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน โดยจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางร้อยละ 80 รัฐบาลท้องถิ่นร้อยละ 20 (3) บำนาญแสดงความเคารพต่อผู้สูงอายุ โดยจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มที่มี รายได้ต่ำเท่านั้น (4) โครงการให้เกียรติผู้สูงอายุ โดยให้นายจ้างต้องจ่ายเงินเข้ากองทุน เกษียณอายุปีละหนึ่งเดือนของค่าจ้างทุกปีสำหรับลูกจ้างที่ทำงานเต็มเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี และจะจ่ายเงินก้อนนี้ให้แก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุ (5) โครงการเพื่อสร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำงานต่อไปได้ เช่น การสร้างศูนย์อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานเป็นต้น

บริการสวัสดิการสังคมที่จัดขึ้นในประเทศเกาหลีมักมุ่งเน้นการบริการไปที่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เช่น โครงการประกันสุขภาพแห่งชาติ โครงการสงเคราะห์ซึ่งมีตั้งแต่การให้บริการฟรีจนถึงการให้กู้เงินโดยไม่คิดอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น โครงการตรวจสุขภาพ เป็นต้น โดยยังไม่มีหลักประกันสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะระดับปานกลาง ซึ่งมักจะประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากขนาดของครอบครัวที่เล็กลงและความเสื่อมลงของคุณค่าของความกตัญญูต่อครอบครัวและผู้สูงอายุ

ประเทศสิงคโปร์

ปรัชญาพื้นฐานของสิงคโปร์คือ การเน้นการพึ่งพาตนเองมากกว่ารัฐ ดังนั้นนโยบายด้านผู้สูงอายุจึงมุ่งเน้นความมีศักดิ์ศรีและการดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัว โดยการออกกฎหมายและส่งเสริมให้บุตรต้องดูแลพ่อแม่ ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกับบุตรหรือคู่สมรสของบุตรให้มากที่สุด และสนับสนุนให้บุตรได้มีบ้านพักอาศัยที่อยู่ในละแวกเดียวกับพ่อแม่ โดยรัฐจะ

เป็นผู้จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่บุตรที่ดูแลพ่อแม่ ลดภาษีให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ และลดค่าเช่าบ้าน ให้แก่บุตรที่พักอยู่ละแวกเดียวกับพ่อแม่ เป็นต้น

ในด้านหลักประกันด้านรายได้ของผู้สูงอายุคือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยแรงงานชาวสิงคโปร์จะต้องสะสมเงินในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพใน 3 บัญชี คือ บัญชีทั่วไป บัญชีเฉพาะและ บัญชีเพื่อการรักษาพยาบาล ซึ่งเงินสะสมใน 2 บัญชีแรกจะสามารถแบ่งถอนออกมาเพื่อใช้ในการลงทุน ซื้อที่อยู่อาศัยและเพื่อการศึกษาของบุตรได้บางส่วน และสามารถถอนออกได้หมดเมื่อมีอายุ 55 ปี ส่วนในบัญชีรักษาพยาบาลนั้นมักไม่เพียงพอกับค่ารักษาพยาบาลที่ต้องจ่ายจริง นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือโดยการจัดตั้งโครงการช่วยเหลือทางสังคมแก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำและ คนยากจนที่ไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้อีกด้วย

การเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็นของสิงคโปร์จะเน้นให้มีการนำเงินออมของตนเอง ออกมาใช้ก่อน หากไม่เพียงพอก็สามารถใช้ประกันสุขภาพและการสงเคราะห์ได้ตามลำดับและ สนับสนุนให้ผู้ประกอบการอิสระสามารถออมเข้ากองทุนค่ารักษาพยาบาลได้โดยสมัครใจ

เนื่องจากโครงการสร้างประชากรผู้สูงอายุในอนาคตของสิงคโปร์มีแนวโน้มจะเป็น ผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้น ฐานะดีและความคาดหวังในคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น นโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคตจึงหันมามุ่งเน้นการสร้างระบบ ตลอดจนบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการที่ตรงกับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น และจำนวน บุตรที่จะดูแลผู้สูงอายุจะมีจำนวนลดลงจึงต้องพิจารณาการให้น้องดูแลพี่หรือญาติดูแลญาติแทน การดูแลผู้สูงอายุจากบุตรให้เพิ่มมากขึ้น

ประเทศฮ่องกง

นโยบายด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเมื่อครั้งฮ่องกงอยู่ภายใต้การปกครอง ของอังกฤษ มักมุ่งเน้นการจัดบริการในเรื่องที่ผู้สูงอายุขาดแคลน แต่ขาดการประสานงานในการ จัดบริการดังกล่าวในเชิงการบูรณาการ และเมื่อฮ่องกงกลับไปอยู่ใต้การปกครองของจีนในปี ค.ศ. 1997 จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุขึ้น โดยมุ่งเน้นการจัดบริการเรื่องที่อยู่อาศัย และด้านการรักษาพยาบาลเป็นสำคัญ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตบริการด้านสาธารณสุขรายใหญ่ ของประเทศ และให้บริการในราคาถูก ประกอบกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีการศึกษต่ำ มีเงินออม น้อย ไม่ได้ทำงานและไม่มีเงินบำนาญ แม้จะได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลอยู่บ้างก็ยังมีจำนวน

ผู้ได้รับบริการเพียงเล็กน้อยและเงินที่ได้ก็มีจำนวนไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่หันมาใช้บริการสุขภาพจากโรงพยาบาลของรัฐจนก่อให้เกิดการขาดแคลนบริการด้านสาธารณสุขอย่างมากในฮ่องกง

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุชาวฮ่องกงมีความมั่นคงในชีวิต มีสุขภาพที่ดีและมีคุณค่า นโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคตจึงมุ่งเน้นให้ตนเองและครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงดังกล่าว โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนโดยการบังคับให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อเป็นหลักประกันด้านรายได้ และการให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย

บริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย ส่วนใหญ่มีบริการหลักๆสำคัญอยู่ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การดูแลผู้สูงอายุในสถาบันเป็นหลัก (Institution Care Model)

มรกต สิงหะเชนทร์ ได้กล่าวถึงบริการสำคัญส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานที่ดูแล คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ บริการและสวัสดิการผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

- บริการสถานสงเคราะห์ เป็นบริการด้านที่อยู่อาศัยที่จัดให้กับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน เช่น ถูกทอดทิ้ง ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะดูแล บริการที่จัดให้ได้แก่ บริการด้านปัจจัยสี่ บริการตรวจสุขภาพทั่วไป การรักษาพยาบาล บริการด้านกายภาพบำบัด บริการให้คำปรึกษา แนะนำ และการปรับตัว ฯลฯ ปัจจุบันสถานสงเคราะห์ของรัฐจำนวน 20 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ สามารถรับผู้สูงอายุได้ประมาณ 3,000 คน ในปีงบประมาณ 2546 สถานสงเคราะห์จะถูกโอนภารกิจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลดำเนินการจำนวน 13 แห่ง

- ศูนย์บริการสังคมผู้สูงอายุ (Day Center) เป็นบริการให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวได้มาใช้บริการและกิจกรรมภายในศูนย์ในลักษณะเข้าไปเย็นกลับ บริการที่จัดให้ภายในศูนย์ได้แก่ บริการตรวจรักษาโรค บริการด้านกายภาพบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ บริการให้คำปรึกษาแนะนำ บริการนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้ บริการหน่วยเคลื่อนที่และบริการบ้านพักฉุกเฉิน ฯลฯ ปัจจุบันประเทศไทยมีศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุจำนวน 18 แห่งทั่วประเทศและหน่วยบริการ 1 แห่ง สามารถให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้ประมาณ 330,000 คนในปีงบประมาณ 2546 จะโอนภารกิจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลดำเนินการจำนวน 9 แห่ง

- ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชน เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยวัดหรือสถาบันทางศาสนา เช่น โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมตามความต้องการของชุมชน ปัจจุบันมีการตั้งศูนย์ฯประมาณ 200 แห่งทั่วประเทศ

นอกจากบริการหลักดังกล่าวแล้วยังมีการให้บริการสงเคราะห์เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องช่วยความพิการอื่นๆ บริการหน่วยเคลื่อนที่และการจัดอบรมดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. การดูแลผู้สูงอายุโดยลดการพึ่งพาสถาบัน (Deinstitutionalization)

บริการดูแลผู้สูงอายุโดยลดการพึ่งพาสถาบันที่สำคัญ คือ บริการการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัว ในชุมชนโดยโดยไม่ต้องเข้ามาอยู่ใน สถานสงเคราะห์ บริการนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุยากจน ไม่มีรายได้ ไม่มีผู้ดูแล เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2536 โดยรัฐจัดสรรให้เป็นเงินช่วยเหลือรายเดือนๆละ 200 บาท/คน แบบตลอดชีพ ระยะเวลาจัดสรรให้ 20,00 คนใช้งบประมาณจำนวน 12 ล้านบาท (3 เดือน) และขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยและในปี พ.ศ. 2542 เมื่อประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ รัฐได้เพิ่มเงินเบี้ยยังชีพเป็นเดือนละ 300 บาท/คน มีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 400,000 คน ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,101.6 ล้านบาท เมื่อรัฐมีการปฏิรูประบบราชการส่งผลให้ในปีงบประมาณ 2545 ได้มีการโอนภารกิจของบริการเบี้ยยังชีพจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม) ไปให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายให้กับผู้สูงอายุแทน

3. บริการประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

เนื่องจากสภาพปัญหาด้านรายได้ถือเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุไทย และบริการที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุมักเป็นบริการที่มุ่งช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน ขาดการอุปการะและ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ในรูปของการให้สิ่งของและบริการ และในระยะหลังเปลี่ยนมาในรูปของเงินในโครงการเบี้ยยังชีพ เมื่อคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเงินแล้วจะมีจำนวนน้อยมากและไม่สามารถกระจายไปยังผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละสถานภาพได้

รัฐบาลจึงได้นำความคิดการสร้างหลักประกันโดยสร้างระบบให้ผู้ที่กำลังอยู่ในตลาดแรงงานช่วยกันออมเพื่อสร้างหลักประกันชราภาพสำหรับตนเองและบุคคลภายในกลุ่ม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระดับมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจากเดิมก่อนที่จะกลายเป็นผู้ไม่ได้ทำงานเนื่องจากความสูงอายุ

ดังนั้นพระราชบัญญัติประกันสังคมซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2533 ระบุให้มีการขยายขอบเขตของการประกันชราภาพ หลังจากที่ถูกหมายใช้ครบแล้ว 6 ปี ดังนั้นในปี 2539 จึงมีการเก็บเงินสมทบเพิ่มขึ้นทั้งจากฝ่ายลูกจ้าง นายจ้างและรัฐบาล ในอัตราร้อยละ 2 โดยผู้ประกันตนกรณีชราภาพจะได้รับประโยชน์ภายใต้เงื่อนไข คือ จ่ายเงินสมทบไม่น้อยกว่า 180 เดือน ไม่ว่าจะระยะเวลา 180 เดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม และมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์และความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงโดยจะได้รับประโยชน์ทดแทนในสองกรณีคือ

- เงินบำนาญชราภาพ ผู้ประกันตนจะได้รับเงินบำนาญชราภาพในอัตราร้อยละ 15 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง และหากจ่ายเงินสมทบเกินกว่า 180 เดือนจะได้รับเงินเพิ่มร้อยละ 1 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบทุก 12 เดือน

-เงินบำเหน็จชราภาพ กรณีผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายสมทบเข้ากองทุนและ ในกรณีที่จ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไปให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายสมทบเข้ากองทุนพร้อมผลประโยชน์ตอบแทนที่สำนักงานประกันสังคมประกาศ

4. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 ส่งเสริมให้นายจ้างและลูกจ้างจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ลูกจ้างออกจากงาน ส่งเสริมการออมและระดมเงินออมออกไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยกองทุนดังกล่าวมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการ โดยลูกจ้างยินยอมให้หักเงินค่าจ้างร้อยละ 3 – 15 ของค่าจ้างเพื่อเป็นเงินสะสมเข้ากองทุน และนายจ้างต้องส่งเงินสมทบในอัตราไม่ต่ำกว่าเงินสะสมของลูกจ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่องานวิจัย
เรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ชื่อนิสิต นางสาวสุชาสินี สุกแสน
ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สูงอายุ

- 1.1 เพศ () หญิง () ชาย
- 1.2 ท่านอายุเท่าไร อายุ (เต็มปี).....ปี
- 1.3 สถานภาพการสมรส
 () โสด () สมรส () ม่าย () แยกกันอยู่
- 1.4 จำนวนบุตร
 () ไม่มีบุตร (ข้ามไปข้อ 1.5) () มีบุตร (ต่อในข้อ 1.4.1)
- 1.4.1 มีบุตรทั้งหมด คน
- 1.5 จำนวนคนในครอบครัว (รวมตัวท่านด้วย) (นับเฉพาะคนที่อยู่ประจำอย่างน้อย 1 เดือนขึ้นไป)
 จำนวนคน
- 1.6 การศึกษา
 () ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา
 () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....
- 1.7 ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ
 () ไม่มีอาชีพ () เอกชน () รับจ้าง / แรงงาน () ธุรกิจส่วนตัว
 () รับราชการ () อื่นๆ
- 1.8 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเดือนละเท่าไร จำนวนเงิน.....บาท/เดือน
- 1.9 ที่มาของรายได้ของท่าน
 () จากการประกอบอาชีพ () ลูกหลานให้ () จากสวัสดิการ / สงเคราะห์
 () บำเหน็จ / บำนาญ () อื่น (ระบุ).....
- 1.10 รายจ่ายประจำเดือนของท่านด้านต่างๆ ต่อไปนี้
 () ค่าใช้จ่ายทั่วไป และอาหาร.....บาท / เดือน
 () ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (เช่นค่ารักษาพยาบาล อาหาร (เสริม)บาท / เดือน
 () ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย (ค่าเช่า ค่าสาธารณูปโภค)บาท / เดือน
 () ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ระบุ).....บาท / เดือน
- 1.11 โดยรวมแล้ว ท่านคิดว่าการดำรงชีวิตของท่านในปัจจุบันในด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างไร
 () ชัดสนมาก () ไม่เพียงพอ () พอบ้างไม่พอบ้าง
 () พอดี () มีเหลือเก็บ.....บาท/เดือน
- 1.12 ท่านเป็นสมาชิกของชมรม / องค์กร หรือไม่
 () ไม่เป็น () เป็น (ระบุ)

- 1.13 ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่
 ไม่มี มี (ระบุ)
- 1.14 ท่านต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหวหรือไม่
 ไม่ใช่ ใช่ (ระบุ)
- 1.15 สุขภาพของท่าน
 ยังช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องการการดูแลบ้าง ต้องการการดูแลอย่างมาก
- 1.16 ปัจจุบันผู้ดูแลท่านยามเจ็บป่วย คือ
 คู่สมรส บุตรหลาน ญาติพี่น้อง ว่าจ้างผู้ดูแล
- 1.17 ท่านทำกิจกรรมเหล่านี้บ่อยแค่ไหน
 1.17.1 กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น เล่นกีฬา ออกกำลังกาย
 ทุกวัน สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สัปดาห์ละครั้ง
 เดือนละครั้ง หลายๆ เดือนครั้ง ไม่เคยทำ
- 1.17.2 กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น ท่องเที่ยว ช็อปปิ้ง ดูหนัง ฟังเพลง
 ทุกวัน สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สัปดาห์ละครั้ง
 เดือนละครั้ง หลายๆ เดือนครั้ง ไม่เคยทำ
- 1.17.3 กิจกรรมเพื่อจิตใจ เช่น ไปวัด ไปโบสถ์ ทำงานเพื่อพบปะสังคม พบปะลูกหลาน
 ทุกวัน สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สัปดาห์ละครั้ง
 เดือนละครั้ง หลายๆ เดือนครั้ง ไม่เคยทำ

ตอนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

- 2.1 ท่านครอบครองที่อยู่อาศัยอย่างไร
 เช่าซื้อ เช่ารายเดือน
 ไม่มีกรรมสิทธิ์ อยู่กับลูกหลาน ไม่เสียค่าใช้จ่าย อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.2 ท่านอยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบันมาเป็นระยะเวลา.....ปี
- 2.3 ปัจจุบัน ท่านอาศัยอยู่กับ
 คู่สมรส บุตรหลาน คู่สมรสและบุตรหลาน ลำพัง อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.4 ที่อยู่ปัจจุบันของท่านกับที่อยู่ของลูกหลานของท่านมีลักษณะอย่างไร
 ในหลังเดียวกัน
 คนละหลังในรั้วเดียวกัน หรือคนละชั้นในคอนโดเดียวกัน
 คนละหลังในระยะทางใกล้กัน (เดินทางไม่เกิน 30 นาที)
 คนละหลังในระยะทางไกลกัน
- 2.5 ปัจจุบันท่านพักหรือนอนอยู่ชั้นไหน
 ชั้นบน ชั้นล่าง พักคอนโดหรืออพาร์ทเมนท์ชั้นที่.....
- 2.6 ท่านมีปัญหาที่อยู่อาศัยในเรื่อง **พื้นที่ใช้สอย** (ห้องน้ำ ห้องนอน ฯลฯ)
 ไม่มีปัญหา มีปัญหา (ระบุ).....

- 2.7 ท่านมีปัญหาที่อยู่อาศัยในเรื่อง **สภาพแวดล้อม** (อากาศ เสียง ความปลอดภัย เพื่อนบ้าน ฯลฯ)
 ไม่มีปัญหา มีปัญหา (ระบุ).....
- 2.8 ท่านมีปัญหาที่อยู่อาศัยในเรื่อง **ความสะดวก** (การเดินทาง ตลาด โรงพยาบาล สวนพักผ่อน ฯลฯ)
 ไม่มีปัญหา มีปัญหา (ระบุ).....
- 2.9 ท่านมีปัญหาที่อยู่อาศัยในเรื่อง **อื่นๆ** (ระบุ).....
 ไม่มีปัญหา มีปัญหา (ระบุ).....
- 2.10 ท่านเคยมีความคิดที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบันหรือไม่
 เคยคิดย้าย (ตอบข้อ 2.11) ไม่เคยคิดเลย (ข้ามไปตอบข้อ 2.12)
 3. **อื่นๆ** (ระบุ).....
- 2.11 จากข้อ 2.10 ที่เคยคิดย้าย เพราะสาเหตุใดเป็นหลัก **เลือกเพียง 1 ข้อ**
 บ้านหลังปัจจุบันมีสภาพไม่เหมาะสม ต้องการความสงบและอิสระ
 อยากย้ายไปบ้านใหม่ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์ อื่นๆ (ระบุ).....
- 2.12 จากข้อ 2.10 ที่ไม่เคยคิดย้ายเลย เพราะสาเหตุใดเป็นหลัก **เลือกเพียง 1 ข้อ**
 รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม ยากอยู่ใกล้ลูกหลาน คิดว่าการย้ายเป็นการเปลี่ยนแปลง
 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 : ข้อมูลการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

- 3.1 ท่านมี การวางแผนเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย หรือไม่
 มี (ข้ามไปตอบข้อ... 3.3) ไม่มี
- 3.2 เพราะเหตุใดท่านถึง **ไม่มีการเตรียม** ในเรื่องที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว (ไม่ต้องทำอะไร) ไปอยู่บ้านญาติ/พี่น้อง/ลูกหลาน
 กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ ภาระหนี้สินด้านอื่นสูง ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง
 รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีแหล่งเงินให้กู้ ต้องการเช่าอยู่
 อื่นๆ ระบุ.....
 (ข้ามไปตอบข้อ 3.13)
- 3.3.ท่านที่ตอบ **มี** การวางแผนเตรียมที่อยู่อาศัยไว้แล้ว ท่านคิดจะทำอะไร (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)
 เพื่อปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม)
 เพื่อสร้างใหม่เพราะมีที่ดินแล้ว (ข้ามไปตอบข้อ 3.6)
 อยู่ระหว่างกำลังผ่อน (ข้ามไปตอบข้อ 3.8)
 กำลังหาซื้อ (โดยมีการออมเงินมาแล้ว) (ข้ามไปตอบข้อ 3.9)
 อื่นๆ ระบุ..... (ข้ามไปตอบข้อ 3.11)
- 3.4. ในกรณีที่ท่านวางแผนจะปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม ส่วนใดของที่อยู่อาศัยที่ท่านคิดจะ ปรับปรุง
 (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 เพิ่มจำนวนชั้น
 ต่อเติมเพิ่มพื้นที่ใช้สอย
 ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงยิ่งขึ้น

- () ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง
- () ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน, สีภายนอก, ที่จอดรถ
- () ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น สีภายใน

3.5 งบประมาณใน การปรับปรุง ที่ท่านประมาณการไว้.....บาท

(ข้ามไปตอบข้อ 3.10)

3.6 กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ท่านจะ สร้างที่อยู่อาศัยใหม่

- () ท่าน/คู่สมรสเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ () เป็นของ (พ่อแม่/ญาติพี่น้อง)
- () ผ่อนธนาคารอยู่ () เช่า
- () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.7 งบประมาณใน การสร้างใหม่ ที่ท่านประมาณการไว้.....บาท

(ข้ามไปตอบข้อ 3.10)

3.8 อัตราผ่อนต่อเดือน ที่ท่านผ่อนอยู่.....บาท

(ข้ามไปตอบข้อ 3.10)

3.9 ปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยในอนาคต (เรียง ลำดับจาก 1-5 โดย 1 คือปัจจัยที่ สำคัญที่สุด)

- () ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงพยาบาล, ห้างสรรพสินค้า, โรงเรียน ฯลฯ
- () สภาพแวดล้อมดี () มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- () ราคาเหมาะสม () รูปแบบสวยงาม () พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน
- () สิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการ () เงื่อนไขการชำระเงิน
- () อยู่ใกล้ ลูกหลาน, ญาติพี่น้อง () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.10. เงินที่ท่านจะนำมา ปรับปรุง/ สร้างใหม่บนที่ดินที่มี/ กำลังผ่อน/ กำลังหาซื้อ ที่อยู่อาศัยมาจากที่ใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เงินออม () เงินบำเหน็จ/บำนาญ () เงินมรดก
- () ลูกหลาน/ญาติพี่น้อง () เงินกู้
- () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.11 ประเภทที่อยู่อาศัยของท่านที่จะ ปรับปรุง/ สร้างใหม่บนที่ดินที่มี/ กำลังผ่อน/ กำลังหาซื้อ

รูปแบบ	ขนาดที่ดิน	ราคา(บาท)	ทำเล	หมายเหตุ
1. บ้านเดี่ยว 1 ชั้น บ้านเดี่ยว 2 ชั้น อื่นๆ	50 ตารางวา 50 ตารางวา	2,000,000 3,000,000	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	
2. บ้านแฝด 2 ชั้น อื่นๆ	20 ตารางวา	1,500,000	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	
3. ทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น อื่นๆ	18 ตารางวา	1,200,000	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	
4. คอนโดมิเนียม	30 ตารางเมตร 40 ตารางเมตร	390,000 520,000	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	
5. อพาร์ทเมนท์ (เช่า)	30 ตารางเมตร	3,000-5,000	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	
6. ตึกแถว 3 ชั้น	16 ตารางวา	1,800,000	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	
7. อื่นๆ.....				
กรณีเช่าที่อยู่อาศัย				
1.				
2.				

3.12 ทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยที่ท่านต้องการ

- () กรุงเทพมหานครชั้นใน () กรุงเทพมหานครชั้นนอก
 () ปริมณฑล(นนทบุรี, สมุทรปราการ, ปทุมธานี, ฉะเชิงเทรา, สมุทรสาคร)
 () ต่างจังหวัด(โปรดระบุ).....

3.13 ท่านวางแผนในการใช้จ่ายเงิน ส่วนใหญ่อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ลงทุนค้าขาย () ลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ () ฝากธนาคารกินดอกเบี้ย
 () ซื้อที่อยู่อาศัย () ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย
 () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.14 ผู้ที่ท่านคิดจะอยู่ด้วยในช่วงบั้นปลาย คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () คู่สมรส () บุตร () หลาน
 () พี่น้อง () เพื่อน () อยู่คนเดียว
 () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.15 ท่านต้องการให้หน่วยงาน/รัฐ ช่วยเหลือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่
- () จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมที่มี
- () จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ในที่ดินเดิมที่มี
- () ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนซื้อในราคาถูก
- () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ.....	เบอร์ติดต่อ.....
ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
รูปกิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 7-1 กิจกรรมตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ แฟลตเคหะทุ่งสองห้อง

ภาพที่ 7-2 กิจกรรมการนวดให้ผู้สูงอายุในแฟลตเคหะทุ่งสองห้อง

ภาพที่ 7-3 ผู้สูงอายุนั่งพบปะพูดคุยกันตอนเย็น

ภาพที่ 7-4 ผู้สูงอายุเดินแอโรบิคตอนเย็น

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุธาสิณี สุดแสน เกิดเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2524 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต สาขามัธยม-วิทยาศาสตร์ จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเคหพัฒน์ศาสตรมหาบัณฑิต ภาคปกติ รุ่น 18 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย